

Jun

*Pol. techn. k.
Habitat Ekono
mie polity*

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 2

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU

Z KOPALNÍ KRÓL BIELSZOWICE, KNURÓW

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

DOSTARCZAMY NASTĘPUJĄCE
PRODUKTY PRZEMYSŁU AZOTOWEGO DLA CELÓW TECHNICZNYCH

SALETRE AMONOWĄ

SALETRE POTASOWĄ
PRZEMYSŁOWĄ

SALETRE SODOWĄ
RAFINOWANĄ

SALMIAK KRYSZTALICZNY

SALMIAK SUBLIMOWANY

WĘGLAN AMONU

KWAŚNY WĘGLAN AMONU

KWAS AZOTOWY
TECHNICZNY

KWAS AZOTOWY
CHEMICZNIE CZYSTY

WODE AMONIAKALNĄ
CHEMICZNIE CZYSTĄ

AMONIAK SKROPLONY

TLEN . . . . . AZOT

ORAZ NAWOZY AZOTOWE ZA POŚREDNICTWEM WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH ORGANIZACJI ROLNICZO-HANDLOWYCH W KRAJU

PAŃSTWOWA FABRYKA ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH

W CHORZOWIE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

• B I F • B I F • B I F • B I F • B I F •

Doroczne, (osiemnaste z rzędu) Targi Brytyjskie odbęda się wzorem lat dawnych w Londynie i Birmingham w następujących terminach:

Sekcja w Londynie -

Olympia - OD 22 LUTEGO DO 3-GO MARCA

White City (Fekstylja) - OD 22 LUTEGO DO 5-GO MARCA

Sekcja w Birmingham - OD 22 LUTEGO DO 4-GO MARCA

Tegoroczne Targi rozmiarem swym przewyższają we wszystkich działach tegoroczne i duża ilość dotychczas jeszcze niewidzianych eksponatów będzie wystawiona.

Ułatwienia, z których przewidziano Targi będą, mogli korzystać, zostały znaczenie rozszerzone i obejmują bezpłatne wizy, niższe bilety kolejowe, bezpłatne usługi tłumaczy na Targach, i t. d.

WSZELKICH BLIŻSZYCH SZCZEGÓŁÓW ZASIĘGAĆ MOŻNA W WYDZIALE HANDLOWYM AMBASADY BRYTYJSKIEJ W WARSZAWIE, UL. PIĘKNA № 6, LUB W NAJBLIŻSZYM KONSULACIE BRYTYJSKIM

• B I F • B I F • B I F • B I F • B I F • B I F •

Podróżujcie

samolotami

Polonia - Italia

Organ Izby Handlowej Polsko-Italskiej

Redaktor Naczelny Dr. LEON PAĆZEWSKI

Komitet Redakcyjny: Dr. A. Menotti Corvi, Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w Warszawie, Dr. A. Barigiani, jego zastępca, Józef Werner, Prezes Izby, J. Brygiewicz, Wiceprezes Izby, Inż. J. Dworzańczyk, Prezes oddziału w Katowicach, oraz Dr. W. Olaszewicz

Na żądanie wysyłamy numery okazowe

Adres Redakcji i Administracji: Wierzbowa 11, tel. 202-15. Prenumerata roczna *z* 40.

W Y C I N K I

Z GAZET I CZASOPISM CAŁEGO ŚWIATA
W KAŻDEJ ŻĄDANEJ SPRAWIE

JAKO NAJLEPSZE ŹRÓDŁO
INFORMACYJ, NIEZBĘDNE
DLA WSZYSTKICH

biur i instytucyj: państwowych, społecznych, kulturalnych, przemysłowych i handlowych oraz dla osób wszelkich zawodów, zbiera i na zamówienie dostarcza, tudzież załatwia prenumeratę dzienników i czasopism krajowych i zagranicznych

**I N F O R M A C J A
P R A S O W A
P O L S K A**

DYREKCJA i EKSPEDYCJA:
Warszawa, Bracka Nr. 5. Telef. 241-53

KORRESPONDENCI WE WSZYSTKICH STOLICACH

Prenumerując

„Lot Polski”

popieracie L. O. P. P.

Prenumerata roczna *z* 12 — P. K. O. 7.860

Warszawa — Długa 50

**CO NAS SKŁANIA DO LATANIA?
PODRÓŻ MIŁA, SZYBKA, TANIA**

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
KRYZYS ZAUFANIA A RYNEK PIENIĘŻNY POLSKI W 1931 r. — DR. HENRYK NOWAK	125	KRONIKA BIEŻĄCA:	
TARGI ZWIERZĘCE W POLSCE — M. DOSKOCZ	127	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	141
ŻYCIE GOSPODARCZE:		NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	141
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWO- DAWCZYCH	130	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	141
Przemówienie P. Ministra Skarbu J. Piłsudskiego w Sejmie		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:		RYNEK DRWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	141
GÓRNICTWO WĘGLOWE	132	Z BANKU POLSKIEGO	142
PRZEMYSŁ WŁOKIENNICZY	134	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY	
ROLNICTWO	135	MIĘDZYJARODOWA SYTUACJA GOSPODARCZA W 1931 R. — WŁADYSŁAW SIUDNICKI	143
Rozwój przemysłu serowarskiego — E. W.		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL		OGÓLNE	145
TRAKTATY I KONWENCJE	135	FRANCJA	147
Stosunki handlowe polsko-niemieckie wobec zarządzeń celnych Niemiec — Ł.		ANGLJA	147
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	136	STANY ZJEDNOCZONE AM.	147
RYNEK AKCYJNY	136	NIEMCY	148
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	137	WĘGRY	149
Wyniki eksploatacji P. K. P. w 1930 r. — J. G.		GRECJA	149
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	138	BRAZYLJA	149
Organizacja morskich portów handlowych — Dr. Wł. Sowiński		SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	149
Reforma opłat portowych — Z. Łuczyski		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	150

KRYZYS ZAUFANIA A RYNEK PIENIĘŻNY POLSKI W 1931 R.

W LATACH 1929 — 1930 najwybitniejszą cechą kryzysu była dysproporcja między tempem przyrostu dóbr i zdolności konsumpcyjnej społeczeństw oraz będąca następstwem tego — raptowna i niezwykle silna niżka cen. W 1931 r. wysunął się na pierwszy plan kryzys zaufania, który znalazł swe odbicie najpierw w dziedzinie bankowej i kredytowej, a następnie — łącznie z trudnościami skarbowymi — wystąpił najjaskrawiej w postaci załamania się systemów walutowych całego szeregu państw.

Zaufanie zostało nadwyrężone w kilku kierunkach. Pomijając t. zw. polityczny kryzys zaufania w skali międzynarodowej, który przybrał znamiona chroniczne, brak zaufania w stosunkach ekonomicznych uwidatnił się głównie w postaci zakłócenia międzynarodowego obiegu kapitałów, zamrożenia kredytów krótkoterminowych, zużytych na odbudowę wzglę-

dnie uzupełnienie aparatu produkcyjnego, i trudności zamiany długów krótkoterminowych na zobowiązania długoterminowe. Począwszy od maja, przejawy te wystąpiły w całej swej ostrości na międzynarodowym rynku pieniężnym. Zachwianie się w maju Austriackiego Zakładu Kredytowego i związku tego z nim organicznie Amstelbanku było sygnałem alarmowym dla wszystkich wierzycieli, a w szczególności dla banków amerykańskich i achodnio-europejskich, w kierunku jak najspieszniejszego wycofywania swych należności z państw środkowo-europejskich. Spowodowało to następnie załamanie się Danat-Banku w Niemczech i znane powszechnie trudności walutowo-finansowe Niemiec, które odbiły się na Anglii, a następnie na całym szeregu walut, związanych mniej lub więcej z funtem angielskim. Ten brak zaufania, powodujący trudności dla całej gospodarki światowej, może być usunięty tylko w dro-

dze akcji międzynarodowej i rzeczą naszą jest jedynie współdziałanie w kierunku przyspieszenia gospodarczej pacyfikacji świata.

Razem z całym światem Polska przechodzi przez kryzys zaufania, który obecnie utracił już te ostre formy, jakie się dały zauważyć we wrześniu i październiku 1930 r. oraz w II i III kwartale 1931 r. Można powiedzieć, że oznaki kryzysu zaufania przeszły obecnie w stadium niejako stabilizacji, i dlatego należy zwrócić na ten problem szczególniejszą uwagę, gdyż w razie utrwalenia się tych tendencji i braku akcji przeciwdziałającej mogą one zaciążyć nad naszym rynkiem pieniężnym, jako trwałe osady, nie dając się już tak łatwo usunąć w przyszłości.

Jest zrozumiałą rzeczą, że na tle takiej sytuacji na zagranicznych rynkach pieniężnych musiał się wpływ niekorzystnych czynników zewnętrznych uwydatnić na polskim rynku w 1931 r. w stopniu daleko silniejszym niż w jakimkolwiek innym roku. Faktowi jednak, że Polska posiada mniej skomplikowaną strukturę gospodarczą i finansową i że była ona stosunkowo mniej zaangażowana w międzynarodowej wymianie kapitałów oraz że nie przeprowadzała lekkomyślnie inwestycji, opartych na ustawicznie odnawianych kredytach krótkoterminowych, należy w pierwszym rzędzie zawdzięczać ten rezultat, że pozostała w rzędzie tych państw, których system kredytowo-walutowy nie uległ zachwianiu ani załamaniu. Z drugiej strony wypadki zagraniczne musiały spowodować ujemne zjawiska na naszym rynku, a przede wszystkim znaczne jego osłabienie. W zasadzie wpływ międzynarodowego kryzysu zaufania na stosunki rynku pieniężnego Polski był tylko pośredni. Bezpośrednie skutki uwydatniły się w związku z zachwianiem się Austrjackiego Zakładu Kredytowego w Wiedniu i Amstelbanku w postaci silnego nacisku wkładców na kilka banków polskich, związanych z temi instytucjami, zwłaszcza na terenie Małopolski i Śląska. Nie były one jednak zbyt silne, gdyż mimo całego szeregu ciosów, ciągłego pogarszania się sytuacji i poważnie zdezorganizowanych stosunków finansowych świata — podstawy naszego gospodarstwa — finanse publiczne, kredyt i waluta nie zostały zachwiane, a nieuchronne osłabienie naszego organizmu, jakie musiało się w tych warunkach uwydatnić, było mniejsze aniżeli w całym szeregu innych krajów.

Tem większa jednak ciąży na nas odpowiedzialność za utrzymanie istniejącego stanu rzeczy, gdyż zachodzi coraz więcej oznak, że obecne zjawiska nie są bynajmniej przejściowe i że gospodarstwo polskie będzie przez dłuższy czas zdane na swe własne siły w dziedzinie zaopatrzenia kapitałowego. Pamiętać ponadto należy, że gdyby się nawet te pesymistyczne horoskopy nie ziściły, to poprawy naszej sytuacji gospodarczej pod wpływem bodźców zewnętrznych możnaby oczekiwać dopiero jako zjawiska wtórnego i pośredniego, gdy w głównych centrach gospodarczych utrwalą się na dobre pomyślna konjunktura.

W tych warunkach nadejście decydującej poprawy na polskim rynku pieniężnym uzależnione jest od przywrócenia i spotęgowania zaufania przede wszystkim w znaczeniu indywidualnym, t. j. w stosunkach między wierzycielem, producentem i sprzedawcą z jednej a dłużnikiem, odbiorcą i kupującym z drugiej strony. W czasie

obecnego kryzysu wydaje się być najważniejszym zadaniem odzyskanie zpowrotem zaufania wierzyciela, gdyż bez tego nie można myśleć o przełamaniu kryzysu kredytowego.

Kwestję przywrócenia indywidualnego zaufania w krótkoterminowych stosunkach na rynku pieniężnym należy uważać jako wstępny krok w kierunku stabilizacji stosunków kredytowych. Akcja dalsza, mająca na celu wzmocnienie zaufania do banków, lokat długoterminowych i złotego — jest wtedy daleko łatwiejsza. Kryzys spełni wówczas swą uzdrawiającą rolę w dziedzinie kredytu, jeżeli utrwalą się w społeczeństwie powszechnie zrozumienie kilku truizmów. Sprawne funkcjonowanie systemu kredytowego, łatwość i potanień kredytu — zależą od stopnia pewności wierzyciela co do punktualnego wywiązywania się dłużników z zobowiązań. Kredyt krótkoterminowy może być używany tylko i wyłącznie na cele obrotowe. Kredyt winien stanowić jedynie dopełnienie kapitałów obrotowych przedsiębiorstw i pozostawać w stosunku do tych ostatnich na poziomie możliwie niskim. Wszelkie inwestycje powodują zawsze zapotrzebowanie nowych kapitałów, a już wykonane wymagają zwiększonej ilości środków obrotowych.

Gospodarstwo nasze opiera się na kredycie i od uzdrowienia jego podstaw należy rozwój i dobrobyt społeczeństwa. Brak zaufania, jako zjawisko psychologiczne, musi być leczone oddziaływaniem na psychikę, bez zaniedbania jednak i niezwykle ważnych środków prawnych i technicznych, których zastosowanie może przyczynić się wydatnie do poprawy sytuacji. Dzięki wykazanej w ciągu roku sprawozdawczego dużej odporności i wyrzymałości organizmu gospodarczego Polski zachodzą pomyślnie warunki obiektywne, gwarantujące powodzenie tej akcji, niezwykle doniosłej dla całości życia gospodarczego, a w szczególności dla rozwoju polskiego rynku pieniężnego.

W normalnym przebiegu wypadków winno było nastąpić w 1931 r. pewne upłynnienie rynku pieniężnego wobec ograniczenia rozmiarów dokonywanych inwestycji, niżki cen, mniejszych obrotów towarowych, silnego spadku produkcji, mniejszych zapasów towarowych, ciężących na rynku, stopniowego regulowania dawniejszych zobowiązań oraz przystosowywania się większości zdrowych przedsiębiorstw do ograniczonych możliwości zbytu.

W rzeczywistości jednak uwydatniło się pogorszenie sytuacji wobec przemożnego wpływu wykazanych poprzednio objawów kryzysu zaufania i całego szeregu innych czynników ujemnych. Odplyw wkładów, pokrywanie deficytów skarbowych z lokat, wycofywanych z banków państwowych, i konieczność utrzymywania wysokiego poziomu pogotowia kasowego zmuszały do dalszego kontynuowania ograniczeń kredytowych. Intensywne spłacanie zagranicznych kredytów bankowych, towarowych i gotówkowych, zaciągniętych bezpośrednio przez większe przedsiębiorstwa, zamrożenie kredytów rolniczych, spadek siły nabywczej ludności, utrzymujący się w dalszym ciągu wysoki poziom niewypłacalności i upowszechnianie się transakcji gotówkowych w handlu — były dalszemi czynnikami, powiększającymi dysproporcję między popytem a podażą kapitałów.

Przewaga tendencji pomyślnych, działających w kierunku upłynnienia i poprawy sytuacji na rynku

pieniężnym, trwała głównie w I kwartale 1931 r., w ciągu którego dominowała dążność w kierunku przywrócenia równowagi, zachwianej w jesieni 1930 r. W II kwartale, a w szczególności od maja 1931 r., sytuacja ulegała stałemu pogarszaniu na tle wydarzeń międzynarodowych. Kryzys zaufania miał początkowo bierny charakter na tle wysokiego poziomu niewypłacalności i nieufności co do układu stosunków gospodarczych. Poczynając jednak od lipca 1931 r., uzewnętrznił się on czynnie w postaci wycofywania wkładów, tezauryzacji banknotów, ucieczki kapitałów zagranicę. Pewne uspokojenie psychiczne dało się zauważyć w końcowych miesiącach roku, chociaż ultimo roku było ciężkie wobec powolnego powrotu wycofywanych wkładów.

Tezauryzacja banknotów, chociaż w istocie swej oddziaływa deflacyjnie, to jednak na zewnątrz robi wrażenie inflacji, gdyż powoduje konieczność zwiększenia obiegu banknotów. Fakt, iż obieg nie uległ w ciągu roku silniejszym zmianom, dowodzi zaufania społeczeństwa do złotego. Pogłębienie tego zaufania — na tle bolesnych doświadczeń z lokatami na zewnątrz kraju i z wycofywaniem wkładów — byłoby najlepszym środkiem do przewyciężenia obecnej trudnej sytuacji, której poprawa zależy w pierwszym rzędzie od nas samych. Wtedy dopiero nadejdzie odpowiedni moment do usuwania ujemnych skutków deflacji i rozszerzenia działalności kredytowej drogą zwiększenia banknotów emisji, gdyż wówczas istnieć będzie pewność prawidłowego zużycia tych kredytów w związku ze wzrostem obrotów. Dopóki niema tej pewności, a natomiast istnieje obawa zużycia zwiększonej siły kupna na cele, osłabiające pozycję złotego, liberalna polityka kredytowa Banku Polskiego nie przewyciężyłaby kryzysu, a mogłaby natomiast przyczynić się do wzmożenia objawów ujemnych.

Z punktu widzenia trwałych zmian, jakie zaszły

w 1931 r. na rynku pieniężnym i które dają pewną podstawę do poprawy sytuacji z chwilą nadejścia pomyślniejszych warunków gospodarczych, należy wymienić następujące. Przedewszystkiem niema tych trudności i obciążenia rynku, jakie istniało w latach poprzednich z powodu wysokiego poziomu zapasów towarowych i wykończania rozpoczętych inwestycji. Upowszechniło się coraz bardziej używanie weksli krótkoterminowych, firmy słabsze zostały wyeliminowane z obrotu, zobowiązania zaległe w znacznej mierze uregulowane, a wycofane wkłady, które uległy tezauryzacji, względnie zostały ulokowane zagranicą — dają gwarancję powrotu z chwilą przywrócenia zaufania. Odporność organizmu bankowego jest najwyraźniejszym dowodem daleko posuniętej konsolidacji na rynku pieniężnym. Skrócone terminy obiegu wekslowego wzmacniają znacznie płynność i pozwalają bankom na swobodniejszą politykę mimo kurczenia się kapitałów obcych.

Z drugiej strony istnieje szereg trwałych zjawisk, które oddziaływać będą ujemnie na rynek pieniężny. Ponieważ zdolność finansowa odbiorców towarowych zredukowana została do minimum, a wytwórcy nie chcą lub nie mogą ich w dalszym ciągu finansować, coraz szersze kręgi zatacza wymiana gotówkowa, a tem samem powiększa się nacisk deflacyjny. Istnieje w obiegu wielka ilość weksli finansowych, nieopartych na realnych transakcjach, gdyż ilość wystawianych weksli nie zmniejszyła się w takim stopniu, jaki można było przewidywać po spadku obrotów i utracie przez weksel swej obiegowej wartości jako zastępczego środka płatniczego. Redukowane do minimum krótkoterminowe zadłużenie wobec zagranicy nie doprowadziło wprawdzie do żadnych poważniejszych wstrząsów, ale zwiększyło do groźnych rozmiarów anemię kapitałową kraju.

Dr. Henryk Nowak

TARGI ZWIERZĘCE W POLSCE

ZNACZENIE targów małych i wielkich (jarmarków) w handlu zwierzętami rzeźnymi jest bardzo poważne ze względu na silnie rozwinięte pośrednictwo i brak współczesnych form organizacji zbytu na wsi polskiej. Miejscowości targowe stały się poważnymi ośrodkami handlu. „Drobne miasteczka targowe — pisze W. Wakar¹⁾ — to są zazwyczaj punkty, do których wieśniak dotrzeć musi, żeby nawiązać kontakt ze światem: kupić, sprzedać, pojechać, niekiedy nawet żeby wysłać list lub otrzymać gazetę. Cała Polska składa się z takich drobnych okręgów, mających po 15 — 25 tys. ludności”.

Coprawda, odbywa się jeszcze w dalszym ciągu na wielką skalę niezdrowy handel przez skup zwierząt rzeźnych w oborze producenta, powoli jednak zapewne będzie on zanikał, przenosząc się na targowiska, co podnosi w swem sprawozdaniu (tom VIII) Komisja Ankietowa: „Rozporządzenie, ograniczające sprzedaż żywca w oborze, zostało w niektórych województwach i powiatach już zaprowadzone, wobec czego i ten przepis wprowadzony być winien i tam, gdzie istnieje handel domokrajny, przyczyniający się do wzrostu pośrednictwa”.

Dane, gromadzone i publikowane przez Główny Urząd Statystyczny odnośnie 32 większych ośrodków targowych w kraju, stwierdzają, że udział procentowy zwierząt rzeźnych, przechodzących do rzeźni przez targowisko zwierzęce, w ogólnym obrocie rzeźni jest dość poważny, waha się bowiem około 50%.

Obrót zwierzętami gospodarskimi, przeznaczonymi na rzeź jak i do chowu — odgrywa w ogólnym obrocie na targach rolę dominującą. Znalazło to swój wyraz w art. 61 i 62 rozporządzenia o prawie przemysłowem¹⁾, gdzie za kryterjum przy określaniu pojęcia targu małego i wielkiego przyjęto udział w obrocie targowym zwierząt wielkich i małych (dopuszczenie do obrotu na targu większych zwierząt, t. j. koni i bydła rogatego rosłego, czyni go targiem wielkim).

Zagęszczenie miejscowości targowych w Polsce przedstawia się następująco (dane za 1930 r.):

Województwa	Ogółem miejscowości	Na 1 miejscowość km ²	Na 1 miejscowość tys. mieszkańców
Cała Polska	1.310	294	23
Centralne . . .	505	268	25
Wschodnie . . .	237	523	22
Zachodnie . . .	283	166	15
Południowe . . .	285	279	29

¹⁾ Wł. Wakar: „Podział Polski na okręgi gospodarcze” („Ekonomista” t. III 1928, str. 98).

¹⁾ „Dz. Ust. R. P.” Nr. 53/1927.

Jak widzimy, największe zagęszczenie istnieje w grupie województw zachodnich. Komisja Ankieta podkreśla, że: „należałoby się kierować zasadą, że żywiec nie powinien być pędzony na targowisko na odległość, przekraczającą 15 km”. Stąd wynikałoby, że należyte zagęszczenie miejscowości targowych mamy tylko w zachodniej części kraju. Innego jednak zdania było w 1926 r. Ministerstwo Rolnictwa, którym to poglądom dało wyraz w jednym z pism do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych¹⁾: „Obecna ilość jarmarków znacznie przekracza potrzeby, a tendencja do organizowania jeszcze nowych wpływa — zdaniem Ministerstwa — głównie z dążenia magistratów poszczególnych miasteczek, do zwiększania swych dochodów z opłat targowych. Ministerstwo Rolnictwa sądzi, że ściśle stosowanie zasady zużywania wpływów z opłat jarmarcznych jedynie na pokrycie kosztów ich zorganizowania i zakaz pokrywania z nich innych potrzeb gmin miejskich, zapobiegłby otwieraniu jarmarków bez faktycznej gospodarczej ich potrzeby oraz spowodowałyby znaczne zredukowanie liczby już istniejących, a zbędnych”.

Targi małe (zwykłe, tygodniowe) odbywają się stosownie do potrzeb danej miejscowości, a obrót targowy na nich ogranicza się — w myśl rozporządzenia o prawie przemysłowym (art. 61) — do płodów surowych przyrodę, zwierząt domowych, z wyłączeniem większych zwierząt (jak: koni, krów, wołów), artykułów żywnościowych i t. d. Tymczasem wyniki ankiety Gł. Urz. Stat. o targach stwierdzają, że w licznych miejscowościach na targu małym znajdują się w obrocie wszelkie zwierzęta gospodarskie. Pochodzi to stąd, że uprawnienia targowe (przywileje targowe), nabyte przed wejściem w życie wspomnianego zarządzenia, a zezwalające często na spędy większych zwierząt na targi małe, pozostały w mocy.

Obrót targowy na targu wielkim obejmuje wszelkie towary i zwierzęta. „o ile poszczególne uprawnienia targowe nie ograniczają obrotu targowego wyraźnie do pewnych rodzajów towarów, jak np. bydła, wełny, zboża” (art. 62). Liczba takich jednak targów specjalnych jest bardzo znikoma. (Owe znane niegdys jarmarki na konie, woły i t. p. — przeszły już do historii).

W miejscowościach targowych, szczególnie o dużych spędach zwierząt na targi, targowiska zwierzęce w handlu inwentarzem żywym odgrywają rolę pierwszorzędną. Targowiskiem zwierzęcym nazywamy wydzielony teren różnej powierzchni (zależnie od wielkości spędów), gdzie sorowadzone na targ zwierzęta są przedmiotem wymiany. Żeby targowisko zwierzęce należycie mogło spełniać swoje zadanie, musi odpowiadać pewnym minimalnym wymaganiom, a mianowicie musi posiadać: 1) odpowiedni dojazd, 2) ogrodzenie, 3) przesłania (barjery), 4) bruki i ścieki, 5) studnię, 6) wagę zwierzęcą.

O urządzeniach targowych narazie bliższych danych nie posiadamy, z wyjątkiem zaopatrzenia ich w wagi zwierzęce (dane za 1930 r.):

Województwa	Miejscowości targowe	Miejscowości ze spędami zwierząt	Miejscowości posiadające targowiska zwierzęce	Miejscowości posiadające wagi na targowiskach
Cała Polska	1.310	1.228	1.123	416
Centralne . . .	505	479	455	116
Wschodnie . . .	237	226	192	62

Zachodnie . . .	283	250	213	43
Południowe . . .	285	273	263	195

Widzimy, że okrągiło 100 miejscowości targowych, w których odbywają się spędy zwierząt gospodarskich na targi małe lub wielkie, nie posiada osobnego targowiska zwierzęcego. Pochodzi to stąd, że uprawnienia targowe (przywileje targowe), nabyte przed wejściem w życie rozporządzenia o prawie przemysłowym, pozostały w mocy. Obecnie, w myśl art. 75 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia „gmina, starająca się o uprawnienie targowe, winna przedstawić projekt urządzenia targowiska i projekt regulaminu targowego”.

Specjalne znaczenie targowiskom zwierzęcym przypisuje Min. Rolnictwa w jednym z pism do Min. Spraw Wewnętrznych¹⁾: „Należałoby zezwalać na organizowanie jarmarków tylko w tych miejscowościach, gdzie jest odpowiednio urządzone targowisko, posiadające wagę bydłą, a w dni jarmarczne, połączone ze spędem żywego inwentarza, zapewniona jest dostateczna kontrola weterynaryjna. Prócz tego należałoby żądać prowadzenia notowań spędu i cen płaconych, podawanych później do wiadomości publicznej”.

Co do wąg zwierzęcych (niewiadomo, czy wszystkie są setne), to — jak widzimy — posiada je zaledwie 37% miejscowości, posiadających targowiska zwierzęce, a 46% miejscowości, rządzących targi wielkie (gdzie z reguły odbywają się poważniejsze spędy zwierząt).

Samorząd komunalny naogół nie docenia roli i znaczenia targowisk zwierzęcych w handlu zwierzętami gospodarskimi, a tem samem nie przyczynia się do osiągania postępów na drodze naprawy stosunków, panujących w tej dziedzinie handlu. Świadczy o tem brak osobnych targowisk zwierzęcych w poważnym odsetku miejscowości targowych, brak wąg zwierzęcych, a szczególnie jaskrawo — niższe zestawienie dochodów i wydatków, związanych z utrzymaniem targowisk zwierzęcych w niektórych miasteczkach do 5 tys. mieszkańców (dane za 1929/30 r.):

Województwa	Liczba miast	Dochody	Wydatki	Stosunek 9-wy wydatków do dochodów
Cała Polska . . .	78	461.758	66.931	14,5
Centralne	22	79.315	14.991	18,9
Wschodnie	13	132.171	21.353	16,2
Zachodnie	24	64.055	3.335	5,2
Południowe	19	186.217	27.252	14,6

Powyższe potwierdza słusność podnoszonych często zarzutów, że, nakładając na gminy obowiązek zakładania i utrzymywania targowisk zwierzęcych²⁾, należało targowiska te zaliczyć do rzędu przedsiębiorstw komunalnych o charakterze użyteczności publicznej, które powinny być prowadzone jako jednostki gospodarczo samowystarczalne względnie samodzielne, jednakże nieobliczone na zysk i nietraktowane jako komunalne źródło dochodów³⁾.

Jakkolwiek więc obecny stan liczbowy targowisk i wąg dużo pozostawia do życzenia, to jednak można mieć nadzieję, że sytuacja pod tym względem w najbliższej przyszłości winna się poprawić, zwłaszcza

¹⁾ „Dz. Urz. M. S. Wewn.” Nr. 3/1926, poz. 167.

²⁾ Art. 27 i 28 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dn. 11/VIII 1923 r.

³⁾ St. Hoser: „Targowiska zwierzęce” („Przegląd Mięsny” Nr. 38/1931).

¹⁾ „Dz. Urz. M. S. Wewn.” Nr. 3/1926, poz. 167.

że są duże możliwości z uwagi na poważne dochody, jakie czerpią samorządy z tych urządzeń. Domaga się tego wniosek Komisji Ankietowej: „Stworzenie w kraju dobrze zorganizowanej sieci wygodnie dla sprzedającego i kupującego urządzonych targowisk zapewniłoby możliwość wykonania rozporządzeń i przepisów, zmierzających do zmniejszenia pośrednictwa w handlu bydłem i trzodą”.

Dane z ankiety Gł. Urz. Stat. o targach pozwalają jeszcze określić, jaki odsetek miejscowości targowych posiada na miejscu rzeźnie, oraz jaka jest odległość targowiska zwierzęcego od miejscowej rzeźni (dane za 1930 r.):

Województwa	Miejscowości targowe	Miejscowości posiadające rzeźnię	Odległość targowiska od rzeźni:			
			obok rzeźni	do 1 km	1 km	powyżej 1 km
Cała Polska	1.310	856	166	483	137	70
Centralne . . .	505	360	55	220	61	24
Wschodnie . . .	237	110	21	61	23	5
Zachodnie . . .	283	162	51	75	16	20
Południowe . . .	285	224	39	127	37	21

Swierdzamy, że 66% miejscowości targowych w Polsce posiada na miejscu rzeźnie (nie było podstaw do określenia, czy są to rzeźnie w całym tego słowa znaczeniu, czy też zwykłe miejsca uboju).

Jest rzeczą pożądaną, tak ze względów sanitarnych, jak i ze względu na korzyści, płynące z koncentracji całego handlu żywcem i mięsem w danej miejscowości, żeby przy rzeźni znajdowało się targowisko dla zwierząt rzeźnych. O ile jednak warunki miejscowe na to nie pozwalają, to targowisko dla zwierząt hodowlanych i użytkowych powinno być odosobnione i zaopatrzone w urządzenia, uniemożliwiające bezpośrednią styczność tych zwierząt ze zwierzętami rzeźnymi.

Urządzenie targowiska zwierzęcego posiada pierwszorzędne znaczenie dla kwestji należytego uregulowania handlu zwierzętami rzeźnymi w kraju w ogólności, a w wielkich ośrodkach spożycia mięsa w szczególności. Bez należytego urządzonego targowiska i bez odpowiednich przepisów, które regulowałyby obrót targowy zwierzętami rzeźnymi, nie może być mowy o dalszych podstawowych czynnikach, mogących uzdrowić tę dziedzinę handlu: o komisjach notowań cen lub giełdzie i o kasie targowej.

Niemcy należyście doceniają ważkość tych spraw i handel materiałem rzeźnym jest tam odpowiednio uregulowany. Pruski Minister Rolnictwa na podstawie §§ 3 i 4 ustawy z dn. 10/I 1925 r. o obrocie materiałem rzeźnym i mięsem wydał dn. 21/XII 1929 r. nowe przepisy wykonawcze, dotyczące rzeźni i tar-

gowisk rzeźnych w 16 wielkich miastach Niemiec (z biegiem czasu mają być rozciągnięte na inne miejscowości) — z których ważniejsze brzmią: 1) sprzedaż zwierząt rzeźnych może być wykonywana wyłącznie w obrębie targowisk miejskich; 2) sprzedaż i zakup na targowiskach mogą być uskuteczniane tylko na podstawie żywej wagi, stwierdzonej przez nadzór targowy; 3) co do każdej zawartej na targowisku transakcji musi być sporządzony dowód kupna-sprzedaży wedle przepisanego wzoru; 4) przepisy te obowiązują nie tylko sprzedawców, lecz i przedstawicieli, agentów; 5) dane, zawarte w dowodach kupna-sprzedaży winny być przez urząd targowy wpisane do przepisowej księgi.

Powyższe potwierdza, jak bardzo potrzebna jest rzeczą wprowadzenie u nas w życie ustawy o obrocie targowym zwierzętami rzeźnymi, której projekt wysunęła ostatnio Warszawska Izba Rolnicza.

Za należyte urządzenie targowisk zwierzęcych odpowiedzialne są gminy, posiadające uprawnienia targowe. Uprawnieniem targowym nazywamy przywilej wyłączności w zakresie urządzania targów i pobierania z tego tytułu opłat targowych, nadawany wyłącznie gminom miejskim lub wiejskim.

Kwestję tę reguluje art. 65 rozporządzenia o prawie przemysłowem: „Uprawnień na targi małe udziela władza przemysłowa I instancji, a na targi wielkie władza przemysłowa wojewódzka — w obu wypadkach po wysłuchaniu opinii Izby Przemysłowo-Handlowej”.

Miejscowości, ubiegające się o uprawnienie targowe, muszą wykazać się posiadaniem urządzonego targowiska i regulaminu targowego, który reguluje takie sprawy, jak: czas trwania targu, wysokość opłat od zwierząt, wprowadzanych w obręb targowiska, nadzór nad targowiskiem zwierzęcym i t. d.

Często zdarza się, że gmina, chcąc uniknąć kłopotu, wydzierżawia osobom prywatnym prawo pobierania opłat targowych, ograniczając się do pobrania jednorazowo czynszu dzierżawnego. Zjawisko to jest w zasadzie niezdrowe i szkodliwe dla samych urzędzeń targowych. W 1930 r. na 628 uprawnień gmin miejskich opłaty targowe były dzierżawione w 45 wypadkach, na 682 uprawnień gmin wiejskich — w 78 wypadkach.

Widzimy, że zwyczaj wydzierżawiania opłat targowych przyjął się w większym stopniu w gminach wiejskich niż miejskich, przytem szczególnie uciekają się do tego niezdrowego systemu gospodarki gminy województw centralnych i południowych.

M. Doskocz

ŻYCIE GOSPODARCZE

AKCJA NACZELNEGO KOMITETU DO SPRAW BEZROBOCIA. — W ostatnich dniach odbyło się w Naczelnym Komitecie szereg posiedzeń, poświęconych omówieniu rezultatów dotychczasowej akcji oraz ustaleniu wytycznych prac na dalszy okres.

W dn. 21/I obradowała Sekcja Pomocy Naczelnego Komitetu pod przewodnictwem P. Dr. St. Jurkiewicza. Ze złożonego w toku obrad sprawozdania wynika, że do dn. 19/I Naczelną Komitet wyasygnował na potrzeby wojewódzkich komitetów

z 4.380.000. Niezależnie od tej kwoty komitety wojewódzkie i powiatowe dysponowały w tym okresie poważnymi sumami, zebranymi bezpośrednio na terenie swego działania, których wysokość nie da się jeszcze ściśle ustalić.

W naturze dostarczył Naczelną Komitet od początku zimy do końca stycznia 51 tys. t węgla wartości z 1.300.000 oraz zakontaktował węgiel na luty w ilości 24 tys. t na sumę ok. z 630.000. Cukru dla dzieci przesłał Naczelną Komitet 521 t na czas do 15/II r. b. Przed upływem tego czasu przydziel

eszcze N. K. do końca roku szkolnego 479 t cukru w mieszan ce cukrowo-kawowej oraz ok. 500 t cukru w formie niezwiązanej.

Ziemniaków rozdano dotychczas w 10 województwach, które nadesłały sprawozdania, około 1.470 wagonów. Nadto rozdzielił Naczelny Komitet przeszło 6 wagonów otrzymanego w ofercie ryżu i zakupił w Państw. Zakładach Przemysłowo-Zbożowych ok. 900 wag. mąki na wypiek chleba dla bezrobotnych. Mąka ta przydzielona będzie wojewódzkim komitetom w okręgach, w których bezrobocie wykazuje największe natężenie, poczynając od I/II, w okresach dwutygodniowych.

W dn. 22/I odbył się w Warszawie zjazd przewodniczących Sekcyj Pracy wszystkich wojewódzkich komitetów, który obradował pod przewodnictwem Prezesa Sekcji Pracy Naczelnego Komitetu P. Sen. Iwanowskiego nad dalszemi środkami zwiększenia zatrudnienia.

Dotychczasowa działalność komitetów i organów Inspekcji Pracy w tej dziedzinie, oparta o akcję znoszenia godzin nadliczbowych oraz rozdziału pracy, dała w rezultacie zwiększenie zatrudnienia, względnie utrzymanie w pracy, około 33 tys. robotników. Według opinii komitetów lokalnych jest to już naturalna granica zwiększenia stanu zatrudnienia na tej drodze. Poszukując dalszych dróg, Naczelny Komitet rozpoczął ostatnio akcję popierania wytwórczości krajowej i ułatwienia produktom krajowym walki z dumpingiem zagranicznym. Poza tem wysunięto konieczność szybkiego zmobilizowania i uruchomienia funduszy społecznych, przeznaczonych na roboty publiczne. Są to 2 główne wytyczne, które kierować się będzie Sekcja Pracy Naczelnego Komitetu w najbliższej przyszłości.

Zagadnienia dalszej akcji łagodzenia skutków bezrobocia omawiane były w dn. 29/I na zjeździe wojewodów w Min. Spraw Wewn., w którym wzięli udział przedstawiciele Naczelnego Komitetu. W tymże dniu odbyło się również posiedzenie Wydziału Wykonawczego Komitetu.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

PRZEMÓWIENIE PANA MINISTRA SKARBU J. PIŁSUDSKIEGO W SEJMIE. — W dn. 26/I r. b. przy sposobności debat nad budżetem Ministerstwa Skarbu Pan Minister J. Piłsudski wygłosił przemówienie, ilustrujące stan finansów Państwa oraz oświetlające wniesiony preliminarz budżetowy.

Preliminarz budżetowy po stronie wydatków, wynosi $\text{zł } 110,800,100$, co stanowi w porównaniu z budżetem na 1931/32 r. zmniejszenie o przeszło 19%. Na to złożyło się przede wszystkim zmniejszenie plac urzędniczych oraz redukcje personelu, które w centrali objęły 10% etatów, a we wszystkich urzędach, podległych Ministerstwu, wraz z centralą — 8%, co czyni osób 1.580. Mówiąc o tych redukcjach, Pan Minister porusza sprawę reorganizacji Ministerstwa, która wiąże się ze zwińczeniem 2 departamentów i 10 wydziałów w centrali, wspomina o zwińcieniu kas skarbowych jako urzędów samodzielnych i zredukowaniu liczby urzędów I instancji z 842 do 560 oraz skasowaniu Centralnej Kasy Skarbowej. Strona dochodowa preliminarza budżetowego przedstawia kwotę — łącznie z monopolami — $\text{zł } 2,069,067,300$. W porównaniu z budżetem na 1931/32 r. stanowi to 80,3%.

Pan inister podnosi, że wpływy za 9 miesięcy bież. roku budżetowego z danin łącznie z nadzwyczajnymi podatkami wynoszą $\text{zł } 994$ miljn., t. j. 58% wpływów, przewidzianych dla całego roku. Przedstawia to niedobór 21%. Wpływy w monopolach za ten sam okres wynoszą $\text{zł } 512$ miljn., co stanowi

FINANSE NACZELNEGO KOMITETU DO SPRAW BEZROBOCIA. — Zostało sporządzone zestawienie wpływów i wydatków Naczelnego Komitetu do Spraw Bezrobocia przy Prezesie Rady Ministrów za czas od dn. 1/X do dn. 31/XII 1931 r., które w dn. 26/I Naczelny Komitet przedłożył Panu Premierowi A. Prystorowi.

Zestawienie to wykazuje za wspomniany okres wpływ ze źródeł publiczno-prawnych w sumie $\text{zł } 3,914,000$ ¹⁾, na którą to kwotę składają się następujące pozycje: $\text{zł } 4,000$ subsydjum Min. Pracy na wydatki organizacyjne, $\text{zł } 3,110,000$ z opłat pocztowych i kolejowych, $\text{zł } 800,000$ z funduszu Min. Pracy na „akcję specjalną” pomocy dla bezrobotnych.

Ze źródeł społecznych wpłynęło bezpośrednio do Naczelnego Komitetu $\text{zł } 2,148,085,55$, w tem $\text{zł } 391,585,55$ ofiar w gotówce, oraz $\text{zł } 1,756,500$ ofiar w naturze. Ogólna suma wpływów, doliczając jeszcze pozycję $\text{zł } 312,92$ procentów, zamyka się kwotą $\text{zł } 6,062,398,47$.

Z wpływów tych wydatkowano na zasiłki dla wojewódzkich komitetów w gotówce i w naturze $\text{zł } 4,367,072,59$, na koszty nakładu nalepek, znaczków i żetonów $\text{zł } 121,112,81$, wydatki administracyjne i ogólne $\text{zł } 7,035,11$, wreszcie na zaliczki za zakupione środki pomocy (mieszanka cukrowo-kawowa) $\text{zł } 715,565,28$. Łącznie rozchód Naczelnego Komitetu (centrali) wyniósł za okres pierwszych 3 miesięcy kwotę $\text{zł } 5,210,785,79$; pozostawało do dyspozycji w dn. 31/XII 1931 r. $\text{zł } 851,612,68$, w tem $\text{zł } 833,127,58$ w gotówce i $\text{zł } 18,485,10$ w naturze.

W zestawieniu zwraca uwagę minimalna pozycja wydatków administracyjnych, tłumacząca się tem, że członkowie Naczelnego Komitetu pracują honorowo, a personel biurowy składa się z pracowników, przydzielonych przez instytucje państwowe i publiczne, bądź z osób, które bezpłatnie zaoferowały swe usługi. Wydatki administracyjne obejmują stąd tylko koszt niezbędnych sił fachowych, materiałów kancelaryjnych oraz koszty podróży.

niedobór 22%. Licząc się z tym procentowym spadkiem wpływów — ogólne dochody Skarbu Państwa zostały przewidziane o około 20% niżej niż w r. budż. 1931/32.

Pan Minister przechodzi do charakterystyki niektórych źródeł dochodowych. I tak, dochód z podatków bezpośrednich został przewidziany w wys. $\text{zł } 686$ miljn. zł. wobec $\text{zł } 706$ miljn. w 1931/32 r. dlatego, że w dziedzinie podatków bezpośrednich nowouchwalone przez Izby Ustawodawcze projekty podatkowe — mają zrównoważyć spadek wpływów, przynosząc ok. $\text{zł } 90$ miljn. Pan Minister wymienia sumę zaległości podatków bezpośrednich i podatku spadkowego, wynoszącą na dz. 1/X 1931 r. $\text{zł } 1,181$ miljn. Jeśli chodzi o ściągłość tych zaległości (biorąc na uwagę różny ich charakter) — to w chwili obecnej — z zastosowaniem całego nacisku na płatników — można ściągnąć ok. $\text{zł } 200$ miljn. Nie chcąc rujnować płatników — Ministerstwo Skarbu stara się również na innej drodze, a nie tylko przez sekwestratorów, o wyegzekwowanie tych należności skarbowych. Pan Minister wspomina o ustawie o spłacie niektórych podatków w naturze, nadmienając, że, jak dotychczas, nie dało to spodziewanych wyników. Rząd wniesie ustawę o ześrodkowaniu akcji ściągania wszystkich podatków, a więc skarbowych i komunalnych, w rękach Skarbu i repartycji ściąganych sum między tych, którym się one należą, a to

¹⁾ W ciągu stycznia wpłynęło dalsze $\text{zł } 3,255$ tys.

celem wprowadzenia ładu w ściąganie podatków przez różnych sekwestratorów z różnych tytułów. Pan Minister wspomina o projekcie ustawy, ułatwiającej spłatę zaległych podatków przez rozkładanie ich na raty lub konwersję, ale podkreśla z całym naciskiem, że wszelkie pogłoski o jakimkolwiek moratorium podatkowym — są najzupełniej pozbawione podstaw.

Podatki pośrednie preliniowane są w wys. zł 176 miljn., czyli tylko o 10% niżej niż w r. budż. 1931/32, gdyż wzięto pod uwagę pewne nowe źródła podatkowe.

Powszechne zjawisko spadku wpływów celnych tłumaczy się tem, że wszystkie państwa weszły na drogę samowystarczalności gospodarczej, reglamentacji i zakazów. W budżecie na 1931/32 r. wpływ z ceł przewidziany jest w kwocie zł 150 miljn., wobec kwoty zł 350 miljn. w r. budż. 1931/32.

Z monopolów spodziewany dochód w r. budż. 1932/33 został określony na zł 695 miljn., co stanowi 80% sumy budżetowej w 1931/32 r. Proporcjonalnie większy w stosunku do realnych wpływów za 9 miesięcy bież. r. budż. — dochód ten opiera się na spodziewanych większych wpływach z monopolów: tytoniowego oraz spirytusowego, które są w stadium reorganizacji. Pan Minister oświadcza, że wszelkie pogłoski o wprowadzeniu nowych monopolów: kawy, herbaty, kukurydzy etc. — nie odpowiadają prawdzie.

Na zakończenie przemówienia Pan Minister przechodzi do długów Państwa, które na dz. 1/I 1932 r. wynoszą zł 5,200,000,000 w parytecie złota. Obsługa długów zwiększa się. W 1929/30 r. wynosiła ona zł 251 miljn., w 1930/31 r. — zł 266 miljn., w 1931/32 r. preliniowano zł 315 miljn., faktycznie zaś suma ta wskutek moratorium Hoovera zmalała o zł 60 miljn. Na rok budż. 1932/33 preliniuje się zł 280 miljn.

Gdyby moratorium zostało przedłużone, zmniejszyłaby się obsługa naszych długów państwowych o zł 30 miljn., a więc zmniejszyłby się znakomicie deficyt budżetowy. Aczkolwiek preliniarz bieżącej ulgi nie uwzględnia — jednak można w rachubach mieć to na uwadze.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU. — Dn. 22/I przez II i III czytanie na plenum Izby przeszły przedłożenia rządowe o skupie kolei: Muszyna — Krynica, Drohobycz — Truskawiec, Lwów — Podhajce, Borki Wielkie — Grzymałów.

Sejm przyjął m. in. ponadto w II czytaniu rządowy projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/IX 1926 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” oraz w II i III czytaniu projekt ustawy w sprawie zmiany ustawy z dn. 15/VII 1925 r. o mierniczych przysięgłych, odrzucając wniosek Klubu Ukraińskiego w tejże sprawie. Przez pierwsze czytanie przeszły następujące gospodarcze projekty ustaw: o funduszu obrotowym reformy rolnej, w sprawie wykonania planów parcelacyjnych i o uregulowaniu ubezpieczeń socjalnych na terytorjach dawniej niemieckich, odstąpionych Polsce na podstawie traktatu Wersalskiego.

Dn. 26/I na plenum Izby przyjęto w III czytaniu rządowy projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/IX 1926 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”. Przez II i III czytanie przeszły następujące rządowe projekty ustaw: w sprawie ratyfikacji układu, dotyczącego wprowadzenia pewnych zmian do wzoru karty legitymacyjnej dla komiwojażerów, załączonego do konwencji handlowej polsko-czeskosłowackiej z dn. 25/IV 1925 r., w sprawie ratyfikacji konwencji między Polską a Indiami, dotyczącej sto-

sunków handlowych pomiędzy obydwojoma krajami, z dn. 8/V 1931 r., w sprawie ratyfikacji umowy między Polską a Niemcami o ubezpieczeniu społecznym z dn. 11/VI 1931 r. i projekt ustawy o rybołówstwie.

Sejm odrzucił po wysłuchaniu sprawozdania Komisji Budżetowej wniosek Klubów: N. P. R. i P. P. S. w sprawie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym stałych pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, oraz po wysłuchaniu sprawozdania Komisji Komunikacyjnej — odrzucił wniosek P. P. S. — w sprawie ustawy o stosunku służbowym pracowników tegoż przedsiębiorstwa.

Przez I czytanie na plenum przeszły rządowe projekty ustaw o utworzeniu państwowego przedsiębiorstwa „Polski Monopol Tytoniowy”, o uzupełnieniu przepisów o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego oraz o rozdziale i przeznaczeniu majątku, pozostałego po kolejowych kasach chorych.

PRACE KOMISJI BUDŻETOWEJ SEJMU. — Dn. 15/I Komisja Budżetowa Sejmu rozpatrywała preliniarz budżetowy Min. Reform Rolnych. Budżet administracyjny Ministerstwa zamyka się w wydatkach kwotą zł 11.760 tys., w dochodach zaś zł 56 tys. Po stronie wydatków w ogólnej sumie budżetowej mieści się już kwota zł 3.295 tys. jako dotacja Skarbu Państwa do Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Plan finansowo-gospodarczy tego Funduszu przewiduje w dochodach i wydatkach następujące sumy dla poszczególnych jego części: część scaleniowo-regulacyjna zł 14.748 tys., część parcelacyjna zł 28.492 tys., część meljoracyjna zł 3.750 tys. i część kredytowa zł 13.716 tys. Dotacje Skarbu Państwa dla poszczególnych części tego Funduszu wynoszą: dla części scaleniowo-regulacyjnej zł 2.270 tys., — parcelacyjnej zł 100, — meljoracyjnej zł 1.025 tys. i kredytowej — zł 100. Referent zaproponował zwiększyć dotacje Skarbu Państwa do Funduszu o zł 480 tys., która w związku ze skoncentrowaniem akcji meljoracyjnej dla celów rolniczych w Min. Reform Roln. wejdzie do budżetu tego Ministerstwa z budżetów Min. Rob. Publ. i Min. Rolnictwa. Oprócz tego referent zaproponował zwiększyć dotacje Skarbu Państwa o zł 616 tys., która ma być przelana z budżetu Min. Rob. Publ. w związku z przejściem od tego Ministerstwa agend Biura Meljoracji Polesia. Oba te wnioski stoją w związku z wniesionymi przez Rząd projektami ustaw. W związku z rozszerzeniem kompetencji Min. Reform Rolnych w wyniku uchwalenia tych ustaw referent wniósł o zwiększenie wydatków osobowych w Zarządzie Centralnym Ministerstwa o zł 205 tys., w urzędach ziemskich zaś o zł 143 tys. Głosowanie nad wnioskami referenta odłożono do czasu uchwalenia przez Sejm odpowiednich ustaw.

Dn. 16/I Komisja Budżetowa rozpatrywała preliniarz budżetowy Min. Spr. Wewn. Budżet w dochodach wynosi zł 12.771 tys. wobec zł 12.699 tys. w r. ub. Wykonanie budżetu za rok 1931/32 da jednak dochody, przewyższające zł 16 miljn. Wydatki preliniowane wynoszą zł 212.600 tys., wobec kwoty zł 253.315 tys., preliniowanej na rok 1931/32. Stosunek dochodów do wydatków w preliniarzu wynosi 6%. Wydatki osobowe pochłaniają zł 152.650 tys. Ministerstwo Spr. Wewn. na etacie posiada 65.282 ludzi. Z poszczególnych działów budżetu — Służba Zdrowia po stronie wydatków przedstawia kwotę zł 10.531 tys., po stronie dochodów zaś zł 1.448 tys. Z wydatków zł 4.231 tys. przeznaczają się na pomoc lekarską dla urzędników, reszta zaś na właściwe wydatki Służby Zdrowia. Policja Państwowa pochłania w wydatkach kwotę zł 113.723 tys., w dochodach zaś zł 1.154 tys. Redukcje personalne w policji objęły 2.452 etaty. Samo oposażenie wynosi kwotę zł 98 miljn. Budżet Korp. Ochr. Pogr. wynosi w dochodach kwotę zł 118 tys., w wydatkach zaś zł 45.488 tys. W porównaniu z rokiem budżetowym 1931/32 wydatki projektowane są o zł 14 miljn. mniejsze. Dział — województwa i starostwa — stanowi w wydatkach kwotę zł 30.615 tys., w dochodach zaś zł 8.203 tys. W porównaniu z budżetem na rok 1931/32 wydatki zostały zmniejszone o 8.621 tys., a dochody podwyższone o zł 624 tys. Główny Urząd Statystyczny wynosi w wydatkach zł 4.125 tys., w dochodach zaś zł 1.647 tys. Urząd spraw mniejszości na Śląsku w wydatkach stanowi kwotę zł 43 tys. Zarząd Centralny M. S. W. preliniowane ma wydatki w kwocie zł 8.076 tys., dochody zaś zł 201 tys. Budżet M. S. W. z pewnymi poprawkami oszczędnościowymi referenta Komisja przyjęła.

Dn. 18/I Komisja Budżetowa rozpatrywała preliniarz budżetowy Min. Spr. Wojsk. Preliniowane wydatki wynoszą kwotę zł 832.650 tys., czyli w porównaniu z budżetem na rok 1931/32 zmniejszone są o zł 3.500 tys. Preliniowane dochody wynoszą

zł 3.550 tys. i są niższe od zeszłorocznych o zł 1.834 tys. W preliminarzu zmniejszono wydatki stałe wojsk lądowych o zł 6.760 tys., wydatki niestałe tychże wojsk o zł 3.140 tys., wydatki zaś stałe i niestałe marynarki zwiększono o zł 6.400 tys. Komisja budżet M. S. Wojsk. przyjęła.

Dn. 19/I Komisja Budżetowa rozpatrywała preliminarz budżetowy Min. Przem. i Handlu. Dochody przewidziane są na zł 14.146 tys., wydatki zaś na zł 26.500 tys., w czym zwyczajne zł 15.172 tys., nadzwyczajne zaś zł 11.328 tys. Przedsiębiorstwa nieskomercjalizowane, podległe Ministerstwu, mają skutecznie wpłatę do Skarbu Państwa w kwocie zł 9.801 tys. wobec wpłaty w roku budż. 1931/32 w kwocie zł 5.420 tys. W planie finansowo-gospodarczym dla przedsiębiorstw skomercjalizowanych przewiduje się wpłatę do Skarbu Państwa w sumie zł 350 tys. wobec dopłaty w kwocie zł 5.407 tys. Dopłata analogiczna w roku budż. 1931/32 wynosiła zł 8.950 tys., przy wpłacie zł 2.500 tys. W tym dziale dla P. P. „Żegluga Polska” przewidziana jest dopłata ze Skarbu w kwocie zł 769 tys. Wobec uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów, podwyższającej tę wpłatę już po wniesieniu do Sejmu preliminarza budżetowego, do sumy zł 3 miljn., aby tę różnicę pokryć w zmniejszonych wydatkach—referent proponował cały szereg redukcji i podwyżek różnych pozycji preliminarza. M. in. referent redukuje wpłatę do „Żeglugi Polskiej” do zł 2,8 miljn., zamiast powyższej sumy zł 3 miljn. W dziale „Urzędy miar” referent proponuje podwyżkę dochodów o zł 500 tys. za legalizację narzędzi mierniczych i ekspertyzy. Referent wniósł o skreślenie zł 100 tys. z dotacji na amortyzację i oprocentowanie pożyczek inwestycyjnych w Gdyni. Poza tem zaproponował liczne redukcje poszczególnych pozycji w planie finansowo-gospodarczym przedsiębiorstw skomercjalizowanych i nieskomercjalizowanych. Komisja budżet wraz z poprawkami referenta przyjęła.

Dn. 20/I Komisja Budżetowa rozpatrywała preliminarz budżetowy Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Budżet po stronie dochodów przedstawia pozycję zł 2.219 tys., po stronie wydatków zaś zł 348.033 tys. W porównaniu z budżetem na rok 1931/32—preliminarz jest niższy o przeszło zł 97 miljn., na co w znacznej mierze złożyła się redukcja etatów o 5.643 i uposażeń urzędniczych. Same kredyty osobowe zmniejszono o zł 72 miljn. Referent proponował kosztem kredytów administracyjnych zwiększenie kredytów na popieranie twórczości naukowej o globalną sumę zł 327 tys. Budżet wraz z poprawkami referenta przyjęto.

Dn. 22/I Komisja Budżetowa rozpatrywała preliminarz budżetowy Min. Komunikacji. Budżet wynosi w dochodach zł 682 tys., w wydatkach zaś zł 3.675 tys. w dochodach więcej niż w roku budżetowym 1931/32 o zł 127 tys., a w wydatkach mniej o zł 1.096 tys. Plan finansowo-gospodarczy przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” przewiduje wpłatę do Skarbu Państwa kwoty zł 63.500 tys. Ta wpłata obejmuje przewidywany zysk przedsiębiorstwa za okres I/IV do 31 XII 1932 r. w kwocie zł 50.500 tys. oraz zł 13.000 tys. na poczet wpłaty, która będzie ustalona na rok budżetowy 1933. Dochody przedsiębiorstwa P. K. P. przewidziane są w kwocie zł 1.101.944 tys., wydatki zaś zł 1.051.444 tys. Referent proponuje zmniejszenie dochodów o zł 70 miljn., gdyż pogorszenie się przewozów kolejowych, bardzo wyraźne w listopadzie i grudniu, każe się liczyć ze zmniejszonymi dochodami. Również wydatki zmniejszą się o tę kwotę. I tak: w eksploatacji kolei o zł 12.350 tys., w kosztach zastępstwa chorych i urlopowa-

nych—o zł 800 tys., w różnych wydatkach osobowych, jak: premje, akordy, kilometrowe, zapomogi o zł 10 miljn., w kosztach ogólnych o zł 300 tys., w utrzymaniu dróg—o zł 600 tys., w pozycjach: podtorze—o zł 1 miljn., nawierzchnia o zł 5 miljn., budynki o zł 5 miljn., wydatki stacyjne—o zł 760 tys., naprawa taboru o zł 12 miljn., służba elektro-techniczna o zł 1.830 tys., służba sanitarna o zł 1.160 tys., wydawnictwa i druki o zł 500 tys., długi i gwarancje o zł 8.170 tys., inwestycje ogólne o zł 10 miljn. Referent zaproponował powiększenie wpłaty przedsiębiorstwa P. K. P. o zł 7 miljn. Budżet Min. Komunikacji oraz plan finansowo-gospodarczy przedsiębiorstwa P. K. P. wraz z poprawkami referenta Komisja przyjęła.

Dn. 23/I Komisja Budżetowa rozpatrywała preliminarz budżetowy Min. Pr. i Op. Społ. Wydatki wynoszą zł 87.502 tys., dochody zaś zł 588 tys. Kredyty na walkę z bezrobociem wynoszą zł 60 miljn. Zmniejszenie budżetu w porównaniu z r. ub. wynosi zł 17.816 tys., czyli 39,3%. Wydatki osobowe zmniejszone zostały o 24,4%, rzeczowo-administracyjne o 25,1%, wydatki specjalne o 41,8%; na inwestycje preliminuje się o 63,8% mniej. Budżet z drobnymi poprawkami referenta przyjęto.

Dn. 25/I Komisja Budżetowa rozpatrywała preliminarz budżetowy Min. Rolnictwa. Wydatki wynoszą zł 19.500 tys., dochody—zł 2.610 tys. Dochody w porównaniu z budżetem na rok 1931/32 zmniejszyły się o zł 9.673 tys. naskutek przeniesienia dochodów z majątków państwowych do Dyrekcji Lasów Państwowych. Wydatki zmniejszyły się o zł 29.300 tys. W zarządzie centralnym wydatki zmniejszono o 36%, w woj. wydziałach rolnictwa i weterynarii o 57%, w dziale popierania produkcji rolnej o 62%. W dziale szkolnictwa rolniczego wydatki zmniejszono o zł 8.161 tys. do zł 3.780 tys., w dziale państwowe zakłady badawczo-naukowe zmniejszono je ze zł 3.503 tys. do zł 1.965 tys., a w dziale państwowe zakłady chowu koni ze zł 5.351 tys. do zł 2.300 tys. Przedsiębiorstwo państwowe „Lasy Państwowe” przewiduje wpłatę do Skarbu Państwa w kwocie zł 48 miljn. Referent proponuje zmniejszyć wydatki Lasów Państwowych o zł 12,6 miljn. a dochody zwiększyć o zł 1,4 miljn. Budżet przyjęto w II czytaniu, a poprawki referenta odłożono do III czytania.

Dn. 26/I Komisja Budżetowa rozpoczęła obrady nad preliminarzem budżetowym Min. Skarbu. Wydatki wynoszą zł 110.800 tys., dochody zł 1.373.710 tys. Zmniejszenie wydatków w porównaniu z budżetem na rok 1931/32 wynosi 19% do 20%. Jeśli chodzi o dochody bez monopolu, to zmniejszone są one ogólnie o zł 318.954 tys. Z poszczególnych pozycji zmniejszono preliminowane dochody: z podatków bezpośrednich ze zł 706.010 do zł 685.110 tys., z podatków pośrednich ze zł 185.645 tys. do zł 176.632 tys., z ceł ze zł 350 miljn. do zł 150 miljn., z opłat i danin pokrewnych ze zł 181.500 tys. do zł 165 miljn. Dochód z monopolu ogólny określono na zł 695.357 tys. wobec zł 892.008 tys. w budżecie na rok 1931/32. Poszczególne monopole figurują w preliminarzu z następującymi wpłatami: monopol solny zł 47.100 tys., tytoniowy zł 340 miljn., spirytusowy zł 270 miljn., loteria państwowa zł 14.257 tys., monopol zapalczanw zł 24 miljn. Ogólne dochody Skarbu Państwa w preliminarzu Min. Skarbu wynoszą sumę zł 2.069 miljn. wobec kwoty zł 2.575 miljn. w preliminarzu na rok 1931/32. Rozpatrywanie preliminarza budżetowego Min. Skarbu znajduje się jeszcze w toku prac Komisji Budżetowej.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

SYTUACJA W PRZEMYSŁE WĘGLOWYM.—

W dn. 26 stycznia r. b. odbyło się ostatnie posiedzenie Węglowej Komisji Mieszanej Przedstawicieli Rządu i Przemysłowców, powołanej w celu ustalenia strat przemysłu węglowego na eksporcie do krajów zamorskich w związku ze spadkiem funta szt. i wyszukania źródeł pokrycia tych strat. Przewodniczący Komisji Dyrektor Departamentu Górniczo-Hutniczego P. Czesław Peche zaznaczył w imieniu Rządu, iż utrzymanie eksportu węgla na należytej wysokości jest jednym z ważniejszych postulatów naszej polityki gospodarczej, i że wobec tego stwo-

zenie funduszu poparcia eksportu, który to fundusz znajdowałby się w dyspozycji samego przemysłu i przez niego był zasilany, jest koniecznością.

Przedstawiciele przemysłowców oświadczyli, że utrzymanie eksportu leżało i leży nadal w ich własnym interesie, wskazując jednak na coraz to większe trudności w tej dziedzinie. Po dłuższej konferencji przedstawiciele przemysłu złożyli deklarację w sensie utrzymania eksportu na rynki zamorskie na jak najwyższym poziomie i zobowiązali się do utworzenia przy Polskiej Konwencji Węglowej specjalnego funduszu wyrównawczego oraz zorganizowania Konwencji Eksportowej. Fundusz wyrównawczy ma powstać i będzie czerpał swe środki

z oszczędności na kosztach produkcji, obniżki wynagrodzeń zarządów centralnych, redukcji budżetów organizacji, reprezentujących przemysł węglowy, obniżki zarobków robotniczych i z innych źródeł. Opracowanie zasad funduszu wyrównawczego zostanie polecone specjalnej komisji, powołanej przez Polską Konwencję Węglową dla wypracowania statutu Konwencji Eksportowej. Sprawozdanie tej komisji ma otrzymać Pan Minister Przemysłu i Handlu najpóźniej do dn. 1 marca r. b.

Przedstawiciele przemysłu węglowego oświadczyli poza tem, iż czynią wysiłki w kierunku skomasowania swych przedstawicielstw do liczby dwóch, a mianowicie: Polskiej Konwencji Węglowej i ogólnej reprezentacji zawodowej.

Jednocześnie powołana na podstawie dekretu Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 26 stycznia r. b. specjalna Komisja Rozjemcza dla załatwienia zatargu o płace w górnictwie węglowym na Górnym Śląsku wydała dn. 28 b. m. orzeczenie, mocą którego winny być dotychczasowe stawki, obowiązujące od dn. 26/IX 1929 r., obniżone o 8%. Przytem dla kopalń południowego rewiru, w których płace były dotychczas mniejsze od płac kopalń centralnego rewiru, zostały ustalone nadal niższe stawki (od 2 do 10%) zależnie od sytuacji kopalń.

Nowe stawki mają obowiązywać od dn. 1 lutego r. b. na czas nieokreślony — z tem, że mogą być po raz pierwszy wymówione na dz. 1 czerwca 1932 r. O ile wypowiedzenie nie nastąpi, stawki te mają obowiązywać na dalsze okresy 3-miesięczne. Termin wymówienia przed każdym okresem jest dwutygodniowy.

Specjalna Komisja Rozjemcza uznała za konieczne uskutecznienie powyższej obniżki w przeświadczeniu, że uszczerbek w zarobku każdego robotnika, dokonany na podstawie tego orzeczenia, da możliwość zatrudnienia większej liczby robotników i zapobiegnie zamykaniu kopalń oraz wprowadzaniu „świętówek”. Oszczędności oraz zmniejszenie kosztów własnych z racji tej obniżki płac muszą być użyte na wwtworzenie funduszu wyrównawczego, który ma pokrywać straty, spowodowane eksportem węgla na rynki zamorskie. O ileby więc w zakresie utrzymania eksportu przemysł węglowy nie poczynił wszystkich możliwych wysiłków i nie wynalazł innych źródeł oszczędnościowych poza obniżką płac robotniczych na pokrycie strat, wywołanych eksportem, celowość tej obniżki mogłaby ulec w przyszłości zakwestjonowaniu.

STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W GRUDNIU 1931 R. — Sytuacja przemysłu węglowego w grudniu w porównaniu z listopadem uległa pogorszeniu w związku z dużym spadkiem zapotrzebowania zarówno wewnątrz kraju, jak i zagranicą. Poza czynnikami natury koniunkturalnej wymienić należy jako główne przyczyny poważnego spadku zbytu węgla łagodny przebieg zimy, jako też dalsze zaostrenie się kryzysu gospodarczego, tak w kraju jak i zagranicą.

Liczbowo stan przemysłu węglowego w grudniu — według danych tymczasowych — ilustruje następujące zestawienie (w tys. tonn):

Rejony węglowe	Wydobycie	Zbyt w kraju	Eksport	Zapasy na zwalach ¹⁾
Śląski	2.320	1.062	945	1.774
Dąbrowski	643	339	212	735
Krakowski	221	168	1	127
Razem:	3.184	1.569	1.158	2.636

¹⁾ Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalń, na deputaty robotnicze, oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.

	Listopad 1931 ¹⁾	1.923	1.390	2.553
Zmiany w stosunku do listopada	- 556	- 354	- 232	+ 83

Z danych zestawienia tego wynika, że w wydobycie węgla kamiennego w grudniu spadło w stosunku do listopada o 556 tys. t. Przeciętne dzienne wydobycie (przy 23 dniach roboczych) zmniejszyło się o ok. 12 tys. t i wynosiło ok. 138 tys. t. Ogólne wydobycie węgla kamiennego w ciągu całego 1931 r. wyniosło 33.266 tys. t, t. j. o 2,2% więcej niż w 1930 r. (37.506 tys. t).

Ogólny zbył węgla kamiennego w grudniu zmniejszył się o 586 tys. t w porównaniu z m. poprzednim i wynosił 2.727 tys. t. Ponieważ zbył węgla w kraju zmalał stosunkowo w większym stopniu niż eksport, przeto nastąpiło dalsze pogorszenie w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu. Podczas gdy w listopadzie zbył krajowy stanowił 58,04% zbytu ogólnego, a eksport 41,96% — to w grudniu odnośne liczby wynoszą 57,54% oraz 42,46%. Ogólny roczny zbył węgla kamiennego z kopalń w 1931 r. wyniósł 33.368 tys. t wobec 33.103 tys. t w 1930 r., t. j. zwiększył się o 0,84%, z czego na zbył krajowy przypada 19.042 tys. t wobec 20.292 tys. t w 1930 r., t. j. o 6,10% mniej, a na eksport 14.326 tys. t wobec 12.811 tys. t w 1930 r., czyli o 11,83% więcej.

Zbył węgla w kraju spadł w grudniu o 354 tys. t. Spadek ten wywołany został głównie znacznym zmniejszeniem się zapotrzebowania na sortymenty opałowe wskutek intensywnego zapotrzwania się hurtowników i konsumentów w październiku i listopadzie, tak że zapotrzebowanie na węgiel opałowy kształtowało się znikomo, do czego przyczynił się również wyjątkowo łagodny przebieg zimy. Również zapotrzebowanie na węgiel dla celów przemysłowych, wobec dalszego ograniczenia produkcji, względnie całkowitego wstrzymania ruchu w niektórych zakładach na okres świąteczny, uległo znacznemu zmniejszeniu. Spadek zapotrzebowania najsilniej uwidocznił się w przemyśle cukrowniczym, a to wskutek ukończenia kompanji produkcyjnej, a w mniejszym stopniu w przemyśle rolniczym, cementowym, ceramicznym, a także koksowym oraz włókienniczym. Jedynie dostawy węgla dla kolei utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca. Pogorszenie się stanu na rynku pieniężnym i kredytowym wpłynęło również ujemnie na dokonywanie transakcji na krajowym rynku węglowym.

Spadek wywozu węgla w grudniu tłumaczy się stopniowym wyczerpywaniem się dostaw, dawniej zakontraktowanych, przy jednoczesnym wstrzymaniu się eksporterów i importerów od nowych transakcji w związku z niewyraźnym stanem rzeczy, szczególnie po dalszym spadku waluty angielskiej. Przyczyniły się do tego również bardzo rygorystyczne stosowanie przez cały szereg państw przepisów dewizowych, względnie restrykcji importowych w stosunku do węgla obcego pochodzenia.

Stosunkowo największy spadek wywozu zaznaczył się w wywozie do W. M. Gdańska, co przypisać należy wzmagającemu się dowozowi węgla angielskiego, który już zaczyna przenikać na Pomorze.

Z ważniejszych wydarzeń w dziedzinie organizacji eksportu wspomnieć należy przedłużenie na dalsze 3 miesiące, t. j. do dn. 21/III 1932 r., konwencji eksportowej, obejmującej rynki skandynawskie, bałtyckie i niektóre zachodnio-europejskie.

Zapasy węgla na zwalach kopalnianych w grudniu zwiększyły się o 83 tys. t. Tak poważny wzrost zapasów w okresie sezonowych zakupów tłumaczy się tem, iż kopalnie, chcąc pokryć zapotrzebowanie na sortymenty opałowe, zmuszone są utrzymać wydobycie na stosunkowo wysokim poziomie; z drugiej strony, mając ograniczony zbył na gatunki drobne, t. zn. przemysłowe, musiały je zrzucić na zwalę.

Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca w kopalniach węgla kamiennego, wynosiła:

Rejony	Listopad	Grudzień	Zmiany w stos. do listopada 1931
Śląski	73.707	73.549	- 158
Dąbrowski	26.042	26.217	+ 175
Krakowski	8.616	8.647	+ 31
Razem:	108.365	108.413	+ 48

Wydajność pracy, a więc przeciętne wydobycie na robotniko-dniówkę w kopalniach węgla kamiennego, wynosiła 1.448 kg, a zatem spadła o 42 kg w porównaniu z listopadem. Przeciętne wydobycie na robotniko-dniówkę w poszczególnych rejonach węglowych w grudniu w porównaniu z listopadem ilustrują następujące dane (w kg):

¹⁾ Liczby poprawione.

Rejony	Listopad	Grudzień
Śląski	1.610	1.579
Dąbrowski	1.215	1.166
Krakowski	1.333	1.239

Przeciętne zarobki robotnicze na dniówkę opłaconą całej załogi w poszczególnych rejonach węglowych za listopad w porównaniu z 2 poprzednimi miesiącami wykazuje następujące zestawienie (w zł):

Rejony	Wrzesień	Październik	Listopad
Śląski	10'37	10'31	10'42
Dąbrowski	8'78	8'79	8'89
Krakowski	8'18	8'25	8'32

Płace robotnicze narazie pozostały bez zmian. Związek Pracodawców Przemysłu Górniczo-Hutniczego na Górnym Śląsku wypowiedział dotychczasową umowę taryfową na dz. 31/XII 1931 r. oraz umowę zarobkową na dz. 1/II 1932 r. Również Rada Zjazdu Przemysłowców Górniczych wypowiedziała umowę zarobkową w rejonach dąbrowskim i krakowskim na dz. 1/II 1932 r.

Ceny węgla w kraju loco kopalnia pozostały w grudniu niezmienione, również nie uległy zmianie ceny węgla eksportowego do krajów konwencyjnych. Ceny węgla f. o. b. Gdańsk/Gdynia dla transakcji z natychmiastową dostawą utrzymały się mniej więcej na poziomie poprzedniego miesiąca i wynosiły dla grubych gatunków węgla górnośląskiego sh 13/6—14 za tonnę, przyczem zarówno koncerny węglowe, jak i importerzy, wskutek ogólnej dezorientacji w związku z deprecjacją walut skandynawskich, wstrzymują się od zawierania transakcji na dłuższe terminy.

Stawki frachtowe na rynku bałtyckim pomimo pewnego spadku zapotrzebowania tonnażu utrzymały się mniej więcej na poziomie poprzedniego miesiąca, przyczem do krajów skandynawskich płacono koronami, do portów morza Śródziemnego w funtach papierowych, a do portów Kontynentu w złocie. Należy się spodziewać, że armatorzy obecnie przejdą na frachty w złocie. Za statek ok. 3.000 t płacono za 1 tonnę z Gdyni/Gdańska do Malmö, Göteborgu i Halmstadu Kor. 4'20, do Sztokholmu Kor. 4'60, do Kopenhagi, Aarhus i Veile Kor. 4'75—5'00, do Amsterdamu i Rotterdamu sh 4/6 w zł., do Rouen sh 5/3 w zł., do Bordeaux i Bayonne sh 6—6/3 w zł., do Włoch—rejon G. S. S. L. sh 6/9 do 7 w walucie papierowej, do Algieru sh 10 w walucie papierowej.

Produkcja koksu w grudniu w porównaniu z listopadem zmniejszyła się o 8.591 t, wynosząc 102.918 t, w jeszcze większym stopniu zmalał ogólny zbył koksu, bo o 19.479 t, i wynosił 103.104 t, z czego na zbył krajowy przypada 81.799 t, a na eksport 21.305 t. Zapasy koksu utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca i wynosiły na dz. 31/XII 177.100 t. Załoga robotnicza w koksowniach w miesiącu sprawozdawczym wynosiła 2.283 osób.

Produkcja brykietów w grudniu wynosiła 29.571 t, t. j. o 2.348 t mniej niż w listopadzie. Również zmniejszył się ogólny zbył, wynosząc 29.815 t. W brykietowniach zatrudnionych było 269 robotników.

Węgla brunatnego wydobyto w listopadzie 3.540 t, t. j. o 372 t więcej w porównaniu z miesiącem poprzednim. Również wzrósł nieznacznie zbył krajowy. Załoga robotnicza w kopalniach węgla brunatnego wynosiła 262 osoby.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

AKCJA UZDROWIENIA PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO. — W dn. 22 b. m. Panowie Ministrowie: Przemysłu i Handlu, Zarzycki, oraz Skarbu, Jan Piłsudski, i P. Wice-minister Skarbu, Prof. Zawadzki — przyjęli na specjalnej audjencji Prezydium Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim w osobach PP.: K. W. Scheiblera, G. Geyera, Dr. J. Borneta, de Hagena oraz Dyrektora Związku Inż. Wł. Srzednickiego.

Na konferencjach tych przedstawiciele przemysłu włókienniczego przedstawili reprezentantom Rządu szereg aktualnych postulatów tego przemysłu. Panowie Ministrowie podkreślili dążenie czynników rządowych do uzdrowienia stosunków, panujących w przemyśle włókienniczym, w pierwszym zaś rzędzie w przemyśle bawełnianym. Podjęte w tej dziedzinie wysiłki są obecnie przedmiotem zainteresowania Rządu. Jednym z czynników, które poważnie wpłyną na sanację stosunków w przemyśle i handlu włókienniczym będzie, niewątpliwie, zryczałtowanie podatku obrotowego we włókiennictwie, nad którą to sprawą prowadzone są obecnie prace przygotowawcze na terenie Ministerstwa Skarbu.

W celu nawiązania ściślejszego kontaktu z przemysłem włókienniczym, przybył do Łodzi Dyrektor Państw. Instytutu

Eksportowego P. M. Turski, któremu powierzona została piecza nad sprawami organizacyjnymi przemysłu włókienniczego, a zwłaszcza sprawami organizacyjno-eksportowymi. P. Dyr. Turski odbył konferencje na terenie Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim, Związku Eksportowego Polskiego Przemysłu Włókienniczego oraz Zrzeszenia Przedsiębiorców Bawełnianych. Jednym z zasadniczych posunięć w kierunku wzmocnienia eksportu włókienniczego będzie, niewątpliwie, ściśła współpraca tego związku z Państwowym Instytutem Eksportowym.

Związek Eksportowy bowiem, który ostatnio znalazł się w trudnościach finansowych, ulec ma gruntownej reorganizacji, aby podolać nowym zadaniom, wyłaniającym się dla polskiego eksportu włókienniczego w obliczu zmienionych warunków tego wywozu i przeobrażeń, dokonywających się na światowych rynkach odbiorczych.

Akcja w dziedzinie poczynań reorganizacyjnych, zmierzających do uzdrowienia włókiennictwa, nie ogranicza się jednak do odcinka eksportowego, i ostatnie konferencje Panów Ministrów z delegacją Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim były tylko jednym z fragmentów tej na szeroką miarę zakrojonej akcji.

Jednym z takich poczynań była, niewątpliwie, inicjatywa czynników miarodajnych w okresie akcji o odnowienie kartelu przedziałniczego. Zagadnienie to zostało potraktowane jako broń w walce z kryzysem na odcinku włókienniczym. Chodziło tu o przeciwstawienie się rozstraszającemu się w dobie kryzysu przetwórczemu przemysłowi anonimowemu, który z katastrofalnej sytuacji przedziałnictwa czerpie swe soki żywotne. Z drugiej strony trzeba było uporządkować stosunki w drobnej przedziałnictwie, które poprzez obniżającą koszty generalne produkcję na 3 zmiany dezorganizowało rynek. Ta prokartałowa akcja Rządu doprowadziła istotnie do wyrównania sprzeczności interesów poszczególnych grup przemysłu bawełnianego, czego wyrazem było pokrywające się z tendencjami czynników miarodajnych stanowisko Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim oraz Izby Przem.-Handlowej w Łodzi, która kolektywne ograniczenie produkcji w razie utworzenia kartelu potraktowała jako posunięcie, które przynieść może korzyści rynkowi włókienniczemu, jako całości. W oparciu o ingerencję czynników rządowych i samorządu gospodarczego Łodzi powstał w miesiącach letnich kartel przedziałniczy bawełnianych, utworzony w drodze dobrowolnego porozumienia. Jakkolwiek kartel nie zdołał wpłynąć na poprawę cen przędzy, nie ulega żadnej wątpliwości, że w braku porozumienia sytuacja przedziałnictwa bawełnianego kształtowałaby się bardziej niepomysłnie.

Radykalnym posunięciem Rządu, które przyczynić się może do uzdrowienia całego przemysłu i handlu włókienniczego w Polsce, będzie projektowane — w związku z uchwaloną ostatnio przez Sejm nowelą do ustawy o podatku przemysłowym — zryczałtowanie podatku obrotowego we włókiennictwie. Wprowadzenie ryczałtu podatkowego w tej gałęzi przyczyni się do zlikwidowania anonimowego przemysłu i nieuczciwego handlu, który skutecznie konkurował z lojalnymi przedsiębiorstwami.

Akcja samoobrona przemysłu w obecnych warunkach nie mogłaby dać pozytywnych wyników, i dlatego pomimo technicznych trudności, następujących się przy realizacji tej doniosłej reformy, zapowiedź tej popitana została przez przemysł i handel włókienniczy z głębokim zadowoleniem i optymizmem co do przyszłych możliwości rozwojowych włókiennictwa.

Ostatnie, wreszcie, zarządzenia z dziedziny polityki celnej podyktowane zostały również dążeniem do silniejszego scementowania kartelu przedziałniczków bawełnianych i ochrony polskiej produkcji włókienniczej. Cła organizacyjne przyjęte zostały z uznaniem przez przemysł, który w skontyngentowaniu produkcji widzi pierwszy etap uzdrowienia całokształtu stosunków w polskiej gospodarce włókienniczej, zagrożonej stale widmem katastrofalnej nadprodukcji. Cła preferencyjne dla portów polskich łączą się ściśle z koncepcją przemysłu — transportu surowca włókienniczego przez Gdynię i stworzenia samodzielnego handlu bawełną. Wreszcie, zmiana konstrukcji zwrotu ceł przy wywozie konfekcji przędzy podwyższenie stawek dla odzieży z tkanin wełnianych, wyprodukowanych z przędzy czesankowej, zachęci eksporterów do podjęcia prób w kierunku wywozu wyższych gatunków i przyczyni się do uszlachetnienia eksportu włókienniczego.

Realizacja doniosłego programu uzdrowienia stosunków we włókiennictwie, zapoczątkowanego przez Pana Premiera Pryatora przed kilku miesiącami jeszcze w okresie jego urzędowania na stanowisku Ministra Przemysłu i Handlu, przyniesie niewątpliwie już w najbliższym czasie pozytywne wyniki.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

ROZWÓJ PRZEMYSŁU SEROWARSKIEGO. — W dn. 11/I r. b. odbyła się w Min. Rolnictwa konferencja przedstawicieli Związków Rewizyjnych Spółdzielczych Central Handlowych i organizacji rolniczych w sprawie sytuacji w przemyśle serowarskim. Konferencja była poprzedzona szeregiem prac przygotowawczych i miała m. in. na celu zaznajomienie zainteresowanych czynników z ich przebiegiem i wynikami.

Prace te rozpoczęto opracowaniem danych statystycznych co do ilości, rozmieszczenia i charakteru serowni w Polsce. Stwierdzono, że przemysł serowarski grupuje się na pewnych terenach, gdzie warunki naturalne, względnie gospodarcze, najbardziej odpowiadają tej gałęzi przemysłu mleczarskiego.

Kardynalnym brakiem serowarstwa jest różnorodność metod produkcji serów, nawet tego samego typu. Poza odpowiednim szkoleniem i instruowaniem personelu technicznego w serowniach, na poszczególnych terenach, przeznaczonych do produkcji serów jednego typu, należy utworzyć wzorowe serownie, gdzieby ustalono jednolite metody produkcji i skąd pozostałe serownie czerpałyby wiedzę techniczną i doświadczenie.

W myśl powyższego, w folwarku szkolnym w Bażanowicach, należącym do Państw. Wyższej Szk. Gosp. Wiejsk. w Cieszynie, utworzono mleczarnię i serownię, wyposażoną w urządzenia do produkcji serów typu szwajcarskiego, z uwagi na to, że Śląsk Cieszyński i okolice podgórskie posiadają warunki naturalne, nadające się do produkcji serów tego typu. Niezależnie od tego specjalna komisja rzeczoznawców opracowała szczegółowy projekt i plany wzorowej serowni dla terenu woj. nowogrodzkiego.

Zadaniem konferencji było zorientowanie się w całokształcie stosunków, panujących obecnie na rynku serowarskim i ewentualne powzięcie uchwał, idących w kierunku zaradzenia zaobserwowanym zjawiskom, wpływającym ujemnie na rentowność produkcji serów.

Wyczerpujący referat wykazał, że ostatnio daje się zauważyć daleko idące załamanie się cen i zmniejszenie konsumpcji serów w kraju.

Po dyskusji zebrani uchwalili m. in. następujące wnioski, wyczerpujące naogół całokształt zagadnień, związanych z przemysłem serowarskim w chwili obecnej:

1. — Należy dążyć do zniwelowania sezonowości podaży serów na rynku wewnętrznym. Jako środki do tego celu uznać należy: a) popieranie istniejących i rozbudowa dalszych dojrzewalni i składów serów; b) uruchomienie kredytów lombardowych pod zastaw zmagazynowanych serów; kredyt lombardowy powinien docierać do źródeł produkcji i zasilać kapitałem poszczególne serownie; c) obok organizowania dojrzewalni

i składów należy dążyć do tworzenia przetapialni serów, celem przerobienia serów, które ze względu na wadliwy sposób produkcji nie mogą być przechowane w stanie żywym.

2. — Niedopuszczalne wahania zawartości tłuszczu jako najważniejszego składnika, zwłaszcza serów pełnotłustych, nasuwają konieczność natychmiastowego zaprowadzenia kontroli prawnopublicznej, która dopuszczałaby do handlu tylko sery: a) o ustalonej nazwie, b) o cenach, odpowiadających danemu gatunkowi, c) o ustalonej minimalnej zawartości tłuszczu w suchej masie, d) w opakowaniu, wskazującym pochodzenie sera.

3. — Wobec wysokiego poziomu istniejących stawek celnych wprowadzenie w obecnej chwili stawek celnych, przewidzianych w nowej taryfie celnej, nie rokuje korzyści.

4. — Wzmoczenie akcji eksportowej w celu odciążenia rynku krajowego nie byłoby aktualne, ponieważ m. in. produkcja naszego głównego rejonu serowarskiego (nowogrodzkiego) nie jest przygotowana do eksportu.

5. — Popieranie eksportu twarogu i wzmoczenie ochrony celnej przed zbędnym importem kazeiny należy uznać za pożądane.

6. — Związki Rewizyjne i Spółdzielcze Centrale Handlowe powinny ustalić dla poszczególnych rejonów wykazy serowni spółdzielczych i prywatnych w poszczególnych rejonach, położonych w niewielkiej od siebie odległości i posiadających zbliżone warunki naturalne. Serownie te powinny być pod stałą opieką instruktora-technika, przyczem serownie prywatne powinny pokrywać koszty tej opieki, sprawowanej z ramienia organizacji spółdzielczych.

7. — Potwierdzając ustalone w swoim czasie zasady kierunków produkcji sera w Polsce i rejonizację tej produkcji, a mianowicie: 1) rejon produkcji serów typu edamskiego (woj. nowogrodzkie); 2) — typu tylicyckiego i limburskiego (woj. pomorskie i poznańskie) i 3) — typu szwajcarskiego (Śląsk Cieszyński i rejon podgórski) — konferencja stwierdza, iż praca nad poprawą produkcji powinna zmierzać w kierunku ustalenia standardowych typów wyżej wymienionych serów zjednoczonym ustaleniem metod ich produkcji w zależności od miejscowych warunków naturalnych. Mleczarnia i serownia szkolna w Bażanowicach powinna być wzorową serownią dla rejonu serów typu szwajcarskiego.

8. — Konferencja stwierdza konieczność zorganizowania kursu dokształcającego dla instruktorów serowarstwa.

Ponadto powzięto uchwałę, powołującą specjalną komisję do zbadania sprawy możliwości rozbudowy produkcji kwargli w kraju, celem przeciwstawienia się importowi tego gatunku sera z zagranicy.

E. W.

H A N D E L

TRAKTATY I KONWENCJE

STOSUNKI HANDLOWE POLSKO-NIEMIECKIE WOBEC ZARZĄDZEŃ CELNYCH NIEMIEC. — Stworzona przez niemiecką Notverordnung celną z dn. 18 b. m. możliwość wprowadzania ceł wyższych w stosunku do państw, nie posiadających z Niemcami traktatu handlowego lub dyskryminujących specjalnie wywóz niemiecki, jest dla Rządu Rzeszy nie-sporna — i dlatego, teoretycznie rzecz biorąc, postanowienie to nawet nie może wywołać dyskusji. Jakżeż jednak przedstawiać się będzie ono w praktyce? Możemy stwierdzić to na przykładzie ceł na masło, które pierwsze zostały zmienione w myśl nowego dekretu. Mianowicie autonomiczne cło na produkt ten w wysokości RM 100 od kwintala podwyższone zostało wobec państw beztraktatowych do RM 170.

Postanowienie to dotyka przede wszystkim Polskę, która podpada stanowczo pod pojęcie państwa beztraktatowego w stosunku do Niemiec, gdyż polsko-niemiecka umowa gospodarcza nie została dotąd — mimo podpisania jej przez stronę niemiecką w dn. 17/III 1930 r. — ratyfikowana ani przez Reichstag

ani w drodze Notverordnung Prezydenta Rzeszy, do czego obecnie władza wykonawcza w Niemczech ma prawo. Ze wszystkich państw, nie posiadających z Niemcami traktatu handlowego, jedna Polska ponadto przywozi do Niemiec masło.

W pewnej mierze postanowienie powyższe dotknąć może i Szwajcarię, gdy — mianowicie — w dn. 4/II r. b. wygaśnie obecna umowa handlowa niemiecko-szwajcarska, wypowiedziana przez Rząd berneński. Szwajcaria jednak ma możliwość bronienia się przed zastosowaniem do jej wywozu masła cła prohibicyjnego i dyskryminacyjnego RM 170 przez wejście tylko w rokowania z Rządem Rzeszy o nowy traktat handlowy, i korzystać ona będzie wtedy ze zwykłego cła autonomicznego RM 100.

Co jednak ma robić Polska, aby uniknąć stosowania do niej cła RM 170 od kwintala masła? Wytwarza się tutaj niewidziany dotąd paradoks prawno-traktatowy. Polska, która uczyniła absolutnie wszystko, aby umowa gospodarcza z Niemcami weszła w życie, gdyż umowę tę ratyfikowała, pozbawiona jest przede wszystkim korzyści, przynależnych państwom, posiadającym traktaty handlowe z Niemcami, bez żadnej swej winy.

Ale nie dość na tem. Nietylko bowiem nie posiada ona KNU, która umożliwiłaby jej np. korzystanie z kontyngentu celnego na masło (po cła RM 50), udzielonego przez Niemcy Finlandji, ale nawet nie stosuje się do niej autonomicznego cła RM 100, a zastępuje się je cłem o 70% wyższem. Jednocześnie jednak Notverordnung powiada, iż sposobem dla uniknięcia takiej szczególnej dyskryminacji jest wejście z Niemcami w rokowania o traktat handlowy. Jakżeż Polska może wejść w rokowania takie, skoro je zakończyła w dn. 17/III 1930 r. podpisaniem umowy gospodarczej, co do której brak jest wszelkiej enuncjacji urzędowej Niemiec, iż ją odrzucają, a z drugiej strony — która dotąd nie posiada mocy prawnej?.. Wytwarza się coś w rodzaju stanu „ex lex”, o ile możnaby w ten sposób mówić w prawie międzynarodowym, gdyż, prawnie rzecz biorąc, Polska — oprócz ewentualnej drogi procesu międzynarodowego — nie posiada żadnej drogi wyjścia z sytuacji, gdyby zależało jej na skorzystaniu z tego specjalnego przywileju, jaki Rząd Rzeszy w swem Notverordnung z dn. 18 b. m. gotów jest udzielić pewnym państwom pod warunkiem spełnienia przez nie pewnych świadczeń wzajemnych (t. j. rozpoczęcia rokowań o traktat handlowy z Niemcami).

Sytuacja, w ten sposób wytworzona, wymaga zdaniem naszym zbadania — specjalnie pod względem zgody z podstawowymi zasadami prawa międzynarodowego. Odnosimy wrażenie, iż stan, wytworzony przez ostatnie niemieckie Notverordnung, godzi w jedno z najbardziej kardynalnych praw, uznanych w stosunkach międzynarodowych, a mianowicie w t. zw. prawo do obrotu, czyli udzielenie możności (w teorii) każdemu państwu prowadzenia handlu z innym państwem. Można stosunki handlowe z jakimś państwem utrudniać drogą ceł, specjalnych zakazów przywozu i t. d. i t. d., ale niewolno — o ile się wy daje — zarządzeniami autonomicznymi nietylko wprowadzać prohibicję w stosunku do przywozu z pewnego kraju, ale nawet — w ramach tej prohibicji — uzależniać uniknięcie jej od spełniania obiektywnych warunków, których właśnie dane państwo z winy samego wprowadzającego prohibicję spełnić wogóle nie byłoby w stanie.

Dlatego też, nie przesadzając, czy sytuacja, wytworzona pomiędzy Polską a Niemcami naskutek ostatniego Notverordnung znajdzie swój dalszy ciąg na gruncie międzynarodowym, musimy podkreślić tutaj szczególnie złą wolę naszego sąsiada zachodniego, dochodzącą już do tego, iż tworzy on sytuacje prawne, nadające się dla specjalnych studjów teoretycznych wyższej uczelni prawa międzynarodowego.

Ł.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie od 9 do 22 stycznia r. b. kształtował się następująco (ceny za 100 kg):

	9 — 15/I		16 — 22/I		+ wzrost — zmniejszenie %
	z	s	z	s	
Pszenica					
Warszawa . . .	26'95½	3'02½	26'12½	2'93½	— 3'0
Poznań . . .	24'75	2'78	24'75	2'78	—
Lwów . . .	25'37	2'85	24'87½	2'79	— 1'9
Przeciętna . . .	25'69	2'88½	25'25	2'83½	— 1'7
Żyto					
Warszawa . . .	27'25	3'06	26'81	3'01	— 1'0
Poznań . . .	27'25	3'06	27'12	3'04½	— 0'4
Lwów . . .	26'56	2'98	26'00	2'92	— 2'1
Przeciętna . . .	27'02	3'03½	26'64	2'99	— 1'4

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu i Min. Rolnictwa, sprawozdań organizacyj gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

Owies

Warszawa . . .	23'43	2'63	22'81	2'56	— 2'6
Poznań . . .	21'95	2'46½	21'83	2'39	— 2'8
Lwów . . .	25'50	2'86½	24'75	2'78	— 2'9
Przeciętna . . .	23'62½	2'65	22'96	2'58	— 2'8

Jęczmień browarowy

Warszawa . . .	24'62	2'76	24'00	2'69½	— 2'5
Poznań . . .	25'80	2'90	25'91½	2'80	— 3'4
Lwów . . .	22'25	2'50	22'25	2'50	—
Przeciętna . . .	24'22	2'72	23'72	2'66½	— 2'0

Jęczmień zwykły

Warszawa . . .	21'81	2'45	21'25	2'38½	— 2'5
Poznań . . .	21'82½	2'45	21'56	2'42	— 1'1
Lwów . . .	17'87	2'00½	17'87	2'00½	—
Przeciętna . . .	20'50	2'30	20'22½	2'27	— 1'3

— Na rynku zbóż chlebowych utrzymywała się w okresie sprawozdawczym (od 18 do 23 stycznia) nadal tendencja słaba, pociągając za sobą dość znaczne niżki cen w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego. Na giełdzie warszawskiej pszenica, żyto i owies niżkowały przeciętnie o $\bar{z}$ 1'00 na 100 kg; przetwory wykazują większe jeszcze straty: mąka pszenna i żytnia oraz otręby żytnie $\bar{z}$ 2'00, jedynie cena jęczmienia pozostała niemal bez zmiany. Na giełdzie poznańskiej różnice są znacznie mniejsze, przeważnie $\bar{z}$ 0'50 na 100 kg, przyczem pszenica oraz jej przetwory utrzymały się bez zmiany na dotychczasowym poziomie. Giełda gdańska, jak i większość pozostałych giełd prowincjonalnych — wykazują również osłabienie tendencji.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w $\bar{z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica dworska 25'50 — 26'00 (26'50 — 27'00), — zbierana 25'00 — 25'50 (26'00 — 26'50), żyto 26'75 — 26'50 (27'00 — 27'50), jęczmień brow. 23'50 — 24'50 (23'50 — 24'50), — przemiałowy 21'00 — 21'50 (21'50 — 22'00), owies jednolity 23'00 — 24'50 (24'00 — 25'00), — zbierany 21'00 — 21'50 (22'00 — 22'50), mąka pszenna luksusowa 43'00 — 50'00 (45'00 — 52'00), — pszenna 4/0 38'00 — 43'00 (40'00 — 45'00), — żytnia pyłowa 40'00 — 42'00 (41'00 — 44'00), — sitkowa 31'00 — 32'00, — razowa 31'00 — 32'00, otręby pszenne szale 15'50 — 16'00 (16'25 — 16'75), — pszenne średnie 15'00 — 15'50 (15'50 — 16'00), — żytnie 12'50 — 13'00 (14'50 — 15'00).

Poznań. — Ceny orientacyjne — w $\bar{z}$ za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 24'75 (24'75), żyto 26'75 (27'25), jęczmień brow. 24'00 — 25'00 (24'50 — 25'50), — przemiałowy 64 do 66 kg 20'00 — 21'00 (20'25 — 21'25), — 68 kg 21'50 — 22'50 (22'00 — 23'00), owies 20'50 — 21'00 (21'50 — 22'00), mąka pszenna 65% - owa wraz z workiem 35'75 — 37'75 (35'75 — 37'75), — żytnia 65% - owa wraz z workiem 36'50 — 37'50 (37'00 — 38'00), otręby pszenne grube 15'00 — 16'00 (15'00 — 16'00), — pszenne średnie 14'00 — 15'00 (14'00 — 15'00), — żytnie 15'25 — 15'75 (15'75 — 16'25).

Gdańsk. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej)¹⁾ pszenica (zależnie od gatunku) 13'90 — 14'50, żyto 15'50 (15'60), jęczmień najlepszy 14'25 — 15'00 (14'50 — 15'50), — średni 13'50 — 14'00 (14'00 — 14'50), — pastewny 13'00 (13'50), otręby pszenne 9'00 (9'00 — 9'50), — żytnie 9'00 (9'00 — 9'50).

SKÓRY

— Dla skór tak surowych, jak i wyprawionych, panowała ostatnio tendencja słaba; na poszczególnych rynkach niżka cen osiągała 10 — 20%.

Poznań. — Ceny orientacyjne — w $\bar{z}$ za 1 kg: skóry surowe bydłce 0'80 — 0'90, — owcze z wełną 0'60 — 0'70, — końskie (za sztukę) 10'00, — kozie (za sztukę) 4'50 — 4'75; skóry wyprawione: krupony podeszwowe I gat. 8'00 — 8'50, — II gat. 7'00 — 8'00, — III gat. 6'00 — 7'00, krupony pasowe 11'00 — 13'50, karki podeszwowe 4'00 — 5'50, — branzłowe 6'00 — 7'50, boki podeszwowe 3'50 — 4'50, — branzłowe 4'50 — 5'50, faledry 8'50 — 11'50.

Kraków. — Notowania skór surowych Centralnej Targowicy — w $\bar{z}$ za 1 kg: skóry wołowe 0'90, — z buhajów 0'70, — krowie 0'80, — z jałówek 0'90; za 1 sztukę: skóry cielęce 5'00.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 18 do 23 stycznia 1932 r.

— Zainteresowanie rynkiem akcyjnym na giełdzie warszawskiej było w okresie sprawozdawczym minimalne. Ogólny brak gotówki z jednej strony, niejasna sytuacja na ryn-

kach zagranicznych z drugiej — nie zachęcały do angażowania się w transakcje papierami dywidendowymi, to też zapotrzebowanie było minimalne, obroty zaś ograniczały się niemal wyłącznie do akcji Banku Polskiego.

Dla akcji tych nadal panowała tendencja słaba, i wykazują one dalszą dość znaczną stratę (zł 175). Poza niemi sporadyczne transakcje zawierano akcjami Powszechnego Banku Kredytowego, Tespu, Lilpopy i Starachowic — wszystkimi po kursach dotychczasowych.

Na giełdach prowincjonalnych ożywienie na rynku akcyjnym nie było zbyt wielkie; interesowano się najpopularniejszymi papierami, kursy naogół bez większych zmian.

GIELDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 23/I
Bank Polski	zł 100	103.00	100.00	100.50—100.25
Powszechny Bank Kredytowy	zł 100	100.00	100.00	100.00

S. A. Eksploatacji Soli Potasowych	zł 100	90.00	90.00	—
Lilpop	zł 25	13.00	13.00	—
Starachowice	zł 50	5.00	5.00	—

GIELDA KRAKOWSKA

Akcje (maksimum i minimum — w zł; w nawiasach podane są notowania okresu poprzedniego): Bank Polski — 101.50 — 100.50 (104.00), Chodorów — 117.00, Chybie — 12.00 — 11.50.

GIELDA LWOWSKA

Akcje (jak wyżej): Chodorów 117.50 — 115.00 (113.50 — 113.00), Tosp — 90.00 (90.00).

GIELDA POZNAŃSKA

Akcje (jak wyżej): Bank Polski — 101.00 — 100.00 (105.00 — 103.00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

WYNIKI EKSPLOATACJI P. K. P. W 1930 R. — Ukazał się kolejny zeszyt „Rocznika Statystycznego P. K. P. za Rok Eksploatacyjny 1930”. Wysoce ciekawe jest przeprowadzenie paraleli pomiędzy wynikami eksploatacji naszych kolei za ostatnie 3 lata dla zobrazowania, w jaki sposób odbił się na pracy P. K. P. oraz na ich dochodach i wydatkach kryzys gospodarczy.

Porównanie będziemy prowadzili według najważniejszych pozycji wydatków na sieci kolei normalnotorowych.

Na odbudowę zniszczeń wojennych wydatkowano (w tys. zł) w 1930 r. 5.872.4, w 1929 r. 7.500.0, w 1928 r. 9.288.6. Działalność w tym kierunku przedstawia się następująco:

O b j e k t y	Pozostało do Odbudowano			
	odbudowy w okresie: z począt- 1928	1929	1930	1930
Mosty i przepusty	669	44	45	31
Dworce	100	12	14	8
Magazyny towarowe	137	8	1	—
Stacje wodne i wieże ciśnienia	102	8	3	—
Parowozownie i warsztaty	109	1	—	—
Domy mieszkalne	603	11	19	6

Z liczb, powyżej przytoczonych, widać duże zahamowanie ruchu w dziedzinie odbudowy. To też pomimo upływu 12 lat od objęcia kolei posiadamy jeszcze nieodbudowanych 66 dworców, przeszło 500 mostów i przepustów, tyleż domów mieszkalnych, 128 magazynów i t. d.

Na inwestycje wydatkowano (w tys. zł): w 1930 r. 152.407.1 wobec 208.731.3 w 1929 r. i 187.706.6 w 1928 r. Z funduszy tych, poza pokryciem kosztów budowy nowych linii oraz inwestycji na kolejach istniejących — które to wydatki stanowiły w 1930 r. zł 55.501.9 tys. i zł 63.973.5 tys., nabyto nowego taboru (sztuk):

	1928	1929	1930
Parowozy	153	164	142
Wagony osobowe	52	206	155
„ pocztowe i bagaż.	20	35	64
„ towarowe	4.875	3.341	4.500

Z liczb powyższych widać, iż mniejsze dotacje na inwestycje odbiły się głównie na zwolnieniu tempa budowy nowych kolei i inwestowaniu istniejących, natomiast w zakresie zakupu nowego taboru Min. Komunikacji większych oszczędności nie mogło robić z uwagi na obowiązek przyjęcia taboru z dawniejszych zamówień.

Poniższe zestawienie podaje wydatki osobowe i liczbę pracowników P. K. P.:

	1928	1929	1930
Wydatki na uposażenie pracowników P. K. P. — tys. zł	464.598.5	503.646.0	490.676.0
Liczba pracowników stałych (etatowych, nieetat. i kontraktowych)	160.234	167.437	163.129
Liczba pracowników stałych — na 1 km długości linii	9.32	9.74	9.43
Liczba pracowników stałych — na 1.000 pociągo-km	1.34	1.35	1.42
Liczba pracowników stałych — na 100.000 tonno-km	0.60	0.60	0.70

Oszczędności w tej dziedzinie mogły być nieznaczne, gdyż redukcja personelu prowadzona już była od szeregu lat, i liczba personelu jest u nas już mniejsza niż u naszych sąsiadów. Ponieważ jednak ruch spadł, przeto spóścynniki w stosunku do pociągo-kilometrów pogorszyły się.

Wydatki na urządzenia humanitarne (emerytury, zapomogi, udział w kasach emerytalnych i t. d.) stanowiły (w tys. zł): w 1930 r. 91.274.9, wobec 66.712.1 w 1929 r. oraz 58.286.9 w 1928 r., liczba zaś osób, pobierających zaopatrzenie emerytalne, wynosiła w 1930 r. 39.275 wobec 31.239 w 1928 r.

I w tym zakresie nie mogło być mowy o oszczędności w wydatkach, przeciwnie, z każdym rokiem zwiększa się liczba osób, korzystających — z powodu wieku — z zaopatrzenia emerytalnego, a w związku z tem wzrastają i wydatki.

Ogół rozchodów rzeczowych na eksploatację P. K. P. wynosił (w tys. zł): w 1930 r. 618.727.4 wobec 728.472.6 w 1929 r. oraz 657.912.9 w 1928 r.

Rozchody te łącznie z wydatkami na utrzymanie personelu i na świadczenia humanitarne obsłużyły następujący ruch przewozowy:

	1928	1929	1930
Liczba przewiezionych osób — w tys.	175.205.5	167.567.6	154.126.3
Ilość przewiezionego bagażu i ładunków — w tys. tonn	81.091.2	86.164.4	69.791.2

Widzimy w zestawieniu tem ścisłą równoległość wydatków rzeczowych z ruchem przewozowym: największy ruch i najniższe rozchody przypadają na 1930 r., największe — na 1929 r. Toż samo zjawisko obserwujemy i w zakresie wydatków osobowych, co wskazuje na planowość gospodarki kolejowej i dążenie do ścisłego przystosowania się do potrzeb ruchu.

Wpływy z eksploatacji P. K. P. wyraziły się w kwotach następujących (w tys. zł):

	1928	1929	1930
Przewóz osób	366.750'5	388.155'7	357.164'9
Przewóz ładunk. i poczty	1,002.266'3	1,068.313'3	970.792'9
Inne wpływy	111.599'8	121.187'7	115'606'4
Razem:	1.480.616'6	1.577.656'7	1.443.564'2
Ogólna suma wydatków zwyčajnych	1.284.491'8	1.393.356'0	1.314.563'7
Nadwyżka dochodów:	196.124'8	184.300'7	129.001'5

W taki sposób eksploatacja P. K. P. dała w okresie ostatnich 3 lat nadwyżkę dochodów nad rozchodami zwyčajnymi, choć co roku zmniejszającą się pod wpływem pogarszania się stosunków gospodarczych.

Ten stan rzeczy zmienia się jednak, jeżeli uwzględnimy rozchody i dochody nadzwyczajne. Stanowiły one kwoty następujące (w tys. zł):

	1928	1929	1930
Rozchody (odbudowa, inwestycje)	198.995'2	216.831'3	158.279'5
Dochody	50'2	100.593'4	30.409'4
Niedobór:	198.945'0	116.237'9	127.870'1

W 1930 r. zatem nadwyżka z dochodów zwyčajnych zaledwie starczyła na pokrycie wydatków nadzwyczajnych, choć znacznie zmniejszonych, natomiast w 1929 r., pomimo większych wydatków na odbudowę i inwestycje, przelano do rezerwy zł 68 miljn W 1928 r. mały niedobór tłumaczy się właśnie możliwością przekroczenia otrzymanej nadwyżki dochodów dzięki rezerwie dochodów z lat poprzednich.

W zakresie wydatków rzeczowych wydano w dziale służby drogowej (w tys. zł):

	1928	1929	1930
Ogólne utrzymanie linii i usuwanie śniegu	15.830'4	31.034'6	15.513'4
Utrzymanie podtorza i mostów	8.313'4	7.446'9	6.370'9
Utrzymanie nawierzehni (szyny, podkłady, balast)	131.458'1	143.358'8	117.486'1
Utrzymanie budynków	19.084'3	19.033'5	17.601'7

Na rachunek tych kwot wykonano następujące głównejsze roboty:

	1928	1929	1930
Wymieniono szyn na nowe — km	624	747	482
Wymieniono szyn na używane cięższe — km	320	198	277
Wymieniono podkładów nasyconych — sztuk	2,824.072	3,032.459	2,731.509
Wymieniono podkładów nienasyconych dębowych — sztuk	1,097.721	670.053	293.346
Wymieniono podkładów nienasyconych — sztuk	58.705	132.953	59.193

Użyto tłucznia — m ³	345.092	458.422	353.208
Użyto żwiru — m ³	429.605	573.189	631.817

Z porównania obu zestawień widać, że wydatki na utrzymanie co roku się zmniejszały z wyjątkiem jedynie 1929 r., kiedy z powodu nadzwyczajnych opadów śniegowych koszty te wzrosły wdwójnasób. Równoległe do zmniejszenia dotacji słabło i tempo wymiany szyn i podkładów, jak również zamiany podsypki piaskowej przez tłuczeń.

W zakresie służb parowozowej i wagonowej wydano na różne cele (w tys. zł):

	1928	1929	1930
Paliwo dla parowozów	93.409'2	110.806'6	97.864'4
Smary " " " "	10.544'2	12.023'3	9.322'0
Ogrzewanie i oświetlenie wagonów	7.218'7	8'322'8	7.330'7
Smary dla wagonów	594'8	595'0	476'6

Za pieniądze te nabyto:

	1928	1929	1930
Paliwa dla parowoz. — tonn	3.676.233	3.964.050	3.264.675
Smarów " " " "	6.112	6.525	5.674
Paliwa dla wagonów " "	41.400	28.675	30.385
Gazu świetlnego — m ³	3.742.643	3.758.456	3.675.921
Smarów dla wagon. — tonn	1.642	1.698	1.289
Świec " " " "	35'7	30'2	19'4

Równoległe ze zmniejszeniem kredytów zmniejszał się i zakup materiałów, usprawiedliwiony, zresztą, zmniejszeniem się przewozów.

Analogicznie do tego zmniejszały się z każdym rokiem wydatki rzeczowe na naprawę taboru w warsztatach kolejowych, jak to uwidacznia zestawienie następujące (w tys. zł): w 1930 r. 168.606'7, wobec 185.499'1 w 1929 r. oraz 179.612'0 w 1928 r.

Na podstawie wyżej przytoczonych danych można wyprowadzić wnioski następujące: kryzys gospodarczy wyraził się w znacznym zmniejszeniu przewozów, a w zależności od tego i dochodowości P. K. P.; zmniejszenie to uwidoczniło się szczególnie w ostatnim roku sprawozdawczym (1930 r.); gospodarka P. K. P. przystosowała się ściśle do wytworzonego stanu rzeczy, zmniejszając rozchody zarówno rzeczowe, jak i osobowe, dzięki czemu wszystkie 3 lata eksploatacyjne zamknięto bez niedoboru nawet w uwzględnieniu wydatków inwestycyjnych, zredukowanych, zresztą, znacznie w roku ostatnim; w wyniku przeprowadzonych oszczędności zmniejszyła się również zdolność nabywca P. K. P., co się wyraziło w mniejszych niż dotąd zakupach wszystkich materiałów, w szczególności: szyn, podkładów, paliwa, smarów, taboru, sprzętu kolejowego, żelaza, materiałów drzewnych i t. d.

J. G.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

ORGANIZACJA MORSKICH PORTÓW HANDLOWYCH.

— Na formę organizacyjną morskich portów handlowych wpływają najróżniejsze momenty: geograficzne, historyczne, polityczne i handlowe. Tam, gdzie oddawna porty istniały, stanowiąc ośrodki handlowe, zarządy portów musiały się, oczywiście, inaczej ukształtować, aniżeli tam, gdzie porty były doraźnie tworzone (Odesa, Petersburg i nasza Gdynia). Wobec najrozmaitszych warunków, które wpływały na rozwój i organizację portów handlowych, posiadamy obecnie istną mozaikę organizacji portów. W tej mozaice uwypuklają się jednak pewne zasadnicze systemy, mianowicie: zarząd czysto państwowy, autonomiczny, kolejowy, municypalny i prywatno-handlowy. Zarząd czysto państwowy, dawniej dominujący, staje się coraz rzadszą formą organizacyjną portów, ulega on coraz więcej t. zw. autonomizacji, czyli stwarza się zarządy

z większym lub mniejszym samorządem, kontrolowane przez państwo i posiadające osobowość prawną. Wypadki zarządu portowego z decydującym wpływem organów kolejowych, miasta portowego lub prywatno-handlowej instytucji zachodzą dość często. Forma prywatno-handlowa przyjęła się w Niemczech, gdzie, jak np. w Szczecinie, administracja i eksploatacja portu należą do spółki z ograniczoną poręką, utworzonej przez Państwo Pruskie i miasto Szczecin.

Wzrastające potrzeby komunikacji morskiej oraz handlu morskiego i w związku z tem konieczność czynienia olbrzymich i kosztownych inwestycji w portach, niemożność pokrywania kosztów tych inwestycji przez lokalne organa oraz niezbędność kontroli państwa, prowadzącego politykę gospodarczą kraju — zniewalały do szukania form organizacyjnych, opartych na samorządzie portowym w większym lub mniejszym zakre-

sie, i koordynacji zbiegających się w porcie interesów handlowych i politycznych. W ten sposób wytworzył się system kontrolowanego przez państwo autonomicznego zarządu portu. Zależnie od warunków lokalnych formy autonomiczne zarządu portu kształtowały się rozmaicie. I tak zdomowił się w Anglii t. zw. system komisyjny, który np. zastosowany jest w porcie londyńskim, a polegający na tem, że władza portowa jest kolegialna, składając się mianowicie z wybieranych przeważnie, a w mniejszości mianowanych, przedstawicieli płatników podatkowych, właścicieli nabrzeży, przystani i urzędów portowych, następnie przedstawicieli żeglugi, handlu, izb handlowych, admiralicji, Ministerstwa Handlu (Board of Trade), miasta portowego, kolei i zainteresowanego samorządu terytorjalnego, przy czem kolegialna władza podzielona jest na liczne komisje, w których leży punkt ciężkości zarządu. Reprezentacja w kolegialnych władzach portowych nie jest jednolita i jest dostosowana do rodzaju eksportu i importu, które przez port przechodzą, lub innych specjalnych interesów lokalnych. Np. w Radzie Doków i Przystani w Liverpoolu uwzględnione jest specjalnie przedstawicielstwo związku kupców, handlujących bawełną i zbożem, gdyż obydwie branże odgrywają w tym porcie wielką rolę.

W Stanach Zjedn. Am. w wielu wypadkach przyjął się t. zw. system municypalny, w którym władza miejska jest czynnikiem decydującym. W New-Yorku zarząd portu znajduje się w ręku komisji, składającej się z 6 mianowanych komisarzy, obok której urzęduje dla pewnej części portu osobna komisja doków. Jest to system, zbliżony do angielskiego systemu komisyjnego, tylko zindywidualizowany o tyle, że w miejsce licznych komisji wstępują komisarze, a więc jednoosobowe organa. System ten z mniejszymi lub większymi modyfikacjami przyjął się w szeregu portów amerykańskich.

Najnowsze zdobycze w dziedzinie organizacji portów wykazują Francja i Włochy. We Francji za czasów drugiego cesarstwa państwo stało się wyłącznym zwierzchnikiem portów. Ten czysto etatystyczny system okazał się jednak za biurokratyczny i o tyle nieracjonalny, że brak było bezpośredniego kontaktu z życiem gospodarczem. Siłą rzeczy kontakt ten sam się coraz intensywniej zawiązywał, szczególnie za pośrednictwem zainteresowanych izb handlowych, które, rozporządzając znacznymi funduszami i będąc w stanie odciążyć Państwo w wydatkach portowych, swoją pierwotną rolę doradczą zmieniły na rolę decydującą, zwłaszcza w sprawach budowy i eksploatacji t. zw. urzędów portowych (ouillage, installations à terre).

W końcu XIX w. wytworzył się taki stan rzeczy, że Państwo w zasadzie było zwierzchnikiem portów, zarządzając morskimi budowlami portowymi w ściślej znaczeniu, jak: nabrzeżami, molami, falochronami etc. (installations maritimes) i sprawując tam równocześnie swe najróżniejsze funkcje publiczno-prawne, podczas gdy izby handlowe budowały i utrzymywały właściwe urządzenia portowe, jak: dźwigi, magazyny etc. (installations à terre). Koszty budowy i administracji morskich budowli portowych ponosił zasadniczo Skarb, jednakże partycypowały w nich w znacznym stopniu izby handlowe, municypalności i zainteresowane samorządy terytorjalne. Celem skoordynowania licznych funkcji i interesów, zbiegających się w portach, ustawa z 1912 r. przewidywała dla portów rady administracyjne (conseils d'administration). Ustawa ta nie doczekała się rozporządzeń wykonawczych i nie została wprowadzona w życie. Przekazano się też, że tego rodzaju organa kolektywne bez uposażenia ich w dalekoidącą samodzielność pod względem administracyjnym i finansowym nie będą mogły sprostać olbrzymim zadaniom nowoczesnego portu i to spowodowało dążenie we Francji do stworzenia autonomicznych, kontrolowanych przez Państwo zarządów portowych z odrębną osobowością prawną. Ramowa ustawa o autonomii morskich portów handlo-

wych z dn. 12/VII 1920 r. realizuje powyższe dążenie i przeprowadza całkowitą decentralizację zarządu portowego, przewidując organizację portową o charakterze instytucji prawno-publicznej (établissement public) z dalekoidącym samorządem i odrębną osobowością prawną, w której skoncentrowane są funkcje administracji i eksploatacji portu oraz funkcje poszczególnych władz państwowych, działających w porcie.

Naczelnym organem w porcie jest rada administracyjna, licząca do 21 członków, w której reprezentowane są izba handlowa, samorząd miejski i terytorjalny, władza skarbowa, kolej, pracownicy portowi, marynarka wojenna, o ile port handlowy łączy się z portem wojennym, następnie rolnictwo, handel i przemysł, związane z portem, armatorzy, główne organizacje oficerów i marynarzy statków handlowych, stocznie, maklerzy i spedytorzy okrętowi. Większość członków wybierana jest przez izbę handlową, samorząd miejski i terytorjalny, przy czem izba handlowa wybiera co najmniej połowę wszystkich członków, a mniejszość pochodzi z nominacji ze strony władzy centralnej (par decret). Władzą wykonawczą (agent d'exécution) rady administracyjnej jest dyrektor portu, który równocześnie jest reprezentantem centralnej władzy państwa (agent du pouvoir central) w zakresie robót publicznych, kolei, żeglugi śródlądowej, znaków nawigacyjnych, cła, pilotażu, zaciągu marynarzy, inspekcji okrętowej, policji portowej, sanitarnej i ogólnej. Bezpośredni nadzór nad działalnością rady administracyjnej sprawują Ministrowie: Robót Publicznych, Komunikacji i Marynarki Handlowej, natomiast dyrektor portu w swych funkcjach publiczno-prawnych podlega bezpośrednio właściwym ministrom. Będąc osobą prawną, port posiada własny majątek nieruchomy i ruchomy, własny budżet. Wszelkie dochody z eksploatacji wpływają na rzecz portu. Tereny państwowe, przekazane portowi na własność, nie mogą być zbywane ani wdzierzawiane na dłuższy okres bez pozwolenia Ministrów: Robót Publicznych i Finansów. Co rok otrzymuje port znaczne subwencje ze strony Skarbu.

Podobne tendencje rozwojowe jak we Francji wykazują porty we Włoszech.

Sui generis organizację posiada port gdański z Radą Portu i Dróg Wodnych na czele, posiadającą swe organa wykonawcze. Można ją scharakteryzować jako instytucję publiczną prawa międzynarodowego.

Dzisiaj stoi Polska przed zadaniem stworzenia dla swego portu w Gdyni takiej formy organizacyjnej, która zapewniłaby mu największą sprawność techniczną i finansową. Dotychczasowy zarząd, czysto państwowy, który był nieunikniony w okresie budowy portu przez Państwo, będzie musiał być zastąpiony inną formą organizacyjną. Port gdyński musi być ściśle związany z życiem gospodarczem Państwa. Na sfery gospodarcze winien być także w znacznym stopniu przerzucony ciężar finansowy dalszej rozbudowy portu. W ten sposób budżet Państwa zostałby odciążony. Eksploatacja portu powinna być prowadzona w sposób handlowy. Następnie powinna nastąpić koncentracja wszystkich uprawnień i funkcji władzy państwowej w porcie. Aby powyższe cele osiągnąć, reorganizacja zarządu portu winnaby, podobnie jak we Francji, pójść w kierunku utworzenia kontrolowanej przez państwo instytucji prawno-publicznej, posiadającej odrębną osobowość prawną i wyposażonej w pewne uprawnienia samorządowe.

Dr. Wł. Sowiński

REFORMA MORSKICH OPŁAT PORTOWYCH¹⁾. — Opracowywany od dłuższego czasu projekt nowej taryfy portowej ma być wkrótce ogłoszony w „Dzienniku Ustaw R. P.” z mocą obowiązującą od 1/IV r. b. Jest on dostosowany do zmienionych warunków dziś już silnie rozwiniętego portu i — co za tem idzie — zawiera naogół podniesienie stawek, obowiązujących dotychczas. Poza tem intencją nowych przepi-

¹⁾ P. zesz. 52/1931, str. 1726.

sów jest pewne uproszczenie i wyraźne sprecyzowanie poszczególnych postanowień taryfowych.

Układ nowych przepisów, ujętych w 10 pozycji, odpowiada strukturze, określonej przez ustawę o opłatach portowych z 1924 r.

Rozporządzenie rozróżnia następujące rodzaje opłat: 1) za wejście i wyjście (t. zw. opłaty tonnażowe), 2) od ładunku, 3) pasażerskie, 4) postojowe, 5) przystaniowe, 6) pilotowe i za holowniki.

Opłaty za wejście i wyjście są pobierane od tonnażu statków, zawijających do portu; zasadnicza stawka jest $\text{gr } 6$ i $\text{gr } 12$ od 1 m^3 pojemności netto; niższą stawkę uiszczają statki: próżne, z balastem, wyładowujące lub załadowujące do 25% swej pojemności netto oraz statki pasażerskie; stawkę wyższą uiszczają statki, wyładowujące lub załadowujące powyżej 25% swej pojemności netto. Stawki są liczone zarówno od wejścia jak i wyjścia — oddzielnie.

Rozporządzenie przewiduje szereg odchyleń od zasadniczych stawek, i tak statki linii regularnych korzystają ze zniżki 40%. Mówiąc o statkach linii regularnych, rozporządzenie daje definicję linii żeglugi regularnej i uznaje za taką „komunikację okrętową, która się odbywa podług planu, ułożonego i przedstawionego w Zarządzie Morskim przynajmniej na 2 miesiące naprzód, przyczem statki są obowiązujące do przyjmowania ładunku drobnicowego”.

Statki, nie odpowiadające wymogom, stawianym liniom regularnym, jednak odwiedzające częściej porty polskie, choćby nieregularnie, również mają zapewnione zniżki. I tak w ciągu jednego roku kalendarzowego przy szóstym odwiedzeniu portu mają 10% opustu, przy jedenastym zaś — 20%.

Statki, nie korzystające ze ścisłego obszaru portowego (baseny wewnętrzne i awanport), a zatrzymujące się na redzie, uiszczają jedynie połowę opłat wyżej omówionych.

Specjalnie faworyzowane są statki linii regularnych, które przy tej samej pełnej podróży zawijają zarówno do Gdańska jak i do Gdyni. Korzystają one z tego tytułu dodatkowo z 50% zniżki opłat. Statki linii regularnych, które przy tej samej pełnej podróży zawijają do portu dwukrotnie — uiszczają opłaty tylko od pierwszego zawinięcia do portu.

Rozporządzenie wylicza w grupach opłat ładunkowych (od 1.000 kg wyładowanego lub załadowanego towaru) szereg towarów, przewidując dla każdej grupy odmienną stawkę.

Najniższą — $\text{gr } 25$ — przewiduje dla: fosforytów, kamieni brukowych, ziemi, piasku, żwiru — oprócz gatunków specjalnych, węgla, koksu, brykietów węglowych, soli potasowych, piritów, rudy i pokrewnych surowców hutniczych oraz drzewa miękkiego (nieobrobionego lub nawpółobrobionego — oprócz egzotycznego). Stawka $\text{gr } 50$ jest przewidziana dla: zboża, strączkowych, ziemniaków, przetworów ziemniaczanych, soli, makuchów, wyłoczyn, otrąb, melasy, kości, śrutu i mączki kostnej, żużli Thomasa, siana, słomy, trawy morskiej, cementu, gipsu, marmuru ociosanego, lecz nieoszlifowanego, cegły, drenów, dachówek, asfaltu, ropy naftowej, nafty, oleju gazowego, opałowego i wrzecionowego, nawozów azotowych, saletry, sody, bisulfatu sody, żelaza i stali fasonowej, szyn żelaznych i stalowych, blachy, rur, drutu, żelastwa, cynku surowego i ołowiu surowego, smoły, żywicy i drzewa twardego (nieobrobionego lub nawpółobrobionego — oprócz egzotycznego).

Stawka $\text{gr } 75$ jest przewidziana dla: ryżu surowego, mąki wszelkiej, siodu, cukru, nasion oleistych, siarki, kory garbarskiej, celulozy, papieru gazetowego i tektury.

Towary w partjach mniejszych niż 10 t opłacają $\text{zł } 1$ od 1.000 kg; tak samo towary, wyżej niewymienione, o ile ze względu na ich naturę nie zostaną zaszeregowane do jednej z tańszych grup.

Towary, przeładowywane ze statku na statek, opłacają tylko raz jeden opłatę ładunkową.

Towary, przewożone między portami wybrzeża polskiego i gdańskiego — uiszczają opłaty o 50% niższe.

Również towary, które przybyły drogą morską i następnie tą samą morską drogą opuszczają port, opłacają opłaty ładunkowe tylko raz — przy wyładunku.

Opłaty pasażerskie wynoszą w żegludze przybrzeżnej $\text{gr } 5$ od osoby, w żegludze zagranicznej $\text{gr } 50$.

Opłaty postojowe są uiszczane od statków, stojących w porcie dłużej niż miesiąc; wynoszą one dla statków o pomiarach morskich $\text{gr } 4$ za każdy m^3 pojemności netto, dla pozostałych zaś statków liczy się po $\text{gr } 20$ od tonny ładowności. Dla statków, znajdujących się w portach macierzystych, opłaty postojowe wynoszą o 50% mniej.

Opłaty przystaniowe wynoszą za dobę $\text{gr } 8$ od metra długości przystani, zajętej przez statek; od statków, stojących w drugiej linii, obok statków, przybywających do przystani, taryfa wynosi $\text{gr } 3$ za metr długości statku.

Opłaty pilotowe pobiera się łącznie od wejścia i wyjścia statków ponad 100 t pojemności netto. Od statków do 1.000 m^3 pojemności netto pobiera się $\text{zł } 30$; od statków od 1.000 m^3 do 2.000 m^3 — $\text{zł } 60$. Dla statków większych dolicza się za każde 500 m^3 $\text{zł } 15$. Za przeprowadzenie statku w porcie z jednego miejsca na drugie pobiera się 40% opłat pilotowych.

Rozporządzenie przewiduje ulgę 50% w opłatach pilotowych dla statków linii regularnych oraz statków, zachodzących do portu wyłącznie w celach remontu, uzupełnienia paliwa, żywności i ekwipunku, jak również w wypadku, gdy kapitan statku, zawijającego do portu, złożył w miejscowym kapitanacie egzamin pilotowy.

Taryfa za holowniki administracji portowej wynosi $\text{zł } 60$ za godzinę pracy holownika.

Rozporządzenie przewiduje opłaty ryczałtowe 2 kategorii: „roczne”, uiszczane tytułem opłat portowych za cały rok, oraz „jednorazowe” — przy każdorazowym zawinięciu do portu — będące ryczałtem poszczególnych opłat.

Z prawa uiszczania opłat ryczałtowych rocznych mogą korzystać statki, używane w porcie, w żegludze przybrzeżnej, holowniki oraz statki rybackie, te ostatnie korzystają nadto ze specjalnego przywileju, gdyż, uiszczając opłaty ryczałtowe roczne w jednym z portów, zyskują prawo korzystania i z innych portów wybrzeża.

Opłaty ryczałtowe roczne są obliczane za każdą jednostkę iloczynu, otrzymanego z pomnożenia największej długości przez największą szerokość (w metrach), a mianowicie:

od statków o napędzie mechanicznym od metra $\text{zł } 5$, od statków bez napędu mechanicznego $\text{zł } 2$, od statków rybackich $\text{zł } 0:30$.

Taryfa opłat „jednorazowych” przewiduje następujące opłaty: dla statków o długości 6—10 m opłatę $\text{zł } 5$, — 10—20 m oraz kryp, barek, pontonów i t. p. bez względu na długość: $\text{zł } 10$, dla holowników — $\text{zł } 50$, dla statków rybackich, większych ponad 150 m^3 pojemności netto — $\text{zł } 15$, dla mniejszych statków rybackich — $\text{zł } 1:50$, wreszcie dla cudzoziemskich statków turystycznych, zatrzymujących się niedłużej niż 3 doby — ryczałt $\text{zł } 100$.

Z pośród zwolnień od opłat, jakie wylicza rozporządzenie, należy zauważyć jako w dotychczasowych przepisach niepowoływane: zwolnienie w ogólności od opłat statków sportowych i statków, zatrudnionych przy budowie i konserwacji portu i jego urządzeń, zwolnienie od opłat za wejście i wyjście polskich statków turystycznych i wycieczkowych, od opłat pilotowych — statków, zatrzymujących się na redzie oraz statków turystycznych i wycieczkowych, zwolnienie od opłat ładunkowych poczty, bagażu pasażerskiego, przedmiotów do własnych potrzeb statku oraz towarów, przeładowywanych między nabrzeżami portowymi a statkami, przychodzącymi z Wisły lub wychodzącymi na Wisłę.

Z. Toczyski

RYNEK FRACHTOWY. — W ub. tygodniu notowano duże zapotrzebowanie tonnażu pod ładunki zbożowe z Argentyny, Morza Czarnego i Australji, i chociaż stawki z powodu ogromnej ilości wolnego tonnażu nie wykazały poprawy, jednakże tak znaczna ilość dokonanych zafrachtowań można uważać za objaw pocieszający.

Na rynku La Platy zakontraktowano ogółem 40 statków o łącznym tonnażu 269.600 t; stawki pozostały bez zmian.

Na rynku północno-amerykańskim sytuacja w dalszym ciągu była b. trudna. Jedynie z San Domingo dokonano kilku zafrachtowań pod cukier do portów Angliji i Kontynentu po stawce sh 13/3 do 13/6 od tony.

Na rynkach frachtowych Dalekiego Wschodu ruch słaby. Stawki z Władywostoku wynosiły sh 27/6. Z Burmy zafrachtowano 6.800 t ryżu do Gdyni po sh 27/3 z załadunkiem w lutym — marcu.

Z Australji szły ładunki zboża na Daleki Wschód, płacono z południowych portów sh 17/6, z Sydney sh 14/3 i 14/6. Z południowych portów australijskich frachtowano również tonnaż do Angliji i Kontynentu po sh 29 na styczeń i luty.

Na rynku czarnomorskim zakontraktowano w ub. tygodniu 16 statków o łącznym tonnażu 103.150 t po stawkach od sh 10 do sh 11 i 11½ do portów Angliji i Kontynentu.

W eksporcie węgla angielskiego pewne ożywienie trwa w dalszym ciągu. Z powodu burz i stąd konieczności przesuwania terminów załadunku stawki na statki do natychmiastowego załadowania miały tendencję zniżkową.

Rynek Gdynia/Gdańsk naogół ospały, stawki orientacyjne w eksporcie węgla wynosiły: do Szwecji sh 4/3 w walucie papierowej, do Danji sh 4/3 do sh 4/6, do Francji sh 5 w złocie, do portów zachodnich sh 7¼ do sh 7 4½. Szły partje cukru do Hull, drzewa do Belgii, Holandji i Francji, zboża do Belgii.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Uzupełnienie tabeli tarowej — rozp. Ministra Skarbu z dn. 13/I 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 5, poz. 30).

Uprawa tytoniu w 1932 r. — rozp. Ministra Skarbu z dn. 15/I 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 5, poz. 31).

Podwyższenie zwrotu cła przy wywozie bekonów i szynek — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Roln. z dn. 18/I 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 5, poz. 32 — szczeg. p. zesz. 4/1932, str. 114).

Dalsze wykonanie ustawy z dn. 30/I 1931 r. o monopolu zapalczonym — rozp. Ministra Skarbu z dn. 15/I 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 6, poz. 42).

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— **„Persil” Polska Spółka Akcyjna w Bydgoszczy**: kap. zakł. zł 500.000; założyciele: Traugott Holligier z Bazylei, Sommergasse 24, Fritz Meyer Bruns z Bazylei, Rütiniegerstr. 49, Jan Ostrowski z Bydgoszczy, ul. Gdańska 27, Dr. Jan Behring z Bydgoszczy, ul. Gdańska 27. Akt notarialny zeznany przed notariuszem Zygmuntem Siodą w Bydgoszczy dn. 10 lipca 1931 r. Nr. Rep. 891.

— **„Polskie Biuro Sprzedaży Szkła w Poznaniu”**: kap. zakł. zł 250.000; założyciele: 1) wdowa Amalja Radke z domu Keilich z Poznania, ul. Towarowa 21 m. 10, 2) Traugott Hanelt ul. Siemiradzkiego 2 m. 1, 3) Edita Hanelt z Poznania, Siemiradzkiego 2 m. 1. Akt notarialny zeznany przed notariuszem Ludwikiem Cichowiczem w Poznaniu, pl. Wolności 18, dn. 21 lipca 1931 r. Nr. Rep. 2218.

— **„Morski Koncern Handlowy w Gdyni”**, S. A. (Oddział w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 35), Reprezentacja Centrali w Gdyni; kap. zakł. zł 250.000; założyciele: Józef Laszkiewicz, ul. Śliska 30, Jerzy Stecki, ul. Dobra 8, Klemens Pawluk, ul. Senatorska 19, i Bolesław Olszewski, ul. Żórawia 28.

Akt notarialny zeznany dn. 19 sierpnia 1931 r. przed notariuszem Arkadiuszem Dąbrowskim w Warszawie Nr. Rep. 269.

— **„Leo” Fabryka Obuwia**, S. A. w Bydgoszczy; kap. zakł. zł 500.000; założyciele: Henryk Weynerowski z Bydgoszczy, Al. Mickiewicza Nr. 13, Witold Weynerowski, Bydgoszcz, ul. Kopernika 10, Dominicus Antonius Josephus Kessler z Brukseli przy Rue de la Loi Nr. 23. Akt notarialny zeznany przed not. Zdzisławem Szwaykowskim w Bydgoszczy dn. 24 listopada 1931 r. pod Nr. 439.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

9 lutego:

— **„Huta Miedzi”**, S. A. w likw. — o g. 17 w lok. Pol. B-ku Handl. w Poznaniu, Marcinkowskiego 19.

— **„Naftamin”**, S. A. dla Przem. Naft. w Katowicach-Ligocie — o g. 17 u Adw. Wolnego, Mildnera i Mroczkowskiego w Katowicach, Rynek 5.

10 lutego:

— **„Warsz. Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastawu Rachomości”**, S. A. — o g. 18 w Stow. Kupców Pol. w Warsz., Szkolna 10.

— **Tow. Przemysłowe Zakładów Mechan. „Lilpop. Rau i Loewenstein”**, S. A. — o g. 17 w Stow. Techn. w Warsz., Czackiego 3.

12 lutego:

— **Fabryka Wag „W. Hess”**, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Lublinie, Lubartowska 50.

— **Zakł. Przemysłowe Karol Machlejd w Warszawie”**, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki, Chłodna 45.

14 lutego:

— **S. A. dla Przem. i Han. Towarami Włókienniczymi, Norymberskimi i Galanterijnymi „Hurt”**, S. A. — o g. 19 w Stow. Kupców Pol. w Warsz., Szkolna 10.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 18 do 23 stycznia 1932 r.

— Dla walut panowała w okresie sprawozdawczym tendencja nadal mocniejsza, przyczem różnice kursów w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego są przeważnie dość znaczne. Zwykowały: funty szterlingów, franki francuskie, belgi, floreny holenderskie, guldeny gdańskie oraz leje rumuńskie, bez zmiany pozostał kurs koron czeskosłowackich, niżkowały natomiast: dolary, franki szwajcarskie oraz liry włoskie.

Kurs dolarów gotówkowych ulegał dość silnym wahaniom: po początkowej zwyzce nastąpiła w ostatnich dniach tygodnia znizka do zł 8'89 za \$ 1, a więc o zł 2 poniżej notowań okresu poprzedniego. Podobnie kształtował się kurs dolara na rynku prywatnym, gdzie ostatecznie spadł do poziomu zł 8'895 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania była w okresie sprawozdawczym nadal niezbyt wielka.

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 23/I
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8'917	8'916	8'916
" " " telegr.	\$ 1	8'923	8'922	8'922
Funty szterlingi	£ 1	31'25	30'75	30'85-30'75

Franki francuskie	100 fr.	35'13	35'09	35'13
Franki szwajcarskie	100 fr.	174'25	174'16	174'16
Belgi	100 blg.	124'25	124'25	—
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26'42	26'41	26'42
Liry włoskie	100 lir.	45'30	45'00	45'00
Floreny holenderskie	100 fl.	359'50	359'00	359'45
Guldeny gdańskie	100 guld.	174'25	174'05	—
Leje rumuńskie	100 lei	5'33	5'33	—

Dla papierów lokacyjnych państwowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja słabsza, i większość kursów wykazuje niżkę w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego; przy zmniejszonym zainteresowaniu obroty uległy ograniczeniu. W rezultacie tygodniowym 3% Pożyczka Budowlana straciła zł 0'40, 4% Pożyczka Dolarowa zł 1'00, 4% Pożyczka Inwestycyjna sztuki zł 1'50, serie zaś zł 2'00, 6% Pożyczka Dolarowa 1½% oraz 7% Pożyczka Stabilizacyjna ¾%. Na dotychczasowym poziomie utrzymała się 5% Pożyczka Konwersyjna oraz listy zastawne i obligacje banków państwowych, a jedynie 10% Pożyczka Kolejowa uzyskała poprawę 1%.

Dział listów zastawnych nie cieszył się w okresie sprawozdawczym większym zainteresowaniem. Obroty były dość silnie zmniejszone, szczególnie listami prowincjonalnymi, które były naogół zaniedbane. Kursy większości papierów tej grupy wykazują bardzo niewielkie różnice w porównaniu z okresem poprzednim; jedynym wyjątkiem są 7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemińskiego w Warszawie 1928 r. (w \$ w zlocie), które cenione były o 2% poniżej ostatnich notowań.

Dział obligacji, mało naogół ostatnio ożywiony, w okresie sprawozdawczym pozostał w zupełnym zaniedbania.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Kurs w dn 23/I
3%	Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	32.25	31.60	—
4%	" Dolarowa	\$ 5	44.00	42.75	43.50
4%	" Inwestycyjna	zł w zł. 100	83.50	83.00	—
4%	" " serje	zł w zł. 100	90.00	89.00	—
5%	" Konwersyjna	zł	40.00	40.00	40.00
6%	" Dolarowa	\$	59.00	54.00	54.00
7%	" Stabilizacyjna ¹⁾	\$	55.50	51.50	53.50
					-55.50
					-53.75
10%	" Kolejowa	fr. w zł. 101.00	101.00	101.00	—
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " " "	zł w zł. 1927	94.00	94.00	94.00
7%	L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
7%	Obl. Kom. " " "	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8%	" " " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
8%	Obl. Bud. " " "	zł w zł. 1927	93.00	93.00	—
4%	L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	31.00	31.00	—
4½%	" " " " "	zł	41.25	39.50	41.00
					-41.25
7%	L. Z. T-wa Kred. Ziems. w Warszawie 1928 r.	\$	53.75	53.75	—
4½%	L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł	48.50	48.50	—
5%	" " " " "	zł	51.50	50.50	—
8%	" " " " "	zł	64.50	62.25	63.00
					-64.50
					-63.50
8%	" " " " Łodzi	zł	60.50	60.50	—
8%	" " " " Piotrkowa	zł	55.50	55.50	—
10%	" " " " Radomia	zł	63.50	63.00	—
10%	" " " " Siedlec	zł	61.50	61.00	—

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1932	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
18/I	57.37—57.48	47.05—47.25	79.51—79.99	283.50	57.40
19 "	57.36—57.47	" "	79.46—79.94	—	" "
20 "	57.38—57.49	47.10—47.30	" "	—	57.35
21 "	57.43—57.55	47.25—47.35	" "	—	57.40
22 "	57.50—57.62	" "	" "	285.00	—
23 "	57.47—57.59	" "	" "	285.50	57.50
1932	Londyn ²⁾	Praga ¹⁾	New-York ¹⁾	Amsterdam ¹⁾	
18 I	31.00	377.00—379.00	—	—	—
19 "	" "	377.25—379.25	—	—	—
20 "	" "	377.00—379.00	—	—	—
21 "	" "	" "	—	—	—
22 "	" "	" "	—	—	—
23 "	31.50	" "	—	—	—

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

	4—9/I	11—16/I	18—23/I
(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)			
New-York			
6% dolarowa			
1920	54½—50—54½ (8.000)	55—54—54 (11.000)	53½—53—53½ (15.000)
8% Dillon			
1925	54⅞—49¾—54⅞ (148.000)	55—53—54½ (43.000)	54½—52⅞—54 (56.000)
7% stabilizac.			
1927	51½—49—51½ (122.000)	53½—51½—53½ (172.000)	52⅞—50½—52 (125.000)
7% Warszawy			
1928	34¾—32—34¾ (45.000)	36¾—35—36¾ (54.000)	37—35½—36½ (41.000)
7% śląska			
1928	35½—32—35 (78.000)	37—35½—37 (41.000)	38—36—36 (44.000)

1) Za zł 100.

2) Za £ 1.

3) Kursy — w %-ach nominału; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju.

Londyn	7% stabilizac.	1927	72.45—65.45 — —71.45	71.80—67.30 — —68.30	69.15—66.15 —67.15
Zurich	7% stabilizac.	1927	52.00—50.75	54.00—51.00	—
Sztokholm	7% stabilizac.	1927	—	listopad 73—55½ (23.000)	grudzień 50—44¼ (17.500)
Paryż	7% stabilizac.	1927	59.20—49.75	57.10—53.50	60.30—56.60
Mediolan	7% włoska	1924	94.10—93.80 —94.00	94.00—93.60 —94.00	93.80—93.60 —93.60

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 STYCZNIA 1932 R. — Odpływ walut z Banku Polskiego wzmógł się znacznie w II dekadzie, utrzymując się jednak — jak na pierwszy miesiąc po ultimo rocznym — w stosunkowo niezbyt dużych rozmiarach. Rezerwy walutowe obniżyły się w dalszym ciągu o 16.5 miljn. (w I dekadzie tylko o 0.9 miljn.), osiągając poziom niewiele niższy niż przed miesiącem (zł 196.0 miljn. wobec zł 198.9 miljn.). Spadek w dekadzie sprawozdawczej wykazały zarówno rezerwy walutowe, wchodzące w skład pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku (o zł 10.4 miljn.), jak i rezerwy, niezaliczone do tego pokrycia (o zł 6.2 miljn. do zł 117.9 miljn.).

Jednocześnie zapas złota wzrastał dzięki zwykłemu drobnemu skupowi, dokonywanemu przez oddziały Banku; oczywiście, wzrósł tylko zapas złota w skarbcu (o zł 0.03 miljn. do zł 486.6 miljn.), podczas gdy zapas złota, znajdujący się zagranicą, pozostał w dalszym ciągu niezmienny w wys. zł 113.9 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych, stanowiących pokrycie obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań, ilustruje poniższe zestawienie (w tys. zł):

	31/XII 1931	10/I 1932	20/I 1932
Złoto	600.391	600.412	600.441
Waluty i dewizy netto	87.995	88.407	78.028
Razem:	688.386	688.819	678.469

W stosunku do sumy obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 20/I 50.01%, gdy w dn. 10/I 49.19% i w dn. 31 XII r. ub. 48.09% (statutowe minimum 40%). Samo pokrycie złotem wynosiło: w dn. 20/I 44.26%, w dn. 10/I 42.87%, w dn. 31/XII 1931 r. 41.94% (statutowe minimum 30%).

Poważny wzrost pokrycia w dekadzie sprawozdawczej — mimo spadku sumy pokrycia (rezerw) — tłumaczy się jednocześnie poważnym zmniejszeniem się sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań — z zł 1.400.4 miljn. do zł 1.356.7 miljn. Zmniejszył się właściwie tylko jeden składnik tej sumy — obieg biletów — o zł 57.8 miljn. do zł 1.079.2 miljn., czyli do poziomu znacznie niższego niż przed miesiącem (w dn. 20/XII r. ub. zł 1.140.6 miljn.), a tem bardziej niż przed rokiem (w dn. 20/I r. ub. zł 1.154.5 miljn.). Drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — podniósł się nieco — o zł 14.0 miljn. do zł 277.4 miljn.

Wzrost zobowiązań spowodowany został zwykłym w środku miesiąca zwiększeniem się lokat żyrowych (o zł 14.1 miljn. do zł 260.4 miljn.), albowiem pozycja „różne rachunki” wykazała zwykłe zaledwie o zł 0.2 miljn. do zł 17.1 miljn. Zwyżka lokat żyrowych była nieznaczna, gdyż b. silnej zwyżce lokat kas skarbowych (z zł 27.3 miljn. do zł 50.7 miljn.) towarzyszyła zniżka lokat na rachunkach prywatnych (z zł 219.2 miljn. do zł 209.7 miljn.). Lokaty kas skarbowych osiągnęły poziom przeszło dwukrotnie wyższy niż w dn. 20/XII 1931 r. (zł 23.2 miljn.), lecz niższy niż w dn. 20/I 1931 (zł 88.8 miljn.); lokaty zaś prywatne przez ostatnią zniżkę powróciły do poziomu z dn. 20/XII (zł 209.8 miljn.), pozostając jednak wyższe niż przed rokiem (w dn. 20/I zł 197.9 miljn.).

Silna zniżka obiegu w dekadzie sprawozdawczej, bo o przeszło 5% (w I dekadzie o przeszło 6½%) — do poziomu poważnie niższego niż przed miesiącem (zł 1.140.6 miljn.), a zwłaszcza niż przed rokiem (zł 1.154.5 miljn.) — stanowi częściowo odpowiednik wzrostu lokat na rachunkach żyrowych, głównie jednak wiąże się z odpływem walut z Banku i skurczeniem się kredytów Banku.

Suma kredytów dyskontowych wykorzystanych (weksle w portfelu) zmniejszyła się w II dekadzie stycznia jeszcze silniej niż w I (z 28'8 miljn. wobec z 18'5 miljn.), osiągając jednak poziom niewiele niższy niż w dn. 20/XII r. ub. (z 632'6 miljn.) i niż w dn. 20/I r. ub. (z 627'6 miljn.). Suma pożyczek zastawowych wykazała w dekadzie sprawozdawczej spadek o z 1'2 miljn., pozostawała jednak — wobec silnego wzrostu tych pożyczek w szeregu ostatnich miesięcy — znacznie wyższa niż przed miesiącem (z 115'9 miljn.) i niż przed rokiem (z 78'7 miljn.). Portfel weksli zagranicznych zmniejszył się w II dekadzie stycznia o z 6'4 miljn.

Z innych — poza weksłami i zastawami — pożyczek bankowego pokrycia obiegu zapas monet srebrnych i bilonu, przyjętych przez Bank na własność, wykazał nieznaczny spadek (z 0'2 miljn.), podczas gdy zapas papierów procentowych własnych nieznacznie podniósł się (z 0'1 miljn.); dług Skarbu Państwa pozostał niezmienny w wys. z 20 miljn.

Całe bankowe pokrycie obiegu przedstawiało się następująco (w tys. z):

	31/XII 1931	10/I 1932	20/I 1932
Weksle	670.343	651.838	623.066
Weksle zagraniczne	110.370	109.653	103.230
Polskie monety srebrne i bilon	37.029	37.872	37.717
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	126.053	124.432	123.279
Papiery proc. własne	12.490	12.336	12.430
Dług Skarbu Państwa	20.000	20.000	20.000
Razem:	976.284	956.132	919.722

Emisja skarbową, wahającą się w granicach znacznie węższych niż emisja Banku Polskiego, wykazała w II dekadzie stycznia spadek z z 235'3 miljn. do z 227'7 miljn. Na sumę tę składa się: 1) obieg biletów państwowych (5-złotowych — podlegających już tylko wymianie) w wys. z 1'3 miljn. (w dn. 10/I z 1'3 miljn.), 2) obieg monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) w wys. z 155'7 miljn. (w dn. 10/I z 160'0 miljn.), 3) obieg bilonu niklowego i brązowego w wys. z 70'7 miljn. (w dn. 10/I z 73'1 miljn.).

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

MIĘDZYNARODOWA SYTUACJA GOSPODARCZA W 1931 R.

Rok 1931 był rokiem światowego kryzysu gospodarczego, który rozpoczął się we wrześniu 1929 r. w Stanach Zjednoczonych.

Stany Zjednoczone posiadały znaczną kapitalizację, szacowaną na 20% rocznego przyrostu. Liczba akcji oraz ich wartość stale i niemal równomiernie wzrastała i w okresie od 1925 r. do września 1929 r. podniosła się z 433 miljn. akcji wartości \$ 27'0 miljard. do 1.006 miljn. akcji wartości \$ 89'7 miljard. Od września 1929 r. do stycznia 1930 r. ilość akcji zwiększyła się do 1.127 miljn., czyli o ok. 12%, natomiast wartość giełdowa tych akcji spadła do \$ 64'7 miljard., t. j. zmniejszyła się o ok. 15%. Spekulacja wyśrubowała cenę akcji, lecz od końca 1929 r. nastąpiło załamanie się cen akcji, i proces ten trwa dalej do dnia dzisiejszego. W listopadzie 1931 r. liczba akcji wynosiła 1.319 miljn., natomiast ich wartość spadła do \$ 34'2 miljard., a w grudniu obniżyła się jeszcze do \$ 31'1 miljard. Kapitał akcyjny Stanów Zjednoczonych w ciągu 27 miesięcy zmniejszył się przeszło 3-krotnie. Rzecz naturalna, że ten proces był nader ciężki dla banków Stanów Zjednoczonych. Lombardowały one akcje, które następnie spadły poniżej wyłaconych przy lombardowaniu sum. Nic dziwnego, że w ciągu ostatnich 2 lat szereg banków amerykańskich spotkał krach.

Stany Zjednoczone w końcu 1929 r. zachorowały na spekulację. Choroba ta powstała na podłożu zbyt wielkiej siły kupczej. Kapitalizacja Stanów Zjednoczonych nie mogła być pochłonięta przez produkcję tego państwa. Miljardy amerykańskie były umieszczane w Południowej Ameryce, Kanadzie, Europie i na Dalekim Wschodzie.

W Ameryce panuje nieufność względem Europy. Wojna światowa i zniszczenie, które ona spowodowała, antagonizmy polityczne państw europejskich, nieuśmierzone wojną, sprawiają wrażenie na Amerykanach, że Europa znów rozpocznie wojnę, że zbroi się, przygotowując się do tej wojny. Dlatego to Stany Zjednoczone ulokowały w Europie zaledwie \$ 4'8 miljard., gdy w Ameryce Południowej \$ 5'5 miljard., w Kanadzie, posiadającej 40-krotnie mniej ludności niż Europa — \$ 4'1 miljard. Południowa Ameryka i Kanada stały się terenem walki 2 kapitałów: amerykańskiego i angielskiego, i z tego powodu powstała współczesna nadprodukcja zbożowa i surowcowa — jeden z ważnych czynników współczesnego kryzysu światowego, jako przyczyna kryzysu agrarnego. Spadek cen surowca jest też wynikiem inwestycji kapitałowych w krajach zwrotnikowych wogóle, w Ameryce Południowej w szczególności. W ciągu ostatnich 18 mie-

sięcy Stany Zjednoczone i Wielka Brytania utraciły w Ameryce Południowej 80% swego inwestowanego kapitału. Wartość zagranicznych obligacji na rynku amerykańskim w listopadzie 1931 r. wynosiła \$ 12'8 miljard., gdy w styczniu 1929 r. \$ 18'2 miljard. Zmniejszenie doszło blisko do 30%.

Zmniejszona produkcja surowca, zmniejszone powierzchnie zasiewu zbóż w Argentynie i Kanadzie powinny były przyczynić się do likwidacji kryzysu gospodarczego, jednak ta likwidacja nie nastąpiła, przeciwnie — rok 1931 był rokiem pogłębienia kryzysu, który objął przedewszystkiem dziedzinę finansów i uderzył waluty wielu państw. W 1931 r. nastąpił spadek kursu walut: Anglii o 32%, Szwecji o 31%, Norwegii o 32%, Danii o 31%, Kanady o 17%, Indji Bryt. o 32%, Australji o 50%, Hiszpanji o 57%, Portugalji o 32%, Argentyny o 39%, Brazylii o 38%. W grudniu 1931 r. z powodu wojny w Mandżurji Japonia zniósła standard złota, i waluta jej nieco się zachwiała. Austrjacka i węgierska waluty mają disagio zagranicą, zachowując swój parytet na rynku wewnętrznym. Waluty szeregu krajów są podtrzymywane przez ograniczenia dewizowe lub ograniczenia w handlu zewnętrznym. Tu należą przedewszystkiem Niemcy. Szereg państw jednak — ze Stanami Zjedn., Francją, Belgią i Holandją na czele — zachował walutę jeszcze niczem nie zagrożoną i utrzymowaną na kursie al pari bez szczególniejszych zarządzeń.

Środkowa Europa w 1924 r. doszła do waluty stabilizowanej. W 1926 r. nastąpiła stabilizacja waluty francuskiej. Zdawałoby się, że sprawa walutowa Europy została już załatwiona, kryzys jednak gospodarczy oddziałal w 1931 r. tak silnie na Europę że wywołał perturbacje walutowe.

Stany Zjednoczone, W. Brytania, Francja i Niemcy są dziś głównymi czynnikami gospodarki międzynarodowej. One to decydują o konjunkturze gospodarczej. Brak kredytów amerykańskich, wywołany krachem giełdowym z jednej strony, z drugiej strony stratami, poniesionymi w Ameryce Południowej, zatałmował przyływ kredytów amerykańskich do Europy, co zachwiało stosunkami gospodarczymi Niemiec — głównego odbiorcy kapitału amerykańskiego i „zapładniacza gospodarczego”, dzięki kredytom amerykańskim, Środkowej Europy.

Choroba finansowa Europy Środkowej w 1931 r. rozpoczęła się w Austrii, jej przejawem było bankructwo Kreditanstaltu. Zdawało się najpierw, że strata wyniesie zaledwie 140 miljn. szyl. wyniosła zaś 600 miljn. szyl. Upadek tego banku oddziałal w pewnym stopniu na banki niemieckie. W tym samym czasie

ozpoczęło się wycofywanie kredytów zagranicznych z obu tych państw.

Charakterystycznym objawem stosunków powojennych jest krótkoterminowy kredyt. Kapitał stał się lęklwym i wędrownym; nie ryzykuje pożyczek długoterminowych, udziela krótkoterminowego kredytu, który następnie jest prolongowany, lecz wycofuje się wobec każdej niepokojącej wiadomości.

Niemcy po wyborach we wrześniu 1930 r. doświadczyły wymówienia kredytów krótkoterminowych zagranicznych, przede wszystkim francuskich; zwycięstwo bowiem hitlerowców wywołało zaniepokojenie. Bank państwowy jesienią 1930 r. utracił złota i dewiz za RM 500 miljn. Znacznie większe straty poniosły Niemcy wskutek wycofywania krótkoterminowych kredytów od końca maja aż do początku lipca 1931 r. Wówczas wycofano kredyty z gospodarstwa niemieckiego na sumę przeszło \$ 2'5 miljard. Jednocześnie Bank Rzeszy oraz wielkie prywatne banki niemieckie utraciły możność redyskonta zagranicą. Rząd niemiecki musiał uciec się do środków nadzwyczajnych, do zakazu wypłat w stosunku do zagranicy od końca lipca do połowy września.

W czerwcu 1931 r., wobec naprężonej finansowej sytuacji w Niemczech, Prezydent Rzeszy zwrócił się z apelem do Prezydenta Stanów Zjednoczonych. Dn. 19 czerwca Prezydent Hoover ogłosił swą propozycję odroczenia spłat długów politycznych. Wywołało to narazie odprężenie, wystąpiła nadzieja, że wzmacni się zdolność kredytowa Europy, i nastąpi bardziej zgodny z potrzebami gospodarki światowej podział zapasów złota.

Krach finansowy w Niemczech przyczynił się do zachwiania waluty angielskiej. Dn. 20 września rozszła się po świecie piorunująca wiadomość o upadku angielskiego funta, o powstrzymaniu wymiennalności jego na złoto. Było to wywołane stratą £ 200 mln., wycofanych w postaci złota i dewiz w ciągu 2 miesięcy. Poza krachem niemieckim oddziaływał na Anglię spadek waluty australijskiej, wywołany jej deficytami przedsiębiorstwami państwowymi oraz niżką cen surowców. Do tego dołączyły się straty, poniesione w Ameryce Południowej i Indiach z powodu spadku cen surowców i walut tych krajów. W. Brytania, w której wywozie gotowe produkty odgrywają wybitną rolę i która przywozi surowce, poniosła jednak olbrzymie straty na spadku cen surowców, gdyż ten spadek zubożył w wysokim stopniu odbiorców jej wyrobów oraz jej dłużników. W. Brytania ma kapitałów ulokowanych w kolonjach, dominjach i obcych państwach na sumę \$ 4 miljard., ma więc aktywa, przewyższające wielokrotnie jej pasywa; Londyn był największym rynkiem akceptów kredytowych, krótkoterminowych zobowiązań. Niewypłacalność jednak zobowiązań niemieckich, australijskich, argentyńskich i t. d., niewypłacalność, która przybrała formę prolongat, zamrażania kredytów — zaciążyła na angielskim rynku pieniężnym i wywołała spadek kursu funta angielskiego.

W. Brytania w handlu światowym zajmuje najpoważniejszą pozycję; udział jej w światowym handlu wynosi 15%, udział jej w obrotach Danji, Szwecji i Norwegii waha się (około 60%), w bilansie handlowym Francji i Niemiec Wielka Brytania zajmuje pierwsze miejsce. Nic dziwnego, że załamanie się funta angielskiego musiało za sobą pociągnąć załamanie się walut skandynawskich i odbić się ujemnie na stosunkach gospodarczych Francji i Niemiec. Spadek kursu walut: szwedzkiej, norweskiej, duńskiej przeszło o 30% — był konsekwencją załamania się kursu angielskiego funta i potęguje ujemne konsekwencje spadku waluty angielskiej dla Niemiec, Polski i innych krajów, dla których rynki skandynawskie posiadają poważne znaczenie.

Poza załamaniem się waluty Wielkiej Brytanii, posiada ujemne konsekwencje dla życia gospodarczego Europy zwrot, jaki nastąpił w wolnohandlowej Anglii w kierunku protekcjonizmu. Anglia była od 100 lat klasycznym krajem wolnego handlu. Był

gospodarczy jej ludności zależny jest od wymiany. 80% swego zapotrzebowania na produkty spożywcze, 95 — 100% cukru, 100% bawełny, 77% wełny, 28% rudy żelaznej — otrzymuje W. Brytania z zagranicy. W 1924 r. wywoziła 79% swej produkcji wyrobów bawełnianych, 50% produkcji lnianej, 48% wełnianej, 38% swoich wyrobów żelaznych. Przeciętnie 30% swoich wyrobów przemysłowych wywozi W. Brytania zagranicę.

W Europie powojennej zaistniała znaczniejsza już przed wojną sprzeczność między zasadami a czynami. Od szeregu lat w Lidzie Narodów rozlega się propaganda wolnego handlu, rozejmu celnego i t. d. Równocześnie mnożą się barjery celne, rosą stawki celne, odżywa polityka kontyngentów handlowych. Te kontyngenty celne stają się podstawą umów, zawieranych dla uzyskania rekompensat, t. j. odpowiednika, wyrażającego się albo w udzieleniu odpowiedniego kontyngentu danemu krajowi wzajemian za otrzymany kontyngent, albo w udzieleniu zamówień ze strony danego państwa. Im więcej przedsiębiorstw państwowych posiada dany kraj, tem łatwiej może uzyskać ulgi celne lub kontyngent dla wyrobów tych lub owych gałęzi produkcji wzajemian za obstalunki, wykonane dla swych przedsiębiorstw.

Poza procesem odgradzania się zapomocą murów celnych mamy w ostatnich czasach przejaw dążności do cel preferencyjnych. Klauzula bowiem największego uprzywilejowania jest orężem zbyt niedogodnym we współczesnej międzynarodowej walce ekonomicznej. Cła preferencyjne torują drogę do bloków gospodarczych. Powstanie każdego takiego bloku, a nawet przyznanie cel preferencyjnych sąsiadnemu państwu — narusza interesy innych państw i wywołuje protesty. Walka, podjęta przez Francję przeciwko unji celnej niemiecko-austriackiej, jest tu charakterystycznym przykładem.

W 1931 r. proces odosobniania się celnego był znacznie silniejszy od procesu łączności w handlu międzynarodowym. To też obroty zewnętrznego handlu uległy redukcji w 1931 r. jak i w 1930 r. Obrót handlu zewnętrznego 48 krajów w I półroczu 1929 r. stanowił 101,2% obrotów w I kwartale 1928 r., w I półroczu 1930 r. już tylko 89,2%, a w I półroczu 1931 r. zaledwie 64,2%.

Cła angielskie wywołały kryzys w niektórych gałęziach produkcji tkackiej Francji i zaczynały zagrażać przemysłowi mechanicznemu Niemiec. Francja, która jeszcze w 1930 r. nie doświadała niemal światowego kryzysu gospodarczego, została ostatnimi czasy wciągnięta w jego orbitę.

Protekcjonizm przemysłowy, obecnie wzmożony, nie jest lekarstwem na współczesny światowy kryzys gospodarczy, jest on tylko reakcją poszczególnych organizmów gospodarczych na ich niedomagania, wywołane kryzysem. Jednym z czynników współczesnego kryzysu jest dysproporcja cen produktów rolniczych i surowców z jednej strony, a wyrobów gotowych z drugiej. Otóż, protekcjonizm przemysłowy podnosi ceny na wyroby gotowe, a przez to potęguje ten czynnik kryzysu.

W 1931 r. zwiększyła się rozpiętość cen produktów rolniczych i surowców w stosunku do cen wyrobów gotowych. Rozpiętość tę ilustruje następująca tablica (1913 = 100):

	Ogólny wskaznik	Produkty rolnicze	Surowce	Środki produkcji	Dobra spożycia
Lipiec 1928 r. . .	141'6	136'6	135'1	137'6	176'1
Wrzesień 1929 r. .	138'1	132'6	131'6	139'7	170'4
Styczeń 1930 r. . .	132'3	121'8	128'3	139'5	168'4
Styczeń 1931 r. . .	115'2	106'7	107'5	134'2	147'1
16/XII 1931 r. . .	103'6	93'5	96'9	127'9	132'4

Gdy w 1928 r. istniała równowaga między cenami produktów rolniczych i surowców a cenami środków produkcji, i tylko zwyżka cen wyrobów konsumpcyjnych ciążyła na rolnikach, od tego czasu nastąpił stały spadek cen i ujawniła się dysproporcją cen zarówno środków produkcji jak i dóbr spożycia w stosunku do cen piodów rolniczych i surowców.

Ogólny wskaźnik cen w 1931 r. spadł o 11·6%, produktów rolniczych o 13·2%, surowców o 6%, środków produkcji o 6·3%, artykułów konsumpcyjnych o 14·7%.

Według danych Instytutu Rolniczego w Rzymie światowe zbiory pszenicy w 1931 r. wyniosły 960 miljn. q — wobec 1.010 miljn. w 1930 r. i 939 miljn. q w 1929 r. Zasiwy na 1932 r. w Kanadzie, Stanach Zjednoczonych, Argentynie i Australji uległy zmniejszeniu. Z. S. R. R. jeden tylko usiłuje rozszerzyć swą produkcję pszeniczną i forsuje wywóz. Wywóz ten może spowodować zamieszanie w handlu zbożowym, lecz nie jest równoważnikiem celowo zmniejszonej produkcji największych eksporterów zboża: Kanady, Argentyny i Stanów Zjedn. pasy zbożowe uległy znacznemu zmniejszeniu; mianowicie, według oceny Instytutu, spadły one ze 150 miljn. q do 95 miljn. q. Likwidacja kryzysu agrarnego jest możliwa w niedalekiej przyszłości, co może w znacznej mierze osłabić kryzys gospodarczy.

Bardzo charakterystycznym objawem dla współczesnych stonków gospodarczych jest kwestja kauczuku. W 1913 r. światowa produkcja kauczuku równała się 114 tys. t, konsumpcja odpowiadała produkcji. W ciągu ostatnich 5 lat istniała znaczna dysproporcja między produkcją, znacznie zwiększoną wskutek rozszerzenia plantacji kauczukowych, a konsumpcją. W 1931 r. zmniejszyła się ta dysproporcja nie przez zwiększenie się konsumpcji, lecz przez zmniejszenie produkcji, która stała się nieopłacalną wskutek spadku cen na kauczuk. Na początku 1931 r. cena kauczuku wynosiła w Londynie 4³/₈ złotych pensów, w końcu zaś roku spadła do 2³/₈ d złotych. Produkcja kauczuku w 1927 r. wynosiła 720 tys. t, w 1931 r. 559 tys. t, spożycie zaś w 1927 r. — 610, a w 1931 r. — 510 tys. t.

Spadek produkcji i konsumpcji wykazała surowa bawełna Światowe zbiory bawełny wynosiły w 1929/30 r. 28·2 miljn. bel, konsumpcja — 25·2, w 1930/31 r. produkcja równała się 25·5, konsumpcja — 22·5. Produkcja w 1930/31 r. była mniejsza od przedwojennej o 0·4 miljn., konsumpcja zaś była mniejsza od przedwojennej o 3·3 miljn. bel. Jeżeli zmniejszona konsumpcja w porównaniu z przedwojenną da się wytłumaczyć upowszechnieniem sztucznego jedwabiu, to znaczne zmniejszenie w porównaniu z 1929/30 r. jest tylko wynikiem depresji gospodarczej.

Wskaźnikiem spadku produkcji światowej jest zmniejszona produkcja węgla oraz metali. Przeciętna miesięczna produkcja

węgla dla 9 ośrodków, odgrwających wybitną rolę w wydobyciu węgla, t. j. dla Stanów Zjedn. W. Brytanji, Niemiec, Francji, Polski, Belgji, Czechosłowacji, Holandji i zagł. Saary, wynosiła w 1929 r. 95·6 miljn. t, w 1930 r. — 86·0, a przeciętna dla pierwszych 9 miesięcy 1931 r. — 76·4 miljn. t.

Jeżeli produkcję żelaza i stali w ciągu pierwszych 3 kwartałów 1931 r. przyjmujemy za 100, to produkcja pierwszych 3 kwartałów 1931 r. wyrazi się: w Niemczech 77·3, w zagł. Saary 96·8, w Luksemburgu 97·7, we Francji 102·0, w W. Brytanji 63·8, w Stanach Zjedn. 63·0, w Polsce 94·5, w Szwecji 82·8, w Czechosłowacji 85·0, we Włoszech 80·4, w Kanadzie 73·1.

Produkcja i konsumpcja miedzi, cyny, cynku i ołowiu uległa bardzo znacznemu zmniejszeniu (w tys. tonn):

	1927	1928	1929	1930	1931
M i e d ź:					
produkcja	1.496	1.678	1.885	1.556	1.038
konsumpcja	1.525	1.726	1.759	1.445	900
C y n a:					
produkcja	152·3	180·0	194·6	177·8	99·5
konsumpcja	156·3	174·3	184·4	163·7	92·3
C y n k:					
produkcja	1.318	1.408	1.457	1.404	707
konsumpcja	1.308	1.412	1.434	1.223	660
O ł ó w:					
produkcja	1.672	1.642	1.743	1.629	1.151
konsumpcja	1.602	1.640	1.689	1.505	

Konsumpcja miedzi, cyny, cynku i ołowiu jest związana z elektryfikacją i przemysłem elektrycznym. Elektryfikacja była ważnym czynnikiem wzmożenia produkcji w okresie powojennym. W 1931 r. następuje osłabienie tempa elektryfikacji.

W okresie inflacji rozwój produkcji był czynnikiem uzdrowienia państw europejskich z choroby inflacyjnej. Obecnie spadek produkcji może wprowadzić świat w recydywę inflacyjną. Dotychczasowe kurczenie się produkcji było wywołane spadkiem cen, związanym z niedostateczną produkcją złota i perturbacjami w jego podziale. Sprawa podziału złota jest częściowo związana ze sprawą długów politycznych, t. j. długów wojennych i reparacji. Sprawa niedostatecznej produkcji złota wywołuje głosy za powrotem do bimetalizmu.

Życie gospodarcze w 1931 r. bardzo się skomplikowało, kryzys pogłębił się i, zdaje się, jesteśmy już na najniższym jego punkcie.

Władysław Studnicki

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

WALKA Z BEZROBOCIEM. — Kwestja bezrobocia, będącego najbardziej dotkliwym skutkiem obecnego kryzysu gospodarczego, nie przestaje absorbować państw europejskich i amerykańskich, w których występuje najostrej. W ciągu r. ub. bezrobocie w tych państwach wzrosło do potężnych i niebywałych dotychczas rozmiarów i szacowane jest obecnie ogółem na 20 do 25 miljn. osób. Świeżo opublikowane liczby Międzynarodowego Biura Pracy wskazują, że w czasie od grudnia 1930 r. do grudnia 1931 r. bezrobocie wzrosło (w %-ach): w Niemczech o 34, w Belgji — 128, w W. Brytanji — 12, we Włoszech — 63, w Holandji — 92, Szwajcarji — 41, Austrii — 15, Australji — 34, Kanadzie — 80, Danji — 52, Stan. Zjedn. — 30, Szwecji — 44, Czechosłowacji — 45, Estonii — 65, Polsce — 24, Jugosławji — 52, Finlandji — 44, Francji — 566, Łotwie — 125, Norwegji — 28, Nowej Zelandji — 184.

Wszystkie te liczby brać należy, oczywiście, z wszelkimi zastrzeżeniami, albowiem zarówno podstawa, jak i metody rejestracji bezrobotnych różne są w poszczególnych państwach. W wielu wypadkach zachodzi też niezgodność danych Międzynarodowego Biura Pracy ze statystykami krajów.

Z pośród ważniejszych państw dane oficjalne Niemiec wykazują 5.966 tys. bezrobotnych (dn. 15/I r. b.) Włoch — 878 tys. (30/XI r. ub.), Czechosłowacji — 480 tys. (1/I r. b.), Austrii — 273 tys. (15/XII r. ub.), Gdańsk 33 tys. (dn. 1/I r. b.), Węgry — 47 tys. (1/XII r. ub.), Łotwa 18 tys. (według związków ponad 30 tys.), Belgja w końcu grudnia — 225 tys., Danja — 115 tys. i t. d.

Zastanawiającym jest ogromny wzrost bezrobocia we Francji, w kraju, który dotychczas nie odczuwał tej klęski. Liczba bezrobotnych, zarejestrowanych oficjalnie, jako pobierających zasiłki, wynosiła we Francji w dn. 9/I 186.634. Według obliczeń francuskich syndykatów za-

wodowych całkowicie bezrobotnych znajduje się we Francji ponad 500 tys, częściowo bezrobotnych — ponad 1.500 tys. Podobnie zastanawiającym jest stały wzrost bezrobocia w Stanach Zjedn., który nie da się ująć cyfrowo, ze względu na brak statystyk. Według przybliżonych obliczeń bezrobocie w Stan. Zjedn. osiągnęło już liczbę ponad 10 miljn. Oba te kraje należą do rządu finansowo silnych, przeznaczących ogromne sumy na roboty publiczne, a pomimo to niezdolnych do przeciwdziałania klęsce bezrobocia.

Wszystkie te liczby dają dostateczny obraz sytuacji ogólnej. Wzrost bezrobocia przerósł najbardziej pesymistyczne przewidywania, dokonywane jeszcze przed rokiem, a środki, proponowane przez różne konferencje i zjazdy międzynarodowe (w większości zresztą mało konkretne), okazały się bardzo słabymi, tembardziej, że w walce z klęską bezrobocia świat nie poszedł po ich linii. Przypomnijmy np. środki, które właśnie rok temu proponowało Międzynarodowe Biuro

Pracy. Postawiło ono sobie jako zadanie główne, a zarazem punkt swego honoru, wszechstronne zbadanie problemu bezrobocia i opracowanie środków możliwie najpełniejszych. W dn. 31/I 1931 r. Rada Administracyjna M. B. P. przyjęła jednomyślnie raport specjalnej komisji bezrobocia, który zalecił rządowi państw środki następujące: zorganizowanie rynku pracy za pośrednictwem publicznych urzędów pośrednictwa pracy, rozwinięcie, względnie wprowadzenie ubezpieczeń przeciwko bezrobociu, podjęcie wielkich robót publicznych krajowych i międzynarodowych, współpracę międzynarodową dla wolnej cyrkulacji robotników, wreszcie środki, mające prowadzić do umocnienia współdziałania różnych gospodarstw państwowych.

Rozwój wydarzeń gospodarczych i politycznych na terenie międzynarodowym, który potoczył się w kierunku raczej zaożnienia antagonizmów gospodarczych pomiędzy państwami, zamiast współpracy, sprawił, że w walce z bezrobociem, podobnie jak i w pracach nad ożywieniem życia gospodarczego, od czego przede wszystkim zależy przełamanie wzrostu bezrobocia, środki te stały się mało realnymi.

Roboty publiczne rzadko gdzie mogły być szerzej rozwinięte — wobec kolosalnych trudności budżetowych państw i trudnej sytuacji na rynku kredytowym. O przeprowadzeniu tych robót w skali światowej narazie nie może być mowy, dopóki nie ustana przyczyna, krępująca ruch kapitałów. Jedynie państwa, zasobne w kapitały, jak Francja i Stany Zjednoczone, mogą sobie pozwolić na asygnowanie wydatniejszych sum na te cele. Wzrastające trudności gospodarcze przemysłu i niżkowy ruch płac, w połączeniu z deficytami budżetowymi, uniemożliwiły również rozszerzenie ubezpieczeń społecznych od bezrobocia. Nawet we Francji upadł w Parlamencie projekt wprowadzenia obowiązkowego ubezpieczenia. Zamiast umożliwienia szerszej wymiany robotników, ze zrozumiałych względów, państwa, broniąc swego rynku pracy, weszły na drogę nie tylko stawiania przeszkód dla imigracji, ale ustawowo poczęły utrudniać pracę cudzoziemców, jak np. w Niemczech i we Francji. W końcu grudnia r. ub. Izba francuska przyjęła ustawę, ograniczającą pracę obcokrajowców do 10% w instytucjach rządowych, miejskich, a nawet niektórych prywatnych.

Co — w tych warunkach — czynią państwa dla złagodzenia rozszerzającej się klęski bezrobocia?

Kraje amerykańskie nie zaprzestają wysiłków nad mobilizowaniem jak największych kredytów na ożywienie życia gospodarczego i walkę z bezrobociem, uciekając się nawet do inflacji kredytowej. Jak wiadomo, w celu ożywienia działalności gospodarczej Rząd Stanów Zjedn. powołuje do życia instytut kredytowy pod nazwą „Reconstruction Finance Corporation”.

W Chile Rząd przedłożył niedawno Kongresowi projekt emisji obligacji skarbowych na 200 miljn. pesów przy oprocentowaniu 6%. Emisja ta przeznaczona będzie na spłatę długów państwowych, walkę z bezrobociem i ożywienie robót publicznych, obecnie wstrzymanych. W tym samym kierunku idzie Kanada, która ponadto, wobec pogarszania się sytuacji na terenie bezrobocia, postanowiła osadzać bezrobotnych na roli, w fermach.

Z państw europejskich, jak już zaznaczyliśmy, jedynie Francja podejmuje większe wysiłki na finansowanie robót publicznych, zasilając ze Skarbu Państwa odpowiednie fundusze samorządów. Departament Samorządowy asygnuje na te cele poważne kwoty. Od dn. 1/XII Departament otworzył kredyty dla komun powincjonalnych w wysokości 275 miljn. fr. na przeprowadzenie prac kanalizacyjnych i meljoracyjnych.

W dn. 18/XII r. ub. finlandzka Rada Ministrów uchwaliła nowe wytyczne walki z bezrobociem, przewidujące również państwowe i komunalne roboty publiczne (w tych ostatnich państwo partycypować ma do 50% kosztów robocizny). Ponadto wytyczne przewidują kursy zawodowe dla bezrobotnych oraz udzielanie kredytów bezprocentowych lub nisko oprocentowanych przedsiębiorstwom wzamian za zatrudnienie bezrobotnych.

Podjęta w połowie r. ub. akcja walki z bezrobociem w drodze skrócenia czasu pracy objęła dotychczas szerzej tylko Gdańsk, Niemcy i Polskę, przyczem tylko w Gdańsku znalazła swój wyraz w narzuceniu ustawowo skróconego dnia pracy. W dn. 7/I r. b. opublikowany został dekret Senatu Gdańskiego wprowadzający 40-godzinny tydzień pracy dla robotników, zatrudnionych w przemyśle, zakładach państwowych i samorządowych. Dekret ten obowiązuje narazie w obrębie gminy miejskiej Wolnego Miasta. Przejście na krótszy czas pracy ma się odbyć przy zachowaniu dotychczasowej wysokości płac. Jak wiadomo, w Polsce ogłoszona została przed paru tygodniami nowela do ustawy o czasie pracy, upoważniająca Radę Ministrów do skracania ustawowego czasu pracy w wypadkach konieczności narodowych i gospodarczych. W podobny sposób sprawa ta załatwiona została w Niemczech, gdzie rozporządzenie do r. ub. Prezydent Rzeszy z dn. 5/VI r. ub. upoważniło Rząd do skracania czasu pracy tam, „gdzie takie skrócenie będzie technicznie i ekonomicznie możliwe”. Ani w Niemczech, ani w Polsce rozporządzenia te nie zostały dotychczas wykorzystane w kierunku skrócenia ośmiodzinnego dnia pracy. Ustawowe skrócenie czasu pracy dyskutowane jest również w Czechosłowacji; do Parlamentu wniesiony został projekt ustawy o 40-godzinnym tygodniu pracy.

Wobec małej skuteczności tych środków walki z bezrobociem, pozostaje — ako konieczność — akcja zapomogowa dla bezrobotnych, dla przetrzymania ciężkiego okresu. W tym celu poszczególne państwa mobilizują wszelkie środki i źródła, jakie tylko dadzą się zmobilizować, a więc z sum budżetowych, oszczędności na innych wydatkach państwowych, nowych podatków, akcji społecznej i t. p. W Stanach Zjedn. Senat przyjął w dn. 4 b. m. rezolucję, w myśl której bezrobotnym będą rozdane ogromne partie zboża z zapasów Farm Boardu, Niezależnie od dotychczas asygnowanych znacznych kwot na rzecz bezrobotnych, komisja senacka, złożona z przedstawicieli przemysłu, postanowiła w dn. 22/I złożyć Kongresowi projekt ustawy, upoważniającej do otwarcia kredytu w wys. \$ 125 miljn. podczas b. zimy na pomoc dla bezrobotnych. Wysokość proponowanych kredytów państwowych na okres r. b. ma opiewać na \$ 275 miljn.

Kraje europejskie posiadają, oczywiście, daleko większe trudności w asygnowaniu kwot na akcję zapomogową. Więk-

szość z nich zmuszona została do znacznego obniżenia norm i czasu trwania zasiłków dla osób, ustawowo do tych zasiłków uprawnionych, aby z tem większą pomocą móc przyjść pozostałym bezrobotnym.

Przeгляд tych wszystkich aktualnych poczyniań w dziedzinie walki z bezrobociem na terenie międzynarodowym przedstawia się dość niepomyślnie. Wykazuje on, że w dzisiejszej sytuacji ekonomicznej świata zagadnienie bezrobocia i walki z niem nie może być ujmowane jako zagadnienie samoistne. Trwałe przezwyciężenie klęski bezrobocia wiąże się najściślej z całością prac politycznych i gospodarczych w skali światowej.

J. Rakowski

PERSPEKTYWY RYNKU BAWELNIANEGO W 1932 R. — W końcu 1931 r. ceny bawełny surowej stały na poziomie o 35% niższym w porównaniu do cen 1930 r. Cena przeciętna bawełny Middling — loco na 10 rynkach południowych wahała się w granicach 5'74 cent. za funt, podczas gdy w końcu 1930 r. cena ta wynosiła 9'02 cent. Ten szalony spadek był wynikiem olbrzymich zbiorów w Stanach Zjedn., którym podobne notowano ostatnio przed 33 laty. Jednocześnie poprzednie lata przyniosły znaczne nadwyżki zbiorów, pozostałe naskutek silnego spadku konsumpcji, spowodowanego potęgającym się kryzysem światowym. Według opinii jednego z wybitnych znawców zagadnień bawełnianych F. B. Weld'a, prezydenta nowojorskiej giełdy bawełnianej, ten spadek cen w porównaniu z cenami innych artykułów rolniczych był nawet stosunkowo mniejszy, jeżeli uwzględnić tę olbrzymią nadprodukcję surowca bawełnianego. W każdym razie stwierdzić należy, że przy cenie 5'74 cent. o rentowności nie może być mowy. Naturalna konsekwencją tego stanu rzeczy musi być zmniejszenie przestrzeni uprawnej w r. b. Równoległe z tą akcją, mającą na celu wzmocnienie cen, które wyraziło się już ostatnio pewną ich stabilizacją, jest dążenie rolników i kupców do utrzymania zapasów poza rynkiem. Jest to jedne bodaj dotychczas w tak gigantycznych rozmiarach obserwowane zjawisko na rynkach światowych.

Światowy handel bawełniany w związku z temi doniosłymi przesunięciami na rynku światowym znajduje się również w obliczu doniosłych zmian. Decydującym czynnikiem jest tu wysokość zapasów surowca w przedsiębiorstwach, dalej spożycie bawełny przez przedsiębiorstwa oraz wyniki zbiorów tegorocznych w Stan. Zjedn. i innych ośrodkach produkcji bawełnianej.

Światowy kryzys gospodarczy, niewątpliwie, działa hamująco na wzrost spożycia bawełny nawet przy obecnych bardzo niskich cenach. Zjawiskiem dodatkiem jest jednak tutaj pewien wzrost spożycia, obserwowany w r. ub. w pewnych ośrodkach produkcji przemysłowej. Wzrost ten zaobserwowano w pierwszym rzędzie w krajach Dalekiego Wschodu, które wchłonęły olbrzymie ilości bawełny amerykańskiej. Przyczyną tego były mniejsze stosunkowo zbiory w Egipcie i Indiach oraz poważny rozwój przemysłu bawełnianego w tych krajach, które w związku z wydarzeniami politycznymi dążą za wszelką cenę do niezależnienia się od produkcji europejskiej, w pierwszym zaś rzędzie od włókiennictwa angielskiego. Drugim powodem zwiększonej konsumpcji bawełny amerykańskiej przez przedsiębiorstwa

w krajach Dalekiego Wschodu była niższa cen bawełny amerykańskiej, która w porównaniu do surowca indyjskiego i egipskiego jest znacznie tańsza.

Zapasy w przemyśle bawełnianym zarówno krajów europejskich, jak i zamorskich, są naogół średnie, a zapasy towarów w handlu bawełnianym — poniżej średnich. Na to zjawisko wpłynęła nie tylko kryzys gospodarczy, ale i ciasnota pieniężna, która zmuszała handel bawełniany do ograniczania do minimum, zwłaszcza wobec silnych fluktuacji mody, zapasów gotowych towarów bawełnianych.

Analizując całokształt doniosłych przemian i przesunięć światowych na rynkach bawełnianych, stwierdzić można, że rok 1932 przynieść powinien odprężenie w tej dziedzinie.

K.

FRANCJA

KONSOLIDACJA HUTNICTWA. — Coraz silniej dający się odczuwać w hutnictwie francuskim kryzys zmusił je do zrzeszenia się w organizacji o charakterze syndykatowym, obejmującej wszystkie huty francuskie łącznie z okr. Saary i mającej na celu z jednej strony uporządkowanie rynku wewnętrznego i z drugiej wzbudzenie większego zaufania do stałości poczynań hutnictwa ze strony jego klienteli.

Dotąd huty francuskie pracowały zupełnie niezależnie jedna od drugiej; biura sprzedaży, które istniały, dotyczyły tylko nielicznych wytworów i były raczej luźnymi organizacjami, nie mającymi żadnego wpływu na ogólny rozwój hutnictwa. Obecnie, przyciśnięci trudnymi warunkami, hutnicy porozumieili się i dn. 30/XII 1931 r. podpisali generalną konwencję wszystkich bez wyjątku wytwórców stali. Dla Francji jest to wydarzenie wielkiej doniosłości, gdyż przynosi tak konieczną w obecnej chwili stabilizację stosunków między wytwórcami i spóżywcami, to też przez obie strony zostało ono przyjęte z wysokim uznaniem.

Ogólna linja tej konwencji stalowej są następujące. Zasada jest skontyngentowanie produkcji każdej poszczególnej huty, przyczem ilość stali, zarówno jak ilość i gatunki wytworów gotowych określane są na zasadzie wytwórczości lat: 1929 i 1930. Ilości te jednak mogą być ograniczone i przystosowywane do zapotrzebowania rynku w danym okresie czasu. Bardzo charakterystyczny jest sposób, w jaki określona wysokość wytwórczości ma być przyznawana hutom. W normalnych tego rodzaju związkach klucz podziału odbywa się na zasadzie przeprowadzonych targów między wszystkimi uczestnikami umowy. Daje to miejsce do tysiącznych sporów, reklamacji, i niejednokrotnie bywa przyczyną niedośćcia do skutku umowy, albo zerwania już istniejącej. Francuzi poszli tu inną drogą, bardziej radykalną, lecz niewątpliwie, prościej wiodącą do celu. Mianowicie, określenie kwoty zarówno stali, jak i wytworów gotowych dla każdej poszczególnej huty powierzone zostało 3 arbitrom, wybranym przez uczestników. Orzeczenie arbitrów jest bezapelacyjne. Jedynie gdyby wytwórcy uznali, że ich zasadnicze interesy zostały przez jakieś orzeczenie arbitrów naruszone, to przysługuje im prawo wyboru jeszcze 2 arbitrów, którzy orzekaliby w danej kwestji łącznie z pierw-

szymi. Wybór dodatkowych arbitrów musi być jednogłośny. Decyzja w tym wypadku jest już absolutnie bezapelacyjna.

Jednym z zasadniczych punktów umowy jest zobowiązanie uczestników do wprowadzania w swoich zakładach żadnej nowej produkcji, której nie mieli do dnia podpisania umowy.

Zasadnicza konwencja stalowa nie zajmuje się regulowaniem cen, które pozostawione jest poszczególnym biurom sprzedaży. Konwencja przewiduje, że istniejące już biura sprzedaży mają być przed 1 kwietnia zreformowane i przedłużone na 3 lata, dla tych zaś wytworów, które dotąd nie są zsyndykowane, mają powstać nowe biura sprzedaży do dn. 31/XII 1932 r. W ten sposób sprzedaż wszystkich wytworów hutniczych ma być jeszcze w r. b. zsyndykowana.

Objektem umowy powyższej są narazie zakłady wytwórcze stali i walcownie, projektowane jest jednak rozszerzenie jej również i na zakłady przetwórcze, co postawiłoby cały francuski przemysł żelazny w ramach ściślego porozumienia.

IMPORT ZŁOTA ZE STANÓW ZJEDN. AM.

— W grudniu r. ub. dał się zaobserwować dosyć silny odpływ złota ze Stanów Zjednoczonych Am., wynoszący dla całego tego miesiąca około \$ 27 milin., z czego \$ 14,5 milin. do Francji. Ten ruch złota nie da się wytlumaczyć stanem kursów na rynkach dewizowych; transakcyj arbitrażowych naogół w ub m. nie dokonywano, a do Banku Francji wpłynęła tylko zupełnie nieznaczna część importowanego kruszcza. Importu dokonywały banki prywatne, częściowo dla stworzenia własnych rezerw kruszczowych, częściowo zaś na potrzeby klienteli, zarówno francuskiej, jak zagranicznej. Charakterystyczne jest przytem, że znaczna część importu złota do Francji, bo \$ 7—8 milin., dotyczyła nie sztab, a monet złotych, Stanv Zjedn. są bowiem jednym z bardzo nielicznych krajów, które na żądanie klienteli wypłacają monety. We Francji zaś obserwuje się tendencję publiczności prywatnej do tezauryzowania oszczędności w złocie efektywnym. Od dłuższego już czasu Bank Francji spotykał się z zapotrzebowaniem prywatnym na sztaby złote, które nawet bywały następnie dzielone na drobniejsze odcinki; procedura ta jednak nie zaspakajala żądań drobnych ciułaczy, pragnących posiadać monety, a nie złoto sztabowe, ponieważ zaś głównym źródłem monet są Stany Zjedn., tam więc pokrywano zapotrzebowanie. Amerykańskie „Eagles” kontują importera francuskiego przy kursie dewizy amerykańskiej 25,45 fr. fr. po uwzględnieniu transportu, ubezpieczenia i t. d. 25,60 — 25,70 fr. fr. za \$ 1, podczas gdy agenci i małe bankczki uzyskują za nie 26 — 26,25 fr. fr. Osiągany jest więc dosyć poważny zarobek. Analogiczne tendencje publiczności istnieją w Szwajcarii, jednak tamtejsza instytucja emisyjna zwróciła swego czasu uwagę banków prywatnych, że transakcje takie są niepożądane, w wyniku czego importują one monety złote nie wprost ze Stanów, a za pośrednictwem Francji. Z takim samym apelem zwrócił się ostatnio do banków prywatnych Bank Francji, jednak bez poważniejszych rezultatów.

Zjawiska powyższe są charakterystyczne dla obecnej sytuacji gospodarczej, będąc dowodem pewnej nieufności nawet do banknotów, mających anormalnie wysokie pokrycie kruszczowe, nawet przekra-

czające 100%, jak to ma miejsce w odniesieniu do franka szwajcarskiego.

ANGLJA

HANDEL ZAGRANICZNY W 1931 R.

Import dla konsumpcji wewnętrznej wyniósł w r. ub. £ 862.174.709, co w porównaniu z 1930 r. oznacza spadek o £ 181.800.552, t. j. 17,4%; eksport wyniósł £ 389.163.817, t. j. o £ 181.591.599 (31,8%) mniej niż w 1930 r., wreszcie import dla reeksportu £ 64.035.347, t. j. o £ 22.800.062 (26,2%) mniej niż w 1930 r. W grudniu r. ub. import wyniósł £ 77.027.303, t. j. o 14% mniej niż w grudniu 1930 r., ponieważ zaś w miesiącu tym nowe cła angielskie działały już, przeto spadek importu, słabszy od przeciętnej rocznej, pozwala przypuszczać, że ich wpływ na rozmiary przywozu jest słaby i został skompensowany przez spadek cen.

STANY ZJEDN. AM.

NOWA POLITYKA FINANSOWA.

— W dn. 6 b. m. Prezydent Hoover skierował do Kongresu orędzie, stwierdzające pilną potrzebę szeregu zarządzeń, mających na celu odbudowę gospodarstwa kraju. Plan Prezydenta Hoovera zawiera następujące tezy szczegółowe: wzmocnienie systemu Federal Land Banks przez zwiększenie ich kapitału o \$ 125 milin.; natychmiastowe utworzenie Reconstruction Finance Corporation z kapitałem \$ 1.500 milin. i wkładem rządowym \$ 500 milin., zorganizowanej na zasadach podobnych, jak War Finance Corporation; utworzenie pewnej liczby „Home-Loan Discount Banks”; zwiększenie dyskonta Federal Reserve Systemu; opracowanie planu zwrócenia prywatnym kapitalistom części sum, zamrożonych wskutek upadłości bankowych; reforma prawa bankowego w kierunku lepszego zabezpieczenia interesów depozytariuszów; zmiana ustawodawstwa kolejowego celem wzmocnienia zaufania do obligacji kolejowych (m. in. przez ograniczenie konkurencji samochodów); redukcja wydatków Rządu federalnego; podniesienie podatków; ograniczenie emisji walorów federalnych.

Plan Prezydenta Hoovera uznany został zarówno w Stanach, jak i poza ich granicami, jako zapowiedź zarzucenia stosowanej dotąd polityki deflacyjnej i powrót do metod, które panowały w okresie prosperity i jeszcze w początku r. ub. przejawiały się w postaci niższej stopy dyskontowej do niebywale niskiego poziomu; oczywista jest rzeczą, że polityka inflacyjno-kredytowa bynajmniej nie ma na celu doprowadzenia do spadku kursu dolara, zapasy bowiem złota monetarnego są dostatecznie wielkie, aby zwiększyć emisję w sposób zupełnie legalny i zapewniający niczem nienaruszoną wymiennalność banknotów, poza tem chodzi tu o zwiększenie nie tyle emisji pieniądza, co emisji kredytów. Przypomnieć należy, że rozumiana w sposób powyższy polityka inflacyjna jest niejako tradycyjną dla Stanów i ustąpiła miejsca deflacji dopiero w październiku r. ub. na tle upadłości bankowych, gwałtownego odpływu złota i wreszcie rozmów, prowadzonych w związku z wizytą waszyngtońską Premiera Laval. Pewnym paljatywem w stosunku do zarzuconej polityki aktywności kredytowej miała być utworzona jesienią National Credit Corporation, mająca spo-

wodować przeniesienie się części środków płynnych z banków zasobniejszych w nie do banków słabszych, co jednak zawiodło. W międzyczasie natężenie depresji wzrosło, a wślad za tem tendencje do czynnego jej zwalczania, przez posunięcia o charakterze inflacyjnym, stały się ponownie aktualnymi. W kierunku zwiększenia płynności rynku idą wszystkie wymienione powyżej punkty orędzia Prezydenta Hoovera, łącznie z aktywizacją budżetu Państwa i ograniczeniem emisji papierów skarbowych, zarządzenia te mają bowiem wzmóc zaufanie do walorów, emitowanych przez instytucje, powołane do realizowania polityki inflacyjnej. Dotyczy to przede wszystkim Reconstruction Finance Corporation oraz Federal Land Banks, których obligacje w związku z kryzysem rolnym spadły znacznie i stały się w bilansach banków akcyjnych i towarzystw asekuracyjnych wartościami zamrożonemi — tak, że podjęcie żywszej działalności przez Land Banks wymaga zasilenia ich nowym kapitałem.

O rozmiarach inflacji kredytowej, jaka może być dokonana bez naruszenia równowagi systemu pieniężnego, mówi oświadczenie P. Harrisona Gubernatora Federal Reserve Bank of New York z dn. 8 b. m., stwierdzające, że Banki Federalne mają możność zwiększenia kredytów, udzielanych bankom, należącym do systemu federalnego, o $3\frac{1}{2}$ miljard., podczas gdy obecnie kredyty te utrzymują się na poziomie 2 miljard., wślad za czem mogą być parokrotnie silniej rozszerzone kredyty, udzielone przez banki zyciu gospodarczemu; w ten sposób zostałyby z łatwością wyrównana deflacja kredytów bankowych, która w przeciągu 2 lat ostatnich zredukowała je o 6 miljard., doprowadzając do sumy globalnej ok. 50 miljard. Plan Prezydenta Hoovera nie ogranicza się zresztą do użytkowania dla celów upłynnienia rynku systemu emisyjnego, dążąc do wykorzystania w tym celu również sum stęzauryzowanych.

Punktem kluczowym planu jest Reconstruction Finance Corporation, to też już w dn. 15 b. m. ustawa odnośna została, po wprowadzeniu wielu zmian do pierwotnego projektu, uchwalona, a w dn. 20 b. m. ukonstytuowane zostały władze nowej instytucji, której prezesem został Gen. Dawes, a prezesem rady zarządzającej P. E. Meyer, Prezes Federal Reserve Board, którego nominacja uważana jest za gwarancję, że stałość waluty nie zostanie naruszona. Władze Reconstruction Corp. okazały się zapewne co do składu osobistego prawie identycznymi z władzami Federal Reserve System i Land Banks System, co wpłynie na scharmonizowanie całej akcji, zauważyć przytem należy, że system federalny rozporządza dostatecznie wielką ilością papierów państwowych, by w razie zbyt gwałtownej haussy na rynku finansowym móc skutecznie interwenjować.

Plan działalności Reconstruction Finance Corp. nie jest jeszcze sprecyzowany. Ma ona, wedle dotychczasowych wiadomości, udzielać kredytów zastawowych dla Bank Trust Companies Associations, pożyczek, zabezpieczonych na nieruchomościach, należących do zakładów ubezpieczeniowych, zasilać kredytami kooperatywy rolnicze oraz udzielać pożyczek towarzystwom kolejowym, z zastrzeżeniem aprobaty Interstate Commerce Commission. Atrakcyjność obligacji, mających być wypusz-

czonemi przez Reconstruction Corp., ich kurs i wreszcie nadanie im charakteru waloru o dużej płynności — mają być osiągnięte drogą włączenia tych obligacji w orbitę działalności emisyjnej, co wiąże się z kwestją zmiany podstaw prawnych emisji pieniądza, również w orędziu Hoovera poruszoną. Kwestja ta była najżywiej dyskutowaną przez Parlament i wywołała szereg zastrzeżeń. Czas i istnienie Reconstruction Corp. przewidziany jest na 10 lat.

Wyraźne ujawnienie tendencji inflacjonistycznych spowodowało począwszy od dn. 6 b. m. (t. j. od daty orędzia Prezydenta Hoovera) hausę na rynkach amerykańskich, trwającą do 15 b. m., jednocześnie zaś wywołało zaniepokojenie w krajach europejskich, zwłaszcza we Francji, spadek kursu dolara w pobliżu punktu złotego, a w dalszej konsekwencji odpływ złota ze Stanów. Skłoniło to Prezydenta Hoovera do deklaracji, przesłanej następnie prasie francuskiej przez Ambasadę Stanów Zjedn., w której zwraca uwagę na posunięcia, zmierzające do zrównoważenia budżetu, i stwierdza, że wykluczona jest inflacja skarbowa, jednocześnie zaś pojawiły się oświadczenia szeregu miarodajnych osobistości, kwalifikujące omawiane zarządzenia jako zliberalizowanie polityki kredytowej celem wzmocnienia zaufania, nie mające jednak nic wspólnego z dewaluacją. Tem niemniej trwało wycofywanie ze Stanów złota, należące do Banku Francji i do Skarbu francuskiego. Całkowita ilość złota, jakim dysponuje Francja w Stanach Zjedn. obliczana jest na 600 miljard., podczas gdy „free gold” (ilość, mogąca być wymieniona bez perturbacji) wyniosła ostatnio 1.200 miljard. Ze strony zagranicy nie grozi więc amerykańskiemu systemowi emisyjnemu niebezpieczeństwo nazbyt duże, o ile — oczywiście — eksport złota nie spowoduje nieufności do pieniądza również na rynku wewnętrznym, niebezpieczeństwo to jednak nie wydaje się być aktualne, bowiem jesienią r. ub. gdy odpływ złota do Europy wyniósł około 700 miljard., obywatele Stanów wycofali go jedynie za 10 miljard., przyczem były to głównie firmy amerykańskie, reprezentujące koncerny europejskie. Porównanie więc złota, stojącego do dyspozycji zagranicą, z zapasem „free gold” wykazuje, że Stany posiadają pełną możliwość utrzymania statutowego pokrycia swej waluty nawet przy powiększeniu emisji o sumy bardzo znaczne, przekraczające potrzeby, związane z planem Prezydenta Hoovera.

W. J.

NIEMCY

PRZEDŁUŻENIE UKŁADU O NIEWYCOFYWANIU KREDYTÓW. — Długotrwałe i skomplikowane rokowania między przedstawicielami zagranicznych banków wierzycielskich oraz członkami niemieckiego związku dłużników doprowadziły do podpisania dn. 23 b. m. nowego układu, który nosi nazwę „Deutsches Kreditabkommen 1932”. Zostanie on polecony poszczególnym komisjom do zatwierdzenia. Układ ten reguluje zasadniczo kwestję niewycofywania kredytów reambulacyjnych na 1 rok. Banki wierzycielskie mają prawo wypowiedzenia układu w razie, gdyby ustawodawstwo niemieckie nie zagwarantowało przeprowadzenia jego, oraz w wypadku, gdyby

kredyt banków emisyjnych, udzielony Bankowi Rzeszy przy współudziale Banku Wypłat Międzynarodowych, nie został sprolongowany, jako też — na podstawie uchwały większości w stosunku do posiadanego kapitału — w razie specjalnych powikłań na międzynarodowym rynku finansowym, które zagrażałyby jego wykonaniu. Układ wygasa automatycznie w wypadku ogłoszenia przez Niemcy moratorium zagranicznego.

Układ obejmuje wszystkie krótkoterminowe zagraniczne zobowiązania niemieckich banków oraz firm handlowych i przemysłowych, a to nawet i te, które płatne są po dn. 1/III 1932 r. w ciągu trwania tego układu. Układ nie przewiduje zwrotów gotówkowych. Każdy z wierzycieli ma prawo zmniejszenia przyznanego kredytu o 10%, jednak tylko w ramach niewykorzystanego kredytu. Poza tem przewidziane jest, że przedstawiciele komitetu banków zagranicznych oraz przedstawiciele niemieckich dłużników zbierać się będą kwartalnie — po raz pierwszy dn. 1/VII 1932 r. — celem ustalenia wytycznych, dotyczących spłat. Warto zaznaczyć, że w umowie nie przewidziano obowiązku Banku Rzeszy do przydziału dewiz, natomiast oświadczenie Banku Rzeszy o ewentualnem zachwianiu się Banku Rzeszy ma ten skutek, że komitet wierzycieli może umowę przedwcześnie wypowiedzieć. W sprawie długoterminowej konsolidacji długów, zaciągniętych przez banki niemieckie w formie niezabezpieczonych kredytów bankowych, przewidziano, że banki te mają wartości w wysokości 15% tych kredytów bankowych, a w pierwszej linii solaweksle ich debitorów, złożyć w Banku Rzeszy. Wartości te oszacowuje się na RM 200 miljard. Na podstawie tych wartości mają być wypuszczone certyfikaty na 10 lat — amortyzowane półrocznie — oprocentowane w wysokości 6%, które będą przekazywane zamiast zwrotu zagranicznym wierzycielom, godzącym się na tego rodzaju transakcję.

Stworzono również w układzie podstawę do włączenia kredytów przemysłowych w powyższy system.

W porównaniu do dotychczasowego układu, wygasającego dn. 29/II r. b., postanowienia nowego układu stwarzają duże ułatwienie, a specjalnie odnośnie do łatwiejszego wykorzystania pozostających do dyspozycji kredytów. W sprawie odsetek i prowizji nie uzyskały Niemcy żadnego ułatwienia, a tylko wyrażono pewne zalecenia. Dla spraw spornych przewidziany jest specjalny sąd rozjemczy przy Banku Wypłat Międzynarodowych.

A. B.

ZMIANY W PODATKU OBROTOWYM. — IV doraźne rozporządzenie Prezydenta Rzeszy z dn. 9/XII 1931 r. podwyższa dotychczasową stawkę podatku obrotowego, wynoszącą 0,85% (względnie 1,35% — od obrotów wielkich przedsiębiorstw handlu detalicznego, wynoszących ponad RM 1 miljard. rocznie) z dniem 1/I 1932 r. na 2% (względnie 2,5%). Od powyższy tej wyłączone jednak zostały — powiada cytowane rozporządzenie doraźne — „w interesie żywienia ludności” obroty najważniejszymi środkami spożywczymi, a to: zbożem, mąką, śrutówką lub otrębami oraz pieczywem. W myśl przepisów wykonawczych z dn. 24/XII r. ub. dotychczasową stawkę po-

datkową opłaca się również od obrotów: gryką, jagłami, kukurydzą, zbożem pastewnym, mąką wszelkiego rodzaju, też pastewną, jako też mieszankami mąki z innymi artykułami, jak np. mlekiem, kakao, krochmalem i t. p., przyczem jednak mąka musi stanowić główny składnik mieszanki. A zatem od obrotów temi towarami opłacać się będzie niższą stawkę podatkową (0.85% wzgl. 1.35%), przez co uniknie się podwyżki cen tych artykułów.

Ministerstwo Skarbu Rzeszy spodziewa się, że podwyżka stawki tego podatku spowoduje zwiększenie się wpływów z tego podatku o ok. RM 900 miljn. rocznie.

Ważną inowacją jest upoważnienie do ustanowienia podatku w równawczej od importu, któremu podlegać będą towary, opłacające cło. Podatek ten będzie pobierany przez urzędy celne — aż do czasu wprowadzenia w życie pauszalizacji podatku obrotowego — w wysokości podatku obrotowego. Wolne od tego podatku wyrównawczego mają być surowce oraz inne towary pomocnicze, niewytwarzane w kraju w ogóle lub w niedostatecznej ilości. Obecnie toczą się rozmowy między zainteresowanymi sferami gospodarczymi a Ministerstwem Skarbu, mające na celu ustalenie listy towarów, które będą od obowiązku uiszczania tego podatku od importu zwolnione. Wobec licznych protestów sfer gospodarczych — które trzeba będzie jeszcze rozpatrzyć — nie przewiduje się, by lista towarów zwolnionych mogła być ogłoszona przed dn. 1 lutego r. b.

Najważniejszym postanowieniem w cytowanym rozporządzeniu doraźnym jest upoważnienie do wprowadzenia dla pewnych przedmiotów albo grup towarów spauszalizowanego podatku obrotowego. Pauszalizacja tego podatku nastąpi w pierwszym rządzie w przemyśle tekstylnym, gdyż prace przygotowawcze prowadzone są już od dłuższego czasu i są stosunkowo najdalej posunięte. W której fazie podatek ten będzie pobierany oraz w jakiej wysokości, trudno w tej chwili, nawet na podstawie zgodnych opinii zainteresowanych sfer przemysłu tekstylnego, ustalić. W tonie samego przemysłu tekstylnego są przeciwnicy, jako też zwolennicy pauszalizacji — ale zważyć się musi, że w końcu decydujący głos będzie mieć Ministerstwo Skarbu, które będzie dbać w pierwszym rządzie o to, aby dochody z jednego z najważniejszych podatków nie zmalały wskutek jego reorganizacji. Spauszalizowany podatek obrotowy odnośnie do przemysłu tekstylnego nie wejdzie prawdopodobnie w życie przed dn. 1 kwietnia r. b.

A. B.

WĘGRY

NIŻSZA STOPY DYSKONTOWEJ. — Bank Narodowy postanowił obniżyć oficjalną stopę dyskontową z 8% do 7%, z ważnością od 19 b. m.; jest to druga redukcja dyskonta od czasu kryzysu finansowego, gdy w początku września r. ub. osiągnęła najwyższy poziom 9%. Przyczyny decyzji Banku Narodowego przypominają motywy podobnego niedawno postanowienia Banku Rzeszy: chodzi mianowicie o ułatwienie pracy przemysłu, co osiągnięte będzie tem pewniej, że w myśl istniejących przepisów stopa prywatna nie może przekraczać 150% sto-

py oficjalnej; z drugiej strony jednak ostre przepisy dewizowe paraliżują wpływ niżki na stosunki z zagranicą. W stanie instytucji emisyjnej nie nastąpiły ostatnio wydatne zmiany: w dn. 15 b. m. pokrycie wynosiło 124.5 miljn. pengö (w r. ub. 191 miljn. pengö), portfel w kslowy 388.5 miljn. pengö (w r. ub. 221 miljn.) i obieg banknotów 357.8 miljn. pengö (w r. ub. 373 miljn.).

GRECJA

PODWYŻKA OFICJALNEJ STOPY DYSKONTOWEJ. — Bank Grecji postanowił w da. 13 b. m. podwyższyć swą stopę dyskontową z 11% na 12%. Przypominamy, że celem przeciwdziałania odpiwowi walut po wypadkach angielskich podniesiono w Grecji stopę dyskontową w końcu września r. ub. z 9% na 12%, istotnie osiągając zamierzony cel, na rynku nastąpiło bowiem uspokojenie, które pozwoliło w dn. 11 października r. ub. obniżyć stopę o 1%. Obecnie okazało się konieczne powrócić do dawnej (najwyższej w Europie) stopy, pojawił się bowiem odpiływ złota i walut z instytucji emisyjnej. W październiku r. ub. zapas złota Banku Greckiego wzrósł z 380 miljn. drachm do 870 miljn. drachm, przy jednoczesnym znacznym spadku zapasu walut, bo o 790 miljn. drachm, do poziomu 1.710 miljn. drachm. W okresie od końca października r. ub. do 23 ub. m. zapas złota został niezmienniony, lecz zapas walut spadł o 425 miljn. drachm, pomimo że w międzyczasie spłacono Bankowi jego należność zagraniczną w kwocie 215 miljn. drachm. Poza tem należy uwzględnić straty na kursie funta ang., wynoszące 174 miljn. drachm.

BRAZYLJA

NISZCZENIE ZAPASÓW KAWY. — Po długotrwałym okresie prób uzdrowienia rynku kawowego różnymi sposobami unieruchomienia jej nadmiernych zapasów, zdecydowano się ostatnio na zniszczenie takich ilości, by wpłynęło to decydująco na cenę światową. W przeciągu r. b. zamierzone jest zniszczenie 12 miljn. worków kawy. Jednocześnie taksa eksportowa została podniesiona z \$ 2.50 na \$ 3.75, oraz zostanie zapewne rozpisana pożyczka wewnętrzna, celem stworzenia funduszu na obsługę długów państwowych i na zakup 12 miljn. worków kawy, mających być zniszczonemi.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

NIEMCY. — Nowe pełnomocnictwa celne. — Rozporządzenie doraźne Prezydenta Rzeszy z dn. 18/I r. b. („Reichsgesetzblatt” cz. I Nr. 4 z dn. 19/I 1932 r.), dotyczące nadzwyczajnych zarządzeń celnych w formie pełnomocnictwa dla Rządu Rzeszy, ma następujące brzmienie:

„Rząd Rzeszy jest upoważniony, w wypadku koniecznej potrzeby gospodarczej:

1) pobierać dodatkowe opłaty wyrównawcze od poszczególnych towarów wzgl. grup towarów, importowanych z państw, których waluta spada poniżej parytetu złota;

2) nakładać wyższe stawki celne na towary, pochodzące z państw, z którymi Rzesza nie posiada traktatów handlowych, albo pochodzące z państw, które traktują towary niemieckie mniej przychylnie niż towary innych państw; pobieranie tych wyższych stawek celnych może być zaniechane najwyżej na okres 6 miesięcy, o ile z państwem tem toczą się lub też rozpocząć się mają rokowania o traktat handlowy; Rząd Rzeszy może odstąpić w zupełności lub częściowo od poboru wyższych stawek celnych od poszczególnych towarów.

Rozporządzenie to wchodzi w życie z dniem ogłoszenia” (t. j. z dniem 19 b. m.).

Upoważnienie do ustanawiania dodatkowych, wyrównawczych opłat celnych, zawarte w pierwszej części tego rozporządzenia, skierowane jest przeciwko państwu o zdeprecjonowanej walucie, a zatem obecnie m. in. przeciwko: Anglii, Danii, Finlandji, Kanadzie, Norwegii, Szwecji, większości państw południowo-amerykańskich oraz Indjom Brytyjskim.

Pełnomocnictwo, zawarte w drugim ustępie, daje Rządowi Rzeszy prawo do wprowadzenia w ramach obowiązującej taryfy celnej drugiej kolumny stawek celnych, przyczem kolumna ta — na wzór francuski — zawierać będzie stawki bojowe, skierowane przeciwko państwu, niezwiązanym z Niemcami traktatami handlowymi. Upoważnienie to wymierzone jest w pierwszym rzędzie przeciwko Polsce oraz m. in. przeciwko Kanadzie, Australji i Nowej Zelandji. Pilny atut stanowić będzie to upoważnienie w rokowaniach handlowych, a w szczególności w rokowaniach o traktat handlowy ze Szwajcarią, który traci swą moc obowiązującą z dniem 4/II r. b.

Obok pełnomocnictwa, uzyskanych przez Rząd Rzeszy w rozporządzeniu doraźnym Prezydenta Rzeszy z dn. 1/XII 1931 r. („Reichsgesetzblatt” Nr. 77 z dn. 3/XII 1931 r.), na mocy którego Rząd Rzeszy ma prawo, w razie koniecznej potrzeby gospodarczej, zmieniać cła przywzrostowe oraz wprowadzać w życie dwustronne umowy gospodarcze w drodze rozporządzeń — ostatnie rozporządzenie doraźne daje Rządowi Rzeszy zupełną swobodę działania w krótkiej drodze administracyjnej.

Prohibicyjna polityka celna Niemiec, która znalazła swe ukoronowanie w omówionem rozporządzeniu Prezydenta Rzeszy, czyniącym KNU prawie zupełnie bezwartościową, wywołała w krajach, przeciwko którym jest skierowana, zrozumiałe wzburzenie. Poseł Szwecji w Berlinie interwenjował już u Rządu Rzeszy, przedstawiając, iż ustanowienie dodatkowych opłat wyrównawczych godzi w postanowienia szwedzko-niemieckiego traktatu handlowego, na podstawie którego Szwecji przysługuje bezwarunkowe największe uprzywilejowanie. W Danji odbyła się konferencja Ministrów: Spraw Zagranicznych i Handlu oraz przedstawicieli organizacji rolniczych i handlowych, na której zgodnie wyrażono opinię, że wobec ostatnich posunięć niemieckich na polu polityki handlowej, a w szczególności wobec podwyżki cła na masła (o czem piszemy na innem miejscu), import musi być ograniczony do najniezbędniejszych towarów.

Tak więc ostatnie rozporządzenie niemieckie, niewątpliwie, wywołało cały szereg retorsyj ze strony zainteresowanych państw, co z pewnością nie przyczyni się do złagodzenia obecnego kryzysu gospodarczego.

A. B.

Podwyżka cła na masło¹⁾. — Na podstawie pełnomocnictw celnych, uzyskanych przez Rząd Rzeszy w rozporządzeniach doradczych Prezydenta Rzeszy z dn. 1/XII 1931 r. oraz 18/I r. b., podwyższył Rząd Rzeszy z dniem 23 b. m. cło na masło, wprowadzając cła dyferencyjne. Nowe cła na masło przedstawiają się następująco (w RM za 100 kg):

a) cło autonomiczne zostało podwyższone o 100% — z 50 na 100;

b) cło konwencyjne, zafiksowane w traktacie handlowym z Finlandją na kontyngent roczny w wys. 5.000 t, za przedłożeniem świadectwa pochodzenia, z którego korzystają państwa, mające z Niemcami traktaty z KNU, pozostało bez zmiany, wynosi zatem 50;

c) cło bojowe w wys. 170 opłacają państwa, nie mające z Niemcami traktatów handlowych;

d) dodatkową opłatę wyrównawczą w wys. 15% wartości masła (ustalonej na RM 240 za 100 kg), czyli 36, opłacają państwa, których waluta spadła poniżej parytetu złota.

Z powyższego wynika, że:

1) stawkę konwencyjną (na kontyngent roczny w wys. 5.000 t) w wys. RM 50 opłacać będą państwa o walucie niezdeprecjonowanej, a zatem m. in.: Holandia, Łotwa, Z. S. R. R., Estonia i Litwa;

2) stawkę konwencyjną (na kontyngent roczny w wys. 5.000 t), podwyższoną o dodatkową opłatę wyrównawczą, opłacać będą m. in.: Danja, Szwecja, Finlandja i Anglja;

3) stawkę autonomiczną w wys. RM 100 opłacać będą państwa o walucie niezdeprecjonowanej za import, przekraczający 5.000-tonnowy kontyngent, a zatem ta stawka odnosi się m. in. do: Holandji, Łotwy, Z. S. R. R., Estonji i Litwy;

4) stawkę autonomiczną, powiększoną o dodatkową opłatę wyrównawczą, a więc RM 136 opłacać będą państwa, których waluta spadła poniżej parytetu złota, za import, przekraczający roczny kontyngent w ilość 5.000 t — a zatem m. in.: Danja, Szwecja, Finlandja i Austja;

5) stawkę bojową w wys. RM 170 opłacać będą państwa, nie mające z Rzeszą traktatów handlowych — a więc w pierwszym rzędzie stawka ta skierowana jest przeciwko Polsce, a poza tem przeciwko Kanadzie, Australji i Nowej Zelandji.

Dla orientacji podajemy import masła do Niemiec w okresie styczeń — listopad 1931 r. oraz 1930 r. (w q):

¹⁾ P. zesz. 4, str. 112.

	1931	1930
Ogółem:	909.759	1.234.813
Danja	279.642	408.921
Holandja	152.541	265.044
Łotwa	110.886	140.746
Polska z Gdańskiem	69.447	68.667
Szwecja	63.931	102.507
Z. S. R. R.	60.373	24.730
Estonja	55.257	83.407
Litwa	40.559	54.307
Finlandja	38.030	47.723
Austria	11.834	13.839

Najbardziej dotknięty tą podwyżką cła jest przywóz masła z Polski, który zostanie zupełnie zahamowany. Poza tem bardzo silnie dotknięty został przywóz Danji, Finlandji, Szwecji i t. d.

Jakie konsekwencje pociągnie za sobą ta podwyżka cła — w tej chwili nieda się przewidzieć, to jednak można już stwierdzić, że wywoła ona z całą pewnością ze strony państw, poszkodowanych tą podwyżką, dalekoidące retorsje.

A. B.

WĘGRY. — Ulga celna na drzewo opałowe. — Obniżone cło na drzewo opałowe od dn. 17/IX do 31/XII 1931 r. (na podstawie rozporządzenia z dn. 15/IX 1931 r.) zostało przedłużone do dn. 29/II 1932 r. (na podstawie rozporządzenia z dn. 30/XII 1931 r.).

RUMUNJA. — Zniesienie cła wywozowego. — Na podstawie dekretu królewskiego Nr. 4027 z dn. 12/XII 1931 r. zostało skasowane z dniem 18/XII 1931 r. cło wywozowe od pirytów i rud cynkowych, nie zawierających złota.

Zmiany opłat. — Na podstawie ustawy, ogłoszonej w „Monitorul Oficial” Nr. 1 z dn. 1 stycznia r. b., zostały zmienione opłaty z tytułu podatku wewnętrznego od wytworów produktów ropy naftowej. Nowe opłaty zostały ustalone w następującej wysokości:

Nazwa towaru	Stawka lei od 1 kg
Gazolina i benzyna o ciężarze gatunkowym od 0'785	6—
Nafta (White Spirit) o ciężarze gatunkowym od 0'786 do 0'800	5—
Nafta (do oświetlania) o ciężarze gatunkowym od 0'805 do 0'825	1'50
Oleje mineralne o ciężarze gatunkowym od 0'910 do 0'970	10—

Oleje (motorin) o ciężarze gatunkowym od 0'826 do 0'900	1'50
Benzyna (lekka) o ciężarze gatunkowym od 0'725 do 0'740	1'50
Benzyna (ciężka) o ciężarze gatunkowym od 0'760 do 0'785	1—
Parafina i stearyna	15—

Powyższe opłaty dotyczą zarówno wytworów krajowych przy wyjściu ich z rafinerji, jak też są pobierane przy przewozie od fabrykatów zagranicznych.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 9 do 22 stycznia r. b. kształtowały się następująco (w \$ za kwintal):

	9—15/1	16—22/1	+ wzrost — zmniej- szenie %
Pszenica:			
Berlin	5'33	5'44	+ 2'1
Praga	4'34½	4'34½	—
Chicago	2'02	2'18	+ 7'9
Buenos Aires	2'52	2'49	— 1'2
Liverpool	2'11	2'16	+ 2'4
Wiedeń	4'53	4'48	— 1'1
Hamburg	2'65	2'70	+ 1'9
Żyto:			
Berlin	4'70½	4'72	+ 0'3
Praga	4'39	4'36	— 0'7
Chicago	1'95	2'02	+ 3'6
Wiedeń	4'97	4'78	— 3'8
Hamburg	1'97	1'96	— 0'5
Owies:			
Berlin	3'30	3'34½	+ 1'4
Praga	3'30½	3'38	+ 2'3
Chicago	1'79	1'83	+ 2'2
Buenos Aires	1'95	1'93½	— 0'8
Liverpool	2'33	2'36	+ 1'3
Wiedeń	3'80	3'85	+ 1'3
Hamburg	1'60	1'60½	+ 0'3
Jęczmień browarowy:			
Berlin	3'85	3'90½	+ 1'4
Praga	3'75	3'71	— 1'1
Chicago	2'29	2'29	—
Wiedeń	5'44	5'37	— 1'3
Hamburg	2'18	2'13½	— 2'1
Jęczmień zwykły:			
Berlin	3'65	3'73	+ 2'2

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ELEKTORALNA 2 (parter)

TELEFONY: 412-66 (Red.), 412-73 i 335-35 (Adm.), 412-68 (Druk). Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1 200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petiowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

S. kretarz Redakcji: **BOHDAN WITWICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

BANK KWILECKI, POTOCKI, S. A. W POZNANIU

Bilans surowy na dz. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY		zł	zł	STAN BIERNY		zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajowego			470.611'23	Kapitały własne:			
Waluty zagraniczne			102.518'48	a) zakładowy	3.000.000'00		
Papiery wartościowe:				b) zapasowy	631.000'00		
a) pożyczki państwowe	51.255'79			c) inne rezerwy	200.000'00		
b) papiery hipoteczne	36.075'42			d) fundusz amortyzacyjny	523.800'60	4.354.800'60	
c) akcje	633.569'46	720.900'67		Wkłady:			
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych		172.555'75		a) terminowe	4.092.944'25		
Towary				b) a vista	1.380.083'76	5.473.028'01	
Banki krajowe	66.851'10			Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		2.600.075'09	
Banki zagraniczne	223.014'02			Zobowiązania inkasowe			
Weksle zdyskontowane	9.609.499'42			Redyskonto weksli		8.408.349'02	
Rachunki bieżące (saldo debetowe):				Banki krajowe		393.107'83	
a) zabezpieczone	4.091.549'98			Banki zagraniczne		171'54	
b) niezabezpieczone	1.832.990'27	5.924.540'25		Wierzyciele hipoteczni			
Pożyczki terminowe		13.800'00		Różne rachunki		239.033'45	
Nieruchomości		2.714.970'14		Procenty, prowizje i różne zyski		1.172.336'75	
Różne rachunki		1.436.015'84		Oddziały		812.357'18	
Koszty, różnice kursowe i t. p.		1.090.252'46		Listy zastawne			
Oddziały		807.730'11					
			23.453.259'47				23.453.259'47
				Gwarancje		59.080'00	
				Inkaso		478.391'34	

Zarząd Spółki Akcyjnej Wyrobów Bawełnianych I. K. Poznańskiego w Łodzi

podaje do wiadomości, że

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

odbędzie się w dn. 16 lutego 1932 r. o godz. 16 w siedzibie Spółki w Łodzi przy ul. Ogrodowej 17, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Zatwierdzenie aktu kaucji hipotecznej, spisanej przed notariuszem K. Rossmanem w Łodzi w dn. 11 czerwca 1931 r. Nr. rep. 2436;
- 3) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Właściciele akcji imiennych, względnie świadectw tymczasowych mają prawo głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile akcje ich zostały wniesione do księgi akcyjnej na 7 dni przed odbyciem Walnego Zgromadzenia.

Posiadacze akcji na okaziciela winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć swe akcje w biurze Zarządu Spółki w Łodzi lub przedstawić zaświadczenia na dowód złożenia ich akcji u notariusza lub instytucji kredytowej krajowej. W zaświadczeniach tych należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Jeżeli powyższe Walne Zgromadzenie nie dojdzie do skutku z powodów, przewidzianych w § 7 statutu. Zebranie to odbędzie się w terminie powtórny w dn. 23 lutego 1932 r. o godz. 16 w tym samym lokalu i z tym porządkiem dziennym. Uchwały tego Zgromadzenia będą prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych akcji.

Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Fabryk Curku, S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że uchwalona na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów Spółki w dn. 25 listopada 1931 r.,

DYWIDENDA ZA 1930/31 R.

w wysokości Zł. 2 (dwa) od akcji wypłacana będzie

w biurze Zarządu Towarzystwa przy ul. Krakowskie-Przedmieście Nr. 7, poczynając od dn. 30 stycznia 1932 r., od godz. 10 rano do 1 popoł., za przedstawieniem kuponu Nr. 5 za 1930/31 r. przy odpowiedniej deklaracji.

Powszechny Bank Związkowy w Polsce, S. A.

Bilans surowy na dz. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY		STAN BIERNY	
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gosp. Krajowego			
	4,452.137'61		
Waluty zagraniczne			
	1,246.243'00		
Papiery wartościowe:			
a) papiery państwowe	383.101'67		
b) papiery hipoteczne	1,317.383'44		
c) akcje	1,059.621'99	2,760.107'10	
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorc.			
	1,264.344'86		
Banki krajowe			
	584.749'27		
Banki zagraniczne			
	1,003.300'96		
Weksle zdyskontowane			
	34,041.376'26		
Rachunki bież. (saldo debet.):			
a) zabezpieczone	36,073.971'53		
b) niezabezpieczone	6,806.415'07	42,880.386'60	
Pożyczki terminowe			
	2,227.616'84		
Ruchomości			
	745.188'42		
Nieruchomości			
	4,236.535'69		
Koszty handlowe			
	5,713.747'14		
Administracja nieruchomości			
	57.740'50		
Oddziały			
	34,479.078'61		
Dłużnicy z tyt. kred. akceptacyjnych i rembursowych			
	2,033.946'05		
Różne rachunki			
	3,510.984'84		
	<u>141,237.483'75</u>		<u>141,237.483'75</u>
Gwarancje . . . . . 4,893.005'28			
Inkaso . . . . . 8,527.547'69			
			<u>13,420.552'97</u>

Bank Amerykański w Polsce, S. A.

Bilans surowy na dz. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY		STAN BIERNY	
1. Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i w Banku Gosp. Krajow.			
	9,081.017'41		
2. Waluty zagraniczne			
	632.829'55		
3. Papiery wartościowe własne:			
a) pożyczki państwowe	1,438.277'40		
b) akcje	23.385'00	1,461.662'40	
4. Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjaln.			
	25.500'00		
5. Banki krajowe			
	4,786.511'43		
6. Banki zagraniczne			
	14,176.448'16		
7. Weksle zdyskontowane			
	20,810.938'59		
8. R-ki bieżące (saldo debet.):			
a) zabezpieczone	5,404.028'15		
b) niezabezpieczone	549.526'70	5,953.554'85	
9. Pożyczki terminowe			
	1,606.850'05		
10. Nieruchomość			
	951.012'37		
11. Różne rachunki			
	747.224'34		
12. Koszty handlowe i koszty administracji nieruchom.			
	2,233.624'31		
	62,467.173'46		62,467.173'46
13. Dłużnicy z tytułu gwarancji			
	256.034'46		256.034'46
14. Inkaso			
	2,994.856'06		2,994.856'06
	<u>65,718.063'98</u>		<u>65,718.063'98</u>
1. Kapitały własne:			
a) zakładowy	10,000.000'00		
b) zapasowy	2,875.132'45	12,875.132'45	
2. Wkłady:			
a) terminowe	11,804.506'31		
b) à vista	25,239.574'06	37,044.080'37	
3. Rachunki bieżące (saldo kredytowe)			
	3,211.229'22		
4. Zobowiązania inkasowe			
	22.982'14		
5. Banki krajowe			
	926.646'43		
6. Banki zagraniczne			
	1,042.832'39		
7. Wierzyciele hipoteczni			
	248.893'10		
8. Różne rachunki			
	3,084.007'05		
9. Procenty, prowizje i różnice kursowe			
	4,011.370'31		
10. Gwarancje			
	256.034'46		256.034'46
11. Różni za inkaso			
	2,994.856'06		2,994.856'06
	<u>65,718.063'98</u>		<u>65,718.063'98</u>

WILEŃSKI BANK ZIEMSKI

BILANS NA DZ. 31 GRUDNIA 1931 R.

	zł	zł		zł	zł
STAN CZYNNY			STAN BIERNY		
Gotowizna w kasie		286.206 62	Kapitały własne:		
Waluty zagraniczne		320.799 39	a) zakładowy	6.300.000 00	
Rachunki bieżące w bankach:			b) zapasowy	3.150.000 00	
a) złotowe	3.037.521 20		c) rezerwowo	5.606.723 74	
b) dolarowe \$ 65.721 63	584.265 30	3.621.786 50	d) fundusz amortyzacyjny	179.800 65	15.236.524 39
Papiery wartościowe własne:			Listy zastawne:		
I) w dyspozycji Banku	2.550.975 45		a) 4½% złotowe, przezn. do obiegu	8.388.680 00	
II) na r-ek kapit. zapas. w B-ku	642.446 74	3.193.422 19	b) " " w obiegu	49.486.100 00	
Papiery wartoś. na r-k funduszu			c) 5% " " " "	1.159.110 00	
im. Józefa Montwiłła 11.492 00		6.233 71	d) 8% dolarowe \$ 4.992.100 00	44.379.769 00	
Nieumorz. pozost. poź. długo-			e) 10% " " \$ 10.450 00	92 900 50	103.506.550 59
term. złot. w 4½% list. zast.:			Kupony od list. zastawn. do opłacenia:		
a) na nieruch. ziemsk.	47.702.722 98		a) od 4½% list. zast. zł. przeznacz.		
b) " " miejskich	9.929.060 03		do obiegu	2.453 688 91	
Terminowy i przedterminowy zwrot			b) " 4½% listy zast. zł. w obiegu	4.345.719 49	
pożyczek długoterm. złotych			c) " 5% " " " "	117.559 67	
w 4½% list. zast. gotówką	242.996 99	57.874.780 00	d) " 8% " " " " \$ 131.996 00	1 175.844 74	
Nieumorz. pozostał. poź. długoterm.			e) " 10% " " " " \$ 255 00	2.266 96	8.095.079 77
złot. w 5% list. zast. na nier. miejsk.	1.148.660 20		Dywidenda do opłacenia		1.281.825 00
Terminowy i przedterminowy zwrot			Fundusz gwaranc. od poź. dolarowych		
pożyczek długoterm. złot. w 5% list.			\$ 211.570 64		1.880.862 99
gotówką	10.449 80	1.159.110 00	Fundusz do opłacenia kuponów:		
Nieumorz. pozostał. poź. długoterm.			a) od 4½% list. zast. złotych	1.303.029 47	
dolar. w 8% list. zast.:			b) " 5% " " " "	28.956 80	
a) na nieruchom. ziemsk. dolar.			c) " 8% " " " " dolarowych	1.775.451 42	
\$ 4.300.747 72	38.233.647 23		d) " 10% " " " " dolarowych	4.645 03	3.112.082 72
b) na nieruchom. miejsk. \$ 640.366 53	5.692.858 45		Fundusz amortyzacyjny od pożyczk.		
Terminowy i przedtermin. zwrot poź.			długot. złotych w 4½% list. zast.:		
długoterm. dolar. w 8% list. zast.			a) terminowej amortyzacji	239.198 70	
gotówką \$ 50.985 75	453.263 32	44.379.769 00	b) przedterminowej amortyzacji		
Pożyczki krótkoterminowe złotowe:			(gotówką)	3.798 29	242.996 99
a) na nieruchomościach ziemskich	135.700 00		Fundusz amortyzacyjny od pożyczki		
b) " " miejskich	249.320 59	385.020 59	dług. złot. w 5% list. zastawn.:		
Pożyczki krótkotermin. dolar. w 10% list.			a) terminowej amortyzacji	10.406 62	
zast. na nieruch. ziemsk. \$ 10.450 00		92.900 50	b) przedterminowej amortyzacji		
Przedtermin. zwrot poź. krótkotermin.			(gotówką)	43 18	10.449 80
dolar. w 10% list. zast. gotówką dol.			Fundusz amortyzacyjny od pożyczek		
Raty od pożyczek złotych:			długoterm. dolarowych w 8% listach		
a) bieżące	2.009.630 87		zastawnych:		
b) zaległe	6.127.636 77	8.137.267 64	a) terminow. amortyz. \$ 50.856 78	452.116 78	
Raty od pożyczek dolarowych:			b) przedterminowej amortyzacji		
a) bieżące \$ 299.530 56	2.662.826 69		(gotówką) dol. 128 97	1.146 54	453.263 32
b) zaległe \$ 813.862 15	7.235.234 51	9.898.061 20	Fundusz przedtermin. amortyzacji		
Zaległości, zaliczone na r-k dłużn.			(gotówką) od pożyczek krótkoterm.		
przy przerachow. pożyczek	2.251.853 82		dolarow. w 10% list. zast. dolar.		6.233 71
Rozterminowane raty i inne należ-			Fundusz im. Józefa Montwiłła		
ności	1.293.255 12	3.545.108 94	Fundusz na wystawienie domów dla		
Wydatki, zaliczone na r-k dłużników:			zniedołączniałych urzędników i ro-		
a) złotowe	119.330 82		dzin, pozostałych po urzędnikach		
b) dolarowe	—	119.330 82	Banku		6.617 12
Nieruchomości Banku		3.502.651 58	Rezerwa na opłacenie należności		
Ruchomości Banku		165.078 28	przedwojennych i zaciągniętych		
Wydatki Banku		3.108.469 20	w czasie wojny		124.089 30
Kasa oszczędności pracowników B-ku		495 78	Wpływy na raty przed terminem ich		
Należności skarbowe			płatności:		
Dłużnicy różni i awansy		196.982 95	a) od pożyczek złotych	4.976 71	
Wydatki za 1932 r.		78.244 00	b) " " dolarowych \$ 8 20	72 90	5.049 61
		<u>140.071.718 89</u>	Dochody Banku		4.738.548 26
			Sumy przechodnie		909.076 69
			Należności skarbowe		—
			Korespondenci różni		262.599 04
			Pozostałości czysteg. zysku za 1930.		166.078 68
			Listy zastawne wylosowane:		
			1) 10% \$ 800 00	7.112 00	
			2) 8% \$ 3.000 00	26.670 00	33.782 00

Bank für Handel und Gewerbe Poznań — Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu, S. A.

Bilans surowy na dz. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY		STAN BERNY	
	zł		zł
1) Kasa i sumy do dyspoz. w B-ku Polskim, P.K.O. i B-ku Gosp. Kraj.	625.332'31	1) Kapitały własne:	
2) Waluty zagraniczne	42.794'48	a) zakładowy	2,000.000'00
3) Papiery wartościowe własne:		b) zapasowy	314.712'70
a) pożyczki państw.	32.381'90	c) inne rezerwy	—
b) papiery hipoteczne	148.659'88	d) fundusz amortyzac.	—
c) akcje	268.193'85		2,314.712'70
4) Udziały i akcje w przedsiębiorstw. konsorcj.	476.560'21	2) Wkłady:	
5) Towary	—	a) terminowe	6,701.574'86
6) Banki krajowe	23.645'77	b) à vista	1,492.534'85
7) Banki zagraniczne	157.453'39		8,194.109'71
8) Weksle zdyskontowane	3,134.459'27	3) Rachunki bieżące (saldo kredytowe)	2,669.731'17
9) Rachunki bieżące (saldo debetowe):		4) Zobowiązania inkasowe	2,573'55
a) zabezpieczone	9,186.556'28	5) Redyskonto weksli	1,173.394'92
b) niezabezpieczone	736.387'36	6) Banki krajowe	97.776'54
	9,922.943'64	7) Banki zagraniczne	281.0'3'90
10) Pożyczki terminowe	—	8) Wierzyciele hipoteczni	—
11) Nieruchomości	80.900'00	9) Różne rachunki	301.204'10
12) Różne rachunki	285.443'85	10) Procenty, prowizje i różne zyski	1,054.427'21
13) Koszty, różnice kursowe i t. p.	890.225'25	11) Oddziały	1,077.841'25
14) Oddziały	1,077.841'25	12) Listy zastawne (obligacje)	—
	17,166.835'05	13) Akcepty	—
Udzielone gwarancje	105.901'06		17,166.835'05
Inkaso	1,159.170'05	Zobowiązania z tyt. udzielonych gwarancyj	105.901'06
	18,431.906'16	Różni za inkaso	1,159.170'05
			18,431.906'16

Bank Towarzystw Spółdzielczych

S. A.

Bilans dn. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY

Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajowego zł 2,053.065'08; Waluty zagraniczne zł 302.715'30; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 291.430'86, b) papiery hipoteczne zł 440.437'17, c) akcje zł 194.897'86, Razem zł 926.765'89; Banki krajowe zł 558.929'37; Banki zagranicz. zł 150.262'58; Weksle zdyskont. zł 12,980.121'07; Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone zł 1,944.165'13, b) niezabezpieczone zł 80.618'93; Razem zł 2,024.784'06; Pożyczki terminowe zł 118.321'04; Nieruchomości zł 4,628.804'42; Różne rachunki zł 2,031.742'83; Koszty, różnice kursowe i t. p. zł 1,427.794'09; Oddziały zł 1,598.566'23; **Ogółem zł 28,801.871'96.**

STAN BIERNY

Kapitały własne: a) zakładowy zł 3,000.000'00, b) zapasowy zł 446.346'09, c) fundusz amortyz. zł 487.784'99, d) inne rezerwy zł 1,180.000'00, Razem zł 5,114.131'08; Wkłady: a) termin. zł 8,138.330'44, b) à vista zł 8,767.272'27, Razem zł 16,905.602'71; Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 391.666'20; Zobowiązania inkasowe zł 13.738'75; Redyskonto weksli zł 1,942.313'61; Banki krajowe zł 467.989'80; Banki zagraniczne zł 3,812'47; Wierzyciele hipoteczni zł 188'21; Różne rachunki zł 662.064'59; Procenty, prowizje, różne zyski zł 1,701.798'31; Oddziały zł 1,598.566'23; **Ogółem zł 28,801.871'96.**

Gwarancje . . . . . zł 339.782'28
Inkaso . . . . . zł 847.546'35

Na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia firmy Syndykat Przemysłu Naftowego, S. A. we Lwowie

z dn. 21 listopada 1929,

OTWARTA ZOSTAŁA JEJ LIKWIDACJA.

Podpisani likwidatorowie wzywają niniejszem wierzycieli firmy Syndykat Przemysłu Naftowego Spółka Akcyjna we Lwowie, by zgłosili swoje roszczenia do niej w terminie przepisany w artykule 129 Prawa o Spółkach Akcyjnych, to jest w ciągu roku od daty ostatniego ogłoszenia.

Dr. Ignacy Wygard Konrad Kowalewski

likwidatorowie firmy Syndykat Przemysłu Naftowego Spółka Akcyjna w likwidacji.

UWAGA. — Likwidacja Syndykatu Przemysłu Naftowego Spółki Akcyjnej we Lwowie, która w życie wogóle nie weszła, nie narusza w niczem istnienia i działalności Syndykatu Przemysłu Naftowego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie, o kapitale zakładowym zł 1,000 000'00.

PP. Akcjonariusze Spółki Akcyjnej

Włocławska Fabryka Cykorji „Stella“

proszeni są o przybycie na

WALNE ZGROMADZENIE,

mające się odbyć w dn. 27 lutego 1932 r. o godz. 6 pp. w Włocławku, ul. Kościuszki 28/30.

Porządek dzienny: 1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej z działalności w 1930/31 r.; 2) zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat; 3) Udzielenie Zarządowi pokwitowania; 4) Budżet na 1931/32 r.; 5) Wybór 1 członka Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej i 6) Wolne wnioski.

Zarząd

Towarzystwo Akcyjne Zakładów Hutniczych HUTA BANKOWA

Rok obrotowy 1930/31

Bilans w dn. 30 czerwca 1931 r.

STAN CZYNNY	fr. fr.	fr. fr.	STAN BIERNY	fr. fr.	fr. fr.
Nieruchomości:			Kapitał zakładowy:		
Place	2,453.443'98		194.000 akcji zakładowych	48,500.000'00	
Koncesje	1,560.481'48		6.000 akcji zamortyzowa-		
Budynki fabryczne i domy			nnych i zamienionych		
mieszkalne murowane i			na akcje użytkowe	1,500.000'00	50,000.000'00
żelazne	14,959.396'69		200.000		
Urządzenia przemysłowe, ma-			Obligacje 5% (emisja 1930 r.)		25,000.000'00
szyny i narzędzia	64,887.358'63	83,860.680'78			
Kapitały obrotowe:			Amortyzacje i kapitały zapas.:		
Kasa i bankierzy	20,527.246'55		Premjum od akcji emitowan.:		
Wartości w portfelu	18,939.656'11		w 1913 r.	3,040.028'43	
Akcje Banku Polskiego	1,043.624'10		w 1929 r.	22,000.000'00	
Akcje Francusko - Polskiego			Amortyzacja nieruchomości,		
Towarzystwa Kolejowego	200.000'00		urządzeń przemysłowych,		
Dłużnicy handlowi i różni			maszyn i narzędzi	47,376.100'68	
dłużnicy	42,900.421'44		Kapitał zapasowy ustawowy	5,000.000'00	
Wpłaty, należne od akcjonar-			Kapitał zapasowy na dywi-		
rjuszów, którzy nabyli			dendy	1,904.660'75	
40.000 akcji, emitowanych			Nadzwyczajny kapitał zapa-		
w 1929 r.	476.400'00		sowy (art. 41 Ust.)	95.787'63	
Zapasy i wyroby gotowe	34,040.136'94	118,127.485'14	Fundusz na wątpliwe wie-		
			rzytelności i roboty nowe	1,333.333'33	
			Kapitał rezerwowy na nie-		
			przewidziane okoliczności	14,883.333'33	95,583.244'15
			Wierzyciele:		
			Dostawcy i akcepty	2,453.891'01	
			Robocizna i różni wierzyciele	15,592.992'30	
			Dywidenda i kupony od obli-		
			gacji do wypłacenia	6,832.753'76	24,879.637'07
			Zyski i straty:		
			Pozostałość z roku opera-		
			cyjnego 1929/30	2,189.909'55	
			Zysk roku operacyjn. 1930/31	4,335.375'15	6,525.284'70
					<u>201,988.165'92</u>
					<u>201,988.165'92</u>

Bilans zakładów w Polsce w dn. 30 czerwca 1931 r.

STAN CZYNNY	zł	zł	STAN BIERNY	zł	zł
Nieruchomości:			Kapitał, przeznaczony na dzia-		
Place	1,821.666'66		łałość w Polsce		15,000.000'00
Koncesje	1,064.153'03		Amortyzacje i kapit. zapasowe:		
Budynki fabryczne i domy			Amortyzacja nieruchomości,		
mieszkalne murow. i żelazne	11,687.884'72		urządzeń przemysłowych i		
Urządzenia przemysłowe, ma-			narzędzi	25,761.694'96	
szyny i narzędzia	34,064.519'87	48,638.224'28	Kapitał rezerwowy na wątpli-		
Kapitały obrotowe:			we wierzytelności i na no-		
Kasa i bankierzy	118.143'61		we roboty	467.836'26	
Wartość w portfelu	366.183'90		Fundusz rezerwowy	6,984.328'87	33,213 860'09
Dłużnicy handlowi i różni			Wierzyciele:		
dłużnicy	2,235.032'44		Dostawcy i akcepty	861.608'27	
Zapasy i wyroby gotowe	11,940.012'74	14,659.372'69	Bankierzy	3,829.638'01	
Zyski i straty:			Robocizna i różni wierzyciele	10,508.484'21	15,199.780'49
Straty z roku operacyjnego					
1930/31		116.043'61			
		<u>63,413.640'58</u>			<u>63,413.640'58</u>

Rachunek strat i zysków zakładów Towarzystwa w Polsce na dz. 30 czerwca 1931 r.

DEBET	zł	KREDYT	zł
Procenty i skonta	635.539'06	Zysk z eksploatacji	1,936.195'91
Amortyzacja nieruchomości	1,416.700'46	Saldo: Straty za rok operacyjny 1930/31	116.043'61
	<u>2,052.239'52</u>		<u>2,052.239'52</u>

Powyższe bilanse zostały zatwierdzone przez Ogólne Zebranie Akcjonariuszów w dn. 22 grudnia 1931 r.

Za zgodność: Przedstawiciel Towarzystwa w Polsce Członek Rady Zarządzającej A. Garbiński

Bank Międzynarodowy w Warszawie

S. A.

Bilans surowy na dz. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY		zł	zł
Kasa i sumy do dysp. w Banku Polskim, P. K. O. i w Banku Gospodarstwa Krajowego			342.096'44
Waluty zagraniczne			83.086'82
Papiery wartościowe własne			160.086'69
Banki krajowe			33.722'01
Banki zagraniczne			246.984'53
Weksle zdyskontowane			2.227.856'53
Rachunki bieżące:			
a) zabezpieczone	1.720.780'25		
b) niezabezpieczone	212.620'61	1.933.400'86	
Różne rachunki			427.924'06
Koszty handlowe			630.635'98
			6.135.793'92
Dłużnicy za gwarancje			869.880'58
Inkaso			809.716'34
			<u>7.815.390'84</u>
STAN BIERNY		zł	zł
Kapitały własne:			
a) zakładowy	2.500.000'00		
b) zapasowy	178.160'00	2.678.160'00	
Wkłady:			
b) terminowe	427.663'61		
a) à vista	553.298'59	980.962'20	
Rachunki bieżące (saldo kred.)			112.085'19
Redyskonto weksli			1.029.958'10
Banki krajowe			94.042'36
" zagraniczne			161.875'50
Różne rachunki			160.484'23
Zyski z lat ubiegłych			133.412'64
Procenty, prowizje i różnice kursowe			784.813'70
			6.135.793'92
Wierzyciele za gwarancje			869.880'58
Wierzyciele za inkaso			809.716'34
			<u>7.815.390'84</u>

SĄD OKRĘGOWY W KOŁOMYI

11 września 1931 r.

Firm. 319/31

Rg. B II—10

Wpisano w rejestrze dla spółek akcyjnych: Firma, siedziba spółki: Plantacje Buraków Cukrowych Horodenka, Spółka Akcyjna w Horodence.

Przedmiot przedsiębiorstwa: Produkcja buraków cukrowych i nasion tychże na różnych gruntach, sprzedaż produktów oraz wykonywanie czynności ubocznych z produkcją połączonych.

Kapitał akcyjny wynosi trzysta zł sześćdziesiąt tysięcy, dzieli się na 720 akcji na okaziciela po zł 500 wartości nominalnej został zebrany zapomocą objęcia przez założycieli wszystkich akcji i wpłacenie przez nich całej przypadającej sumy gotówką.

Zarząd składa się z jednego do trzech członków, wybranych przez Walne Zgromadzenie, z pośród akcjonariuszy lub z poza ich grona przy oznaczeniu ilości członków Zarządu na bieżący okres, który odnośnie pierwszych członków trwa dwa następnych trzy lata.

Zarządcą jest Jerzy Rafał Lubomirski właściciel dóbr Horodenka, który firmę podpisuje bądź przez umieszczenie swego podpisu pod brzmieniem firmy.

Data wpisu.

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Warszawska Fabryka Biskoptów Stanisław Fuchs“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 25 lutego r. b. o godz. 5 pp., odbędzie się w lokalu fabrycznym, Nowolipie 80,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad: 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu, oraz rach. strat i zysków za 1931 r.; 4) Zatwierdzenie budżetu na 1932 r.; 5) Wybór 2 członków Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej; 6) Wybór gazet do ogłoszeń; 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu z prawem głosu, winni złożyć Zarządowi akcje lub zastępujące dowody nie później, niż na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia.

PP. Akcjonariusze Spółki Akcyjnej

Włocławska Fabryka Drutu, dawn. C. Klauke

proszeni są o przybycie na

WALNE ZGROMADZENIE

mające się odbyć w dn. 27 lutego 1932 r. o godz. 5 pp. w Włocławku, ul. Kościuszki 28/30.

Porządek dzienny: 1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej z działalności w 1931 r.; 2) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat; 3) Udzielenie Zarządowi pokwitowania; 4) Budżet na 1931/32 r.; 5) Wybór 2 członków Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej i 6) Wolne wnioski.

Zarząd

DRUGIE OGŁOSZENIE

Zarząd

T-wa Przemysłowego Zakładów Mechanicznych „Lilpop, Rau, & Loewenstein“, S. A.

W WARSZAWIE

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 10 lutego 1932 r. o godz. 5 po poł. w gmachu Stowarzyszenia Techników w Warszawie przy ul. Czackiego Nr. 3, odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie obrad;
- 2) Wybór przewodniczącego;
- 3) Przyjęcie do wiadomości nowozatwierdzonego statutu Spółki;
- 4) Ustąpienie Zarządu i Komisji Rewizyjnej z powodu wejścia w życie nowego statutu;
- 5) Wybór Rady Nadzorczej na podstawie § 17 nowego statutu i Komisji Rewizyjnej na podstawie § 47 tegoż statutu;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej, delegatów Rady do bezpośredniego współdziałania z Zarządem i członków Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wybór pisma do ogłoszeń Spółki.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w tym Walnym Zgromadzeniu, obowiązani są — w myśl § 38 nowego statutu — przedstawić Zarządowi, najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia swoje akcje lub zaświadczenia na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej.

Polski Bank Komunalny, S. A.

Bilans surowy na dz. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY		STAN BIERNY	
Kasa i sumy do dyspozycji . . . w Banku Polskim P. K. O. i B-ku Gospodarstwa Krajow.	2,042.520'30	Kapitały własne:	
Waluty zagraniczne	40.453'88	a) zakładowy	5,000.000'00
Papiery wartościowe własne:		b) zapasowy	441.740'81
a) pożyczki państwowe	278.519'68	c) zapasowy obligacyjny	279.567'83
b) papiery hipoteczne	2,333.268'85	d) inne rezerwy	502.453'21
c) akcje	154.079'75	e) fundusz amortyzacyjny	84.908'02
Udziały i akcje w przedsiębior- stwach konsorcjalnych	1,105.166'68	Wkłady:	
Banki krajowe	3,685.584'41	a) terminowe	8.903.271'30
Weksle protestowane	8,576.441'76	b) à vista	4,691.120'14
Rachunki bieżące (saldo debet.):		c) specjalne	23,517.073'96
a) zabezpieczone	1,395.092'43	Rachunki bieżące (saldo kredy- towe)	15.159'63
b) niezabezpieczone	750.508'55	Zobowiązania inkasowe	6'60
Pożyczki terminowe	31,193.065'07	Redyskonto weksli	4,168.045'00
Nieruchomości	2,112.984'25	Banki krajowe	5,315.302'69
Różne rachunki	1,509.284'88	Wierzyciele hipoteczni	8,702'75
Koszty, różnice kursowe i t. p.	919.416'21	Różne rachunki (w tem fundusz umorzenia obligacji i na opłatę kuponów zł 271.657'63)	1,723.944'82
Długoterminowe pożyczki w obligacjach	15,315.834'92	Procenty, prowizje i różne zyski	1,445.095'86
	<u>71,412.221'62</u>	Obligacje	15,315.829'00
			<u>71,412.221'62</u>
Gwarancje		zł 488.804'60	
Inkaso		zł 108.354'22	

„HADROGA“, S. A.

Hurtownia i Wytwórnia Drogerijno-Apteczna
BYDGOSZCZ, UL. MATEJKI 2

Bilans netto per 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY

Kasa zł 1.142'34; Nieruchomości zł 108.360'00; Maszy-
ny zł 1.129'36; Ruchomości zł 24.630'52; Banki zł 880'00;
P. K. O. zł 1.934'77; Udziały zł 200'00; Weksle w por-
tfelu zł 22.760'67; Towary zł 227.632'26; Dłużnicy
 zł 206.036'05; Strata zł 5.666'44. Razem zł 600.372'41.

STAN BIERNY

Kapitał zł 100.000'00; Kapitał zapasowy zł 4.108'04;
Kapitał rezerwowy zł 13.498'17; Fundusz amortyzacyjny
 zł 41.630'89; Fundusz asekuracyjny zł 7.826'11; Dywiden-
da z 1923 r. zł 110'80; Dywidenda z 1924 r. zł 1.407'49;
Wierzyciele zł 70.224'19; Akcepty zł 143.425'21; Wkłady
partycypacyjne zł 208.310'32; Sumy przechodnie
 zł 9.831'19. Razem zł 600.372'41.

Rachunek zysków i strat per 31 grudnia 1930 r.

WINIEN

Koszty handlowe zł 135.821'73; Podatki zł 20.241'34;
Świadczenia socjalne zł 7.707'67; Koszty kredytu
 zł 12.010'19; Koszty partycypacyjne zł 22.016'18; Róż-
nice walutowe zł 418'96; Odpisy amortyzacyjne zł 4.595'27;
Odpisy na straty; Odbiorcy zł 4.000'79; Sumy przechod-
nie zł 1.539'70; Zaległości podatkowe zł 6.281'51. Razem
 zł 214.633'34.

MA

Przychód z towarów zł 195.454'27; Przychód z prowi-
zji komisowej zł 10.455'01; Nadwyżka, uzyskana z sprze-
daży zaprzęgu zł 1.971'27; Przychód różnych zł 1.086'35;
Strata za 1930 r. zł 5.666'44. Razem zł 214.633'34.

(—) K. Carszka, buchalter

Za zgodność Zarząd: Dyr. Cylkowski, dyr. St. Nowak
Komisja Rewizyjna: (—) X. Nurbert Szwaba

Zarząd Zjednoczonych Zakładów Włókienniczych K. Scheiblera i L. Grobmana, S. A. w Łodzi

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że **wobec niemożności odbycia Walnego Zgromadzenia**, zwołanego na dz. 12 stycznia 1932 r. w I terminie i na dz. 22 stycznia r. b. w II terminie, odbędzie się w **dn. 22 lutego 1932 r. o godz. 12 przed poł.** w gmachu Zarządu przy ul. Targowej Nr. 65 w Łodzi

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad: 1) Wybór przewodni-
czego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprostowanych
bilansów za lata operacyjne 1929 i 1930 wraz z rachun-
kami zysków i strat w drodze reasumpcji odnośnych
uchwał Zwyczajnych Walnych Zgromadzeń z dn. 30 maja
1930 r. i 15 czerwca 1931 r.; 3) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie przyjąć udział w Wal-
nem Zgromadzeniu lub zgłosić dodatkowe sprawy na por-
ządek dzienny, winni zachować art. art. 54, 59 i 65
prawa o spółkach akcyjnych.

Stosownie do § 13 Statutu Zgromadzenie powyższe
będzie prawomocne, o ile przybędą na nie akcjonariusze
lub ich pełnomocnicy, reprezentujący łącznie co najmniej
połowę kapitału akcyjnego.

W razie niedościa do skutku Walnego Zgromadzenia
w powyższym dniu, takowe na zasadzie § 14 Statutu
odbędzie się w **II terminie dn. 3 marca 1932 r. o godz.
12 przed poł.** w tym samym lokalu i z tymże porząd-
kiem dziennym, a wtedy Walne Zgromadzenie będzie
ważne bez względu na ilość reprezentowanego na niem
kapitału akcyjnego.

Dodatkowych ogłoszeń i zawiadomień o niedościu do
skutku Walnego Zgromadzenia w I terminie i o wyzna-
czeniu nowego terminu na zasadzie § 15 Statutu nie
dokonywa się.

Zarząd S. A.

Kolej Lokalna Toruń-Czarnowo

zwołuje na dz. 29 lutego 1932 r. na godz. 11 do Torunia w Ratuszu. sala obrad 15

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

na które zaprasza wszystkich do głosowania uprawnionych akcjonariuszy.

Porządek obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Uzgodnienie statutu;
- 3) Wolne wnioski.

Zgłoszenia dodatkowych spraw na porządek dzienny przez akcjonariuszy powinny być podane Zarządowi nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Przedstawiciele Skarbu Państwa i związków samorządowych wykonywać mogą prawo głosowania na Walnym Zgromadzeniu, o ile przedłożą urzędowe poświadczenie, dotyczące posiadania odnośnych akcji.

ZARZĄD

Towarzystwa Akcyjnego Sukiennej Manufaktury Leonhardt, Woelker i Girbardt w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 lutego 1932 r. o godz. 4 popoł. w lokalu Zarządu Towarzystwa w Łodzi, przy ul. Leonhardta Nr. 1, odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym: 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia; 2) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży niektórych nieruchomości Spółki; 3) Wolne wnioski.

Piśmienne wnioski, dotyczące zgłoszenia dodatkowych spraw na porządek dzienny, winny być złożone przez PP. Akcjonariuszów w Zarządzie Spółki najpóźniej do 10 lutego 1932 r., które zostaną zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Wyrobów Wełnianych i Bawełnianych M. Silbersteina

W ŁODZI

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, iż sprawy, objęte porządkiem dziennym wyznaczonego na dz. 5 lutego 1932 r.

Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów

stały się w międzyczasie nieaktualnymi, wobec czego Zebranie to zostaje niniejszem odwołane.

BANK DYSKONTOWY WARSZAWSKI, S. A.

Bilans surowy w dn. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY	zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, Banku Gosp. Krajow. i P. K. O.		5,082.061'81
Waluty zagraniczne		1,598.737'24
Papiery wartościowe własne:		
a) pożyczki państwowe	1,031.715'25	
b) papiery hipoteczne	3,591.038'33	
c) akcje	931.043'41	5,553.796'99
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcj.		6,716.154'99
Banki krajowe		426.055'96
Banki zagraniczne		5,595.600'75
Weksle zdyskontowane		21,434.765'81
Rachunkt bież. (saldo debetowe):		
a) zabezpieczone	40,312.970'00	
b) niezabezpieczone	11,495.339'43	51,808.309'43
Pożyczki terminowe		47.207'15
Nieruchomości		3,861.600'00
Różne rachunki		6,389.631'09
Koszty		6,231.864'31
Oddziały		9,653.481'99
		<u>124,399.267'50</u>
STAN BIERNY	zł	zł
Kapitały własne:		
a) zakładowy	10,000.000'00	
b) zapasowy	4,350.000'00	
c) inne rezerwy	1,750.000'00	
d) fundusz amortyzacyjny	503.340'00	16,603.340'00
Pozostałość zysków		54.426'96
Wkłady:		
a) terminowe	14,799.516'03	
b) a vista	2,917.546'95	17,717.062'98
Rachunki bież. (saldo kredyt.)		11,578.434'30
Zobowiązania inkasowe		186.565'84
Redysk. weksli w B-ku Polskim		9,875.566'68
Banki krajowe		1,533.105'15
Banki zagraniczne		40,055.425'17
Różne rachunki		9,089.762'66
Procenty, prowizje i różne zyski		7,255.907'44
Oddziały		10,449.670'32
		<u>124,399.267'50</u>
Gwarancje	zł 5,939.790'22	
Inkaso	zł 14,807.481'74	

Bank Kujawski we Włocławku, S. A.

Bilans surowy po dz. 31/XII 1931 r.

STAN CZYNNY

1) Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajowego zł 40.314'79; 2) Waluty zagraniczne zł 1.747'39; 3) Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 50.088'33, b) papiery hipoteczne zł 116.328'75, c) akcje zł 16.914'86, razem: zł 183.331'94; 4) Banki krajowe zł 8.563'31; 5) Weksle zdyskontowane zł 479.388'19; 6) Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone zł 372.794'22, b) niezabezpieczone zł 59.803'30, razem: zł 432.597'52; 7) Należności inkasowe zł 9.325'15; 8) Różne rachunki zł 149.657'75; 9) Koszty zł 108.378'31; **Suma ogólna zł 1.413.304'35.**

STAN BIERNY

1) Kapitały własne: a) zakładowy zł 500.000'00, b) zapasowy zł 9.413'01, razem: zł 509.413'01; 2) Wkłady: a) terminowe zł 133.316'15, b) a vista zł 171.159'59, razem: zł 304.475'74; 3) Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 42.445'75; 4) Zobowiązania inkasowe zł 12.566'97; 5) Redyskonto weksli zł 378.766'10; 6) Banki krajowe zł 17.001'15; 7) Różne rachunki zł 47.803'95; 8) Procenty, prowizje i różne zyski zł 100.831'68; **Suma ogólna zł 1.413.304'35.**
Inkaso zł 75.083'01.

Ceny biletów samolotowych

znowu wybitnie obniżone

na okres zimowy

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-0

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE I TRANSFORMATORO-
WE OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH,
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINĘ, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 714-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL. KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN. LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

INSTYTUCJA CENTRALNA
WARSZAWA, UL. NOWOGRODZKA 50

ODDZIAŁY: ODDZIAŁ GŁÓWNY W WARSZAWIE — UL. NOWOGRODZKA 50,
ODDZIAŁ WE LWOWIE — UL. PIŁSUDSKIEGO 25, ODDZIAŁ W WILNIE —
UL. WIELKA POHULANKA 24, ODDZIAŁ W POZNANIU — UL. KANTAKA 10,
ODDZIAŁ W GRUDZIĄDZU — UL. SIENKIEWICZA 18, ODDZIAŁ W KATO-
WICACH — UL. 3 MAJA 9, ODDZIAŁ W ŁUCKU — UL. PIŁSUDSKIEGO 15,
ODDZIAŁ W KRAKOWIE — PLAC SZCZEPAŃSKI 8, ODDZIAŁ W PIŃSKU —
LOHISZYŃSKA 18, ODDZIAŁ W LUBLINIE — UL. KAPUCYŃSKA 1,
ODDZIAŁ W KIELCACH — UL. SIENKIEWICZA 57, AGENTURA W GDYNI.

ADRES TELEGRAFICZNY INSTYTUCJI CENTRALNEJ "CENTROPEBROL"
ADRES TELEGRAFICZNY ODDZIAŁU "P F B R O L"

KAPITAŁ ZAKŁADOWY, CAŁKOWICIE WPŁACONY, zł 130 MILJONÓW.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

UDZIELA DŁUGOTERMINOWYCH POŻYCZEK AMORTYZACYJNYCH W 7% LISTACH ZASTAWNYCH NA KUPNO GRUNTU I NA INWESTYCJE ROLNE; UDZIELA DŁUGOTERMINOWYCH KREDYTÓW NA WSZELKIEGO RODZAJU MELJORACJE ROLNE W 7% OBLIGACJACH MELJORACYJNYCH; UDZIELA DROBNYM I ŚREDNIM GOSPODARSTWOM ROLNYM KRÓTKOTERMINOWYCH KREDYTÓW OBROTOWYCH ZA POŚREDNICTWEM SPÓŁDZIELNI I SAMORZĄDOWYCH KAS POŻYCZKOWO-OSZCZĘDNOŚCIOWYCH; DOSTARCZA DROBNYM I ŚREDNIM GOSPODARSTWOM ROLNYM KREDYTU TOWAROWEGO W NAWOZACH SZTUCZNYCH ZA POŚREDNICTWEM SPÓŁDZIELNI I KAS SAMORZĄDOWYCH NA DOGODNYCH WARUNKACH KREDYTOWYCH; KUPIJE MAJĄTKI ZIEMSKIE NA PARCELACJĘ I PODEJMUJE SIĘ PARCELACJI KOMISOWEJ; PRZYJMUJE WKŁADY: Z 3 MIESIĘCZN. TERMINEM WYPOWIEDZENIA ZA OPROCENTOWANIEM ROCZNEM W WYSOKOŚCI 6 OD STA, Z 1 JEDNOMIESIĘCZN. TERMINEM WYPOWIEDZENIA ZA OPROCENTOWANIEM ROCZNEM 5 OD STA, NA KAŻDE ŻĄDANIE ZA OPROCENTOWANIEM ROCZNEM 4 OD STA. ORAZ NA KSIĄŻECZKI OSZCZĘDNOŚCIOWE ZA OPROCENTOWANIEM 6 OD STA ROCZNIE.

7% LISTY ZASTAWNE PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO SĄ ZABEZPIECZONE HIPOTEKAMI GOSPODARSTW WIEJSKICH, CAŁYM MAJĄTKIEM PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO, ORAZ GWARANCJĄ SKARBU PAŃSTWA. MAJĄ ONE WSZELKIE PRAWA PAPIERÓW PUPILARNYCH I PRZYJMOWANE SĄ PRZEZ SKARB PAŃSTWA NA KAUCJE I WADJA, ORAZ NA POCZET PODATKU MAJĄTKOWEGO OD WSZYSTKICH PŁATNIKÓW TEGO PODATKU. 7% OBLIGACJE MELJORACYJNE PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO OPIEWAJĄ NA ZŁOTE W ZŁOCIE, ORAZ NA RÓWNOWARTOŚĆ TYCHŻE W DOLARACH STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI PÓŁNOCNEJ; POSIADAJĄ GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA, ORAZ BEZPIECZEŃSTWO PUPILARNE; PRZYJMOWANE SĄ PRZEZ SKARB PAŃSTWA NA KAUCJE I WADJA; WOLNE SĄ OD PODATKU OD KAPITAŁÓW I RENT.